

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİMDE PSİKOLOJİK HİZMETLER ANABİLİM DALI
(EĞİTİM PSİKOLOJİSİ PROGRAMI)**

**LİSELERDE OKUL GÜVENLİĞİNE YÖNELİK
BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Özlem Kütük

Ankara

Mayıs 2008

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİMDE PSİKOLOJİK HİZMETLER ANABİLİM DALI
(EĞİTİM PSİKOLOJİSİ PROGRAMI)**

**LİSELERDE OKUL GÜVENLİĞİNE YÖNELİK
BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Özlem Kütük

Danışman: Prof. Dr. Selahiddin Öğülmüş

Ankara

Mayıs 2008

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİMDE PSİKOLOJİK HİZMETLER ANABİLİM DALI
(EĞİTİM PSİKOLOJİSİ PROGRAMI)**

**LİSELERDE OKUL GÜVENLİĞİNE YÖNELİK
BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Selahiddin Öğülmüş

Tez Jürisi:

Adı-Soyadı

Prof. Dr. Selahiddin Öğülmüş

Doç.Dr. Mehmet Güven

Yrd.Doç.Dr. Metin Pişkin

İmzası:

.....

.....

.....

Sınav Tarihi:.....

ÖNSÖZ

Bu araştırmayı yapmak istememdeki neden, okullarda meydana gelen şiddet olaylarıyla ilgili eğilimleri araştırarak bu durumun eğitim ortamları üzerindeki bozucu etkisini engellemek amacıyla okullarda alınan güvenlik önlemleriyle ilgili bilgi sahibi olmaktı. Okulların güvenlik düzeyini belirleyebilmenin, okula ait herhangi bir alanda meydana gelebilecek potansiyel şiddet olaylarının yordayıcısı olabileceği savından hareketle, okul güvenliği olgusunu araştırmaya karar verdim. Bu çalışmanın amacı, okul yöneticileri ve öğretmenlerin bakış açısıyla okulların güvenlik düzeyini belirlemek ve çeşitli değişkenlerle ilişkisini araştırmaktır.

Araştırmanın başından beri bilgisi ve emeğiyle bana yol gösteren, yıldırım anlarda bile sabrı ve tahammülüyle beni destekleyen değerli hocam, aynı zamanda tez danışmanım Prof. Dr. Selahiddin ÖĞÜLMÜŞ'e

Araştırma verilerinin toplanmasında yardımcı olan Adem SOLAK' a,

Uygulama aşamasında bana büyük destek sağlayan tüm arkadaşlarıma, okul yöneticileri ve öğretmenlere,

Fikirleri, önerileri ve dostluklarıyla çalışmamı ve yaşamımı değerli kılan arkadaşlarım Zeynep AKKUŐ, Pınar ÇETİNKAYA ve Ece ŐENER' e,

Uzaktarda da olsa bilgi ve desteğini benden hiç esirgemeyen ağabeyime ve tüm çalışmalarımda olduğu gibi yaşamım boyunca da her zaman yanımda olan sevgili aileme,

Sonsuz Teşekkürler...

Özlem Kütük

ÖZET

LİSELERDE OKUL GÜVENLİĞİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Kütük, Özlem

Yüksek Lisans, Eğitim Psikolojisi Bölümü

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Selahiddin Öğülmüş

Mayıs, 2008, 126 sayfa.

Bu araştırmada, liselerde görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerin ifadeleriyle okullardaki güvenlik düzeyinin belirlenmesi ve mevcut durumun okul türü ve okuldaki öğrenci sayısı değişkenleri ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmada öncelikle, okulda şiddet ve okul güvenliği kavramı kuramsal temelde ele alınmış, alanda konuyla ilgili geçmişte yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

Araştırma grubu, genel lise, anadolu lisesi ve meslek liselerinde görev yapmakta olan toplam 248 okul yöneticisi ve öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada, veri toplamak için, araştırmacı tarafından geliştirilen 30 maddelik bir kontrol listesi kullanılmıştır.

Elde edilen veriler SPSS programında çözümlenmiştir. Okul güvenliği kontrol listesinin liselerde uygulanması sonucunda elde edilen bulgular, betimsel istatistiğin frekans ve yüzde hesaplarıyla analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin okul türü ve okul öğrenci sayıları ile ilişkisinin incelenmesinde kaykare tekniği kullanılmış, kontrol listesindeki her bir madde tek tek ele alınarak ilgili değişkenlerle ilişkisi analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda, okullarda güvenliğin sağlanması amacıyla fiziksel güvenlik politikalarının daha yaygın kullanıldığı ortaya çıkmış, öğretmen ve okul yöneticileri tarafından en çok işaretlenen maddeler şu şekilde sıralanmıştır: *“Okulun sınırları (bahçe duvarları, parmaklıklar, vb.) kolayca fark edilecek kadar belirgindir; dolayısıyla fiziksel olarak çevredeki*

diğer birimlerden ayrı bir birim olduğu kolayca anlaşılılmaktadır(%96)”, “Okul binalarına giriş –çıkışlar kontrol altındadır (%90)”, “Okul bahçesine giriş – çıkışlar kontrol altındadır (%86), “Anne babalar ve öğrenciler okul güvenliği konusunda düzenli aralıklarla bilgilendirilmektedir(%86)” ve “Öğrenciler, okul kuralları ve öğrencilerden beklenen davranışlar hakkında düzenli olarak bilgilendirilmektedir (%86)”

SUMMARY

A RESEARCH OF SAFETY IN HIGH SCHOOLS

Kütük, Özlem

Graduate, Department of Educational Psychology

Advisor: Prof. Selahiddin Öğülmüş

May, 2008, 126 pages

The aim of this research is to determine safety level of high schools and to analyse the relation between the current situation and school type in addition with the number of students in the schools by the expressions of the teachers and the administrators working in high schools.

First of all, the concept of violence in the school and school safety is discussed theoretically and previous researches about the concept is considered.

The research group consists 248 people who are working as a teacher or as an administrator in common schools, anatolian high schools or occupation high schools.

The data collected is analysed with the statistical software called SPSS. Findings of applying school safety check list are analysed with frequency and percentage calculations of descriptive statistics. The chi-square technique is applied to determine the relation between these findings and the school type in addition with the number of students in the schools.

As a result, it is concluded that to satisfy safety in schools, physical security policies are most commonly applied. The articles that are most widely gathered by the teachers and the administrators are listed as: “ The border of the school (garden walls, fences, etc.) is so clear that it is easy to

distinguish it from the other surrounding buildings (96 %)", "Entries and exits of school buildings are under control (90 %)", "Entries and exits of school gardens are under control (86 %)", "Parents and students are periodically informed about school safety (86 %)" and "Students are periodically informed about the rules and the expected behaviours (86 %)"

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
SUMMARY	iv
İÇİNDEKİLER	vi
ÇİZELGELER LİSTESİ	viii
BÖLÜM I: GİRİŞ	
PROBLEM	1
AMAÇ	4
ÖNEM	4
SINIRLILIKLAR	5
TANIMLAR	5
ŞİDDET: KURAMSAL ÇERÇEVE	6
OKULDA ŞİDDET	8
OKULDA ŞİDDETİN NEDENLERİ	9
Okul Şiddeti ve Toplum İlişkisi	10
Okul Şiddeti ve Ergen Şiddeti İlişkisi	11
Okul Şiddeti ve Okul İlişkisi	12
OKULDA ŞİDDETİN YAYGINLIĞI	17
OKUL ŞİDDET ÖNLEME PROGRAMLARI	20
Güvenlik Araçları ve Politikaları	23
Akran Destekli Programlar	24
Psikososyal ve Psikoeğitimsel Müdahaleler	25
Disiplin Politikaları ve Kurallar	29
Risk Belirleme ve Krize Müdahale Stratejileri	29
Okul İklimine Odaklı Stratejiler	31
OKUL TEMELLİ ŞİDDET ÖNLEME PROGRAMLARININ ÖNEMLİ ÖĞELERİ	32
OKUL GÜVENLİĞİ	34
OKUL GÜVENLERİ TEORİLERİ	35
Kontrol Teorisi	35
Okul İklimi Teorisi	36

Toplumsal Çözülme Teorisi	37
OKUL GÜVENLİĞİYLE İLGİLİ YAKLAŞIMLAR	38
Güvenli Okul Programları.....	38
Okul Güvenliği Stratejileri.....	40
TÜRKİYE'DE YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	41

BÖLÜM II: YÖNTEM

ARAŞTIRMA MODELİ	45
ARAŞTIRMA GRUBU	45
VERİ TOPLAMA ARAÇLARI VE VERİLERİN TOPLANMASI.....	47
VERİLERİN ANALİZİ	48

BÖLÜM III: BULGULAR VE YORUM

1. LİSELERDE OKUL GÜVENLİĞİ AÇISINDAN MEVCUT DURUMA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM	49
2. LİSELERDE OKUL GÜVENLİĞİ AÇISINDAN MEVCUT DURUMUN OKUL TÜRÜ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ	59
3. LİSELERDE OKUL GÜVENLİĞİ AÇISINDAN MEVCUT DURUMUN OKUL BÜYÜKLÜĞÜ (OKULDAKİ ÖĞRENCİ SAYISI) İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ	80

BÖLÜM IV: SONUÇ VE ÖNERİLER

A. SONUÇ.....	101
B. ÖNERİLER	108
KAYNAKÇA	111
EKLER.....	125
Okul Güvenlik Kontrol Listesi	126

ÇİZELGELER LİSTESİ

2.1: Öğretmenlerin Görev yaptıkları Lise Türlerine Göre Dağılımı.....	46
2.2: Okul Yöneticilerinin Görev Yaptıkları Lise Türlerine Göre Dağılımı.....	46
2.3: Yönetici ve öğretmenlerin görev yaptıkları okullarda öğrenim gören öğrenci sayısına göre dağılımı	47
3.1: Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Okul Güvenliğine Yönelik Görüşlerinin Yüzde ve Frekans Değerleri	50
3.2: “Okulun sınırları (bahçe duvarları, parmaklıklar vb.) kolayca fark edilecek kadar belirgindir; dolayısıyla fiziksel olarak çevredeki diğer birimlerden ayrı bir birim olduğu kolayca anlaşılmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	59
3.3: “Okul bahçesine giriş-çıkışlar kontrol altındadır” maddesine yönelik öğretmen ve öğrenci görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	60
3.4: “Okul binasına giriş-çıkışlar kontrol altındadır” maddesine yönelik öğretmen ve öğrenci görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	60
3.5: “Okulun fiziki kapasitesi ile (okul binasının büyüklüğü, derslik sayısı, vb.) okuldaki öğrenci sayısı uyumludur.” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	61
3.6: “Okulda güvenlik görevlisi vardır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	62
3.7: “Okulda güvenlik kamerası vardır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	62
3.8: “Okul binası içindeki tüm alanlar yeterince aydınlatılmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	63
3.9 : “Okulda yangın veya hırsızlık gibi durumlara karşı alarm sistemi vardır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	64
3.10: “Okula ait herhangi bir alana zarar vermek amacıyla gerçekleştirilen yıkıcı davranışların yol açtığı tahribatlar en kısa sürede onarılmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	64
3.11: “Okulun, ziyaretçiler için uygulamakta olduğu belli bir politika (Giriş-çıkışların kayıt altında tutulması, ziyaretçi	

kartı uygulaması, ziyaretçiye okul içinde eşlik edilmesi, vb.) vardır. ” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	65
3.12: “Okulda kılık-kıyafet yönetmeliği titizlikle uygulanmaktadır.” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	66
3.13: “Okulda ilkyardım konusunda eğitim almış personel bulunmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	66
3.14: “Okul güvenliğinin sağlanması, tüm okul personeli tarafından benimsenmiş ortak bir politikadır. ” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	67
3.15: “Okul güvenliğini sağlamaya yönelik yazılı bir plan vardır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	68
3.16: “Okulda bir krize müdahale ekibi vardır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	68
3.17: “Okulda gerçekleşecek olası bir kriz durumunda tüm personelin görev tanımı açık bir şekilde belirlenmiştir	69
3.18: “Okul ve çevresinde meydana gelen suç niteliğindeki tüm davranışlar kayıt altına alınmaktadır (Örneğin kim, nerede ve ne tür bir olaya karıştı, sonuç ne oldu, vb.)”maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	70
3.19: Anne babalar ve öğrenciler okul güvenliği konusunda düzenli aralıklarla bilgilendirilmektedir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	71
3.20: “Aileler, okul kuralları ve bu kuralların ihlal edilmesi durumunda uygulanacak yaptırımlar hakkında düzenli olarak bilgilendirilmektedir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	71
3.21: “Öğrenciler, okul kuralları ve öğrencilerden beklenen davranışlar hakkında düzenli olarak bilgilendirilmektedir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	72
3.22: “Okulda, risk altında bulunan ya da şiddete ve saldırıya maruz kalan öğrencilere psikolojik destek ve koruma sağlanmaktadır maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	73
3.23: “Okulda meydana gelebilecek yıkıcı ve normal dışı davranışları erken teşhis etmeyi sağlayan ipuçlarına karşı	

öğretmenler ve okul personeli bilgilidir.” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	73
3.24: “Okulda öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik özel programlar (karar verme, sorun çözme, arabuluculuk eğitimi, vb.) uygulanmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	74
3.25: “Okulda öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda katılabilecekleri, yeterli sayıda ders dışı etkinlik (sosyal, kültürel, sportif, vb.) düzenlenmektedir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	75
3.26: “Okulda ortaya çıkabilecek acil bir durumda haberleşme ve bilgi akışı sağlamakla görevli bir birim veya görevli vardır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	75
3.27: Öğrencilere ulaşabilmek için gerekli bilgiler (adres, telefon numarası, vb.) sürekli olarak güncellenmektedir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	76
3.28: “Okulda güvenliğini artırmak amacıyla basılı materyaller (afiş, el broşürü, vb.) ve/veya duyarlılık artırıcı kampanyalar düzenlenmektedir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	77
3.29: Okul güvenliğini sağlamada yerel yönetimler veya kuruluşlarla işbirliği yapılmaktadır (Örneğin belediyeler, emniyet müdürlükleri, gençlik merkezleri, sağlık kuruluşları, vb.) maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	78
3.30: “Okulun bulunduğu semt/mahalle gençlerin ve çocukların suça yönelmeleri açısından düşük oranda risk taşımaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	78
3.31 “Okulun bulunduğu çevre okul güvenliği konusunda duyarlıdır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	79
3.32: “Okulun sınırları (bahçe duvarları, parmaklıklar vb.) kolayca fark edilecek kadar belirgindir; dolayısıyla fiziksel olarak çevredeki diğer birimlerden ayrı bir birim olduğu kolayca anlaşılmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayısına göre dağılımı	80
3.33: “Okul bahçesine giriş-çıkışlar kontrol altındadır” maddesine yönelik öğretmen ve öğrenci görüşlerinin okullardaki öğrenci sayısına göre dağılımı	81

3.34: “Okul binasına giriş-çıkışlar kontrol altındadır” maddesine yönelik öğretmen ve öğrenci görüşlerinin okullardaki öğrenci sayısına göre dağılımı	82
3.35 “Okulun fiziki kapasitesi ile (okul binasının büyüklüğü, derslik sayısı, vb.) okuldaki öğrenci sayısı uyumludur.” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okuldaki öğrenci sayısına göre dağılımı	82
3.36: “Okulda güvenlik görevlisi vardır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okuldaki öğrenci sayısına göre dağılımı	83
3.37. “Okulda güvenlik kamerası vardır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okuldaki öğrenci sayısına göre dağılımı	84
3.38: “Okul binası içindeki tüm alanlar yeterince aydınlatılmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayılarına göre dağılımı	84
3.39: “Okulda yangın veya hırsızlık gibi durumlara karşı alarm sistemi vardır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayılarına göre dağılımı	85
3.40: “Okula ait herhangi bir alana zarar vermek amacıyla gerçekleştirilen yıkıcı davranışların yol açtığı tahribatlar en kısa sürede onarılmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	86
3.41: “Okulun, ziyaretçiler için uygulamakta olduğu belli bir politika(Giriş-çıkışların kayıt altında tutulması, ziyaretçi kartı uygulaması,ziyaretçiye okul içinde eşlik edilmesi,vb.)vardır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayılarına göre dağılımı	86
3.42: “Okulda kılık-kıyafet yönetmeliği titizlikle uygulanmaktadır.” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayılarına göre dağılımı	87
3.43. “Okulda ilkyardım konusunda eğitim almış personel bulunmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayılarına göre dağılımı	88
3.44: “Okul güvenliğinin sağlanması, tüm okul personeli tarafından benimsenmiş ortak bir politikadır ” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	88
3.45. “Okul güvenliğini sağlamaya yönelik yazılı bir plan vardır.” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayılarına göre dağılımı	89

3.46: "Okulda bir krize müdahale ekibi vardır." maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayılarına göre dağılımı	90
3.47: "Okulda gerçekleşecek olası bir kriz durumunda tüm personelin görev tanımı açık bir şekilde belirlenmiştir." maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayılarına göre dağılımı	90
3.48: "Okul ve çevresinde meydana gelen suç niteliğindeki tüm davranışlar kayıt altına alınmaktadır (Örneğin kim, nerede ve ne tür bir olaya karıştı, sonuç ne oldu, vb.) maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayısına göre dağılımı	91
3.49: "Anne babalar ve öğrenciler okul güvenliği konusunda düzenli aralıklarla bilgilendirilmektedir" maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayısına göre dağılımı	92
3.50: "Aileler, okul kuralları ve bu kuralların ihlal edilmesi durumunda uygulanacak yaptırımlar hakkında düzenli olarak bilgilendirilmektedir" maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okuldaki öğrenci sayısına göre dağılımı	92
3.51: Öğrenciler, okul kuralları ve öğrencilerden beklenen davranışlar hakkında düzenli olarak bilgilendirilmektedir maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	93
3.52: "Okulda, risk altında bulunan ya da şiddete ve saldırıya maruz kalan öğrencilere psikolojik destek ve koruma sağlanmaktadır" maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	94
3.53: "Okulda meydana gelebilecek yıkıcı ve normal dışı davranışları erken teşhis etmeyi sağlayan ipuçlarına karşı öğretmenler ve okul personeli bilgilidir" maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul öğrenci sayılarına göre dağılımı	94
3.54: "Okulda öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik özel programlar (karar verme, sorun çözme, arabuluculuk eğitimi, vb.) uygulanmaktadır." maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı	95

- 3.55: “Okulda öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda katılabilecekleri, yeterli sayıda ders dışı etkinlik (sosyal, kültürel, sportif, vb.) düzenlenmektedir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayılarına göre dağılımı96
- 3.56: Okulda ortaya çıkabilecek acil bir durumda haberleşme ve bilgi akışı sağlamakla görevli bir birim veya görevli vardır maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı96
- 3.57: Öğrencilere ulaşabilmek için gerekli bilgiler (adres, telefon numarası, vb.) sürekli olarak güncellenmektedir maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı97
- 3.58: Okulda güvenliğini artırmak amacıyla basılı materyaller (afiş, el broşürü, vb.) ve/veya duyarlılık artırıcı kampanyalar düzenlenmektedir. maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı98
- 3.59: Okul güvenliğini sağlamada yerel yönetimler veya kuruluşlarla işbirliği yapılmaktadır (Örneğin belediyeler, emniyet müdürlükleri, gençlik merkezleri, sağlık kuruluşları, vb.)maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı98
- 3.60: “Okulun bulunduğu semt/mahalle gençlerin ve çocukların suça yönelmeleri açısından düşük oranda risk taşımaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı99
- 3.61: “Okulun bulunduğu çevre okul güvenliği konusunda duyarlıdır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı100

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

PROBLEM

Okulda şiddet, öğrencilerin öğrenme ortamları üzerinde etkili olabilen ve tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de gözlemlenen önemli bir sosyal problemdir. Okullarda gerçekleşen şiddet eylemleri, zorbalık ve tehdit olaylarından silah taşımaya, cinayete, keyfi ateşli silah kullanımı ve ölümlere kadar çeşitlilik göstermekte (Flannery, Wester ve Singer; 2004) vandalizm, zorbalık ve diğer şiddet öğeleri, güvenli olmayan öğrenme çevreleri yaratarak eğitime zarar verirken öğrenci popülasyonu için de tehdit oluşturmaktadır (Luiselli, Putnam, Handler ve Feinberg, 2005).

Şiddetin mağduru olmanın ya da şiddet olaylarına şahit olmanın post travmatik stres bozukluğu, anksiyete, kızgınlık, depresyon, özkıyım ve saldırganlık gibi bir dizi duygusal ve davranışsal probleme neden olduğu bilinmektedir (Breslau, Davis, Andreski ve Peterson, 1991; Flannery, 1999; Hurt, Malmud, Brodsky ve Gianetta, 2001; Overstreet ve Braun 2000). Örneğin Crick ve arkadaşları (Crick ve Grotpeter, 1995; Crick ve Bigbee, 1998) devamlı düzeyde şiddete maruz kalan öğrencilerin şiddete uğramayan öğrencilerle karşılaştırıldığında daha fazla yalnızlık, anksiyete ve depresyon yaşadıklarını bulmuştur (Flannery, Wester ve Singer, 2004).

Şiddet, çocukların sosyal ve duygusal gelişimini engellediği gibi bilişsel gelişimini de engellemekte, öğrenim hayatlarında akademik açıdan problemler yaşamalarına neden olmaktadır. Şiddetin yoğun yaşandığı okullarda, öğrenciler kişisel güvenliklerini sağlama yönünde çalışmakta, bu durum onların akademik etkinlikler üzerinde odaklanmak için gerekli olan zaman ve enerjilerini azaltmaktadır (Kimweli ve Anderman, 1997). Hazler (1996)' e göre zorbalığa uğradıklarını ifade eden öğrencilerin %17'si akademik problemler yaşamaktadır. Hoover ve Oliver tarafından (1996) gerçekleştirilen başka bir çalışmada ise lise öğrencilerinin %14' ü, 4-8. sınıf

düzeyindeki öğrencilerin de % 22' si şiddete maruz kalmanın öğrenme yeteneklerini azalttığını ifade etmişlerdir (Flannery, Wester ve Singer; 2004). Güvenli bir çevreye sahip olmak okul içindeki öğrenci başarısını doğrudan etkileyen bir faktör olarak tanımlanmıştır (Creemers,1994).

Şiddetin; depresyon, anksiyete ve sosyal fobi gibi içselleştirilmiş psikolojik rahatsızlıklara neden olma, akademik etkinliklere yoğunlaşmada azalma gibi sonuçlarının yanında; artmış öfke, savunma amaçlı silah taşıma, şiddetin bir sorun çözme biçimi olarak kabul edilmesi, öğretmenler öğrenciler ve diğer okul personeli arasında korkuya dayalı bir okul iklimi yaratma gibi öğrenme ortamları üzerinde de bozucu etkiler yapan çeşitli sonuçları bulunmaktadır (Elliott, Hamburg ve Williams, 1998; Hawker ve Boulton, 2000 ; Greene, 2005).

Özellikle son dönemlerde, okulda şiddetin A.B.D.' de azalmakta olduğunu gösteren istatistikler yayınlamakta; buna rağmen öğrenci, okul personeli ve ailelerin okulların güvenliğine yönelik olumsuz algılarının devam ettiği görülmektedir. Şöyle ki; hastalıkları önleme merkezinin yürüttüğü gençlerde riskli davranışlar araştırmasının (2000) sonuçlarına göre okullarda gerçekleşen şiddet olaylarının oranının azalmasına rağmen öğrenci korkularının arttığı bulunmuştur. Araştırma verilerine göre 1993-1999 yılları arasında meydana gelen şiddet olaylarının oranı %16.2' den %14.2' ye düşmüş, bu durumun öğrencilerin güvenlik algılarında artış meydana getirmesi beklenirken, okul hakkında -zaman zaman- "oldukça güvensiz" hisseden öğrencilerin oranı %4.4' den %5.2' ye çıkmıştır (Johnson, Naumann, Steed ve Hennessey, 2000). Gallup tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada ise, ailelerin %47' si anket sorularına verdikleri cevaplarda, çocuklarının okuldayken güvende olup olmadığıyla ilgili endişe duyduklarını ifade etmişlerdir (Johnson, Naumann, Steed ve Hennessey, 2000).

Eğitim bilimciler ve politikacılar özellikle 1970'lerden beri; çeşitli müdahale ve önleme programları yoluyla okulda şiddet ve zorbalığı kontrol altına alma çabalarını sürdürmektedir (Smith, 2003). Gelişmiş ülkelerde bu amaçla okullara yardımcı olan dernekler, kamu kurumları ya da gönüllü

kuruluşlar bulunmaktadır. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nde Ulusal Okul Güvenliği Merkezi (National Alliance For Safe Schools-NASS), Şiddeti Önlemede Ulusal Destek Birliği (National Funding Collaborative on Violence Prevention-NFCVP), Şiddeti Önlemek için Çalışma Merkezi (Center for The Study And Prevention of Violence –CSPV) gibi gönüllü kuruluşlar okullara ve okul bölgelerine, suç ve şiddeti önlemek amacıyla eğitim, teknik yardım ve yayın desteği sağlamaktadırlar (Dönmez ve Güven, 2002).

Ülkemizde de özellikle son yıllarda okullarda öğrenciler arasında meydana gelen yaralanma ve ölümlerle sonuçlanan şiddet olaylarının artış göstermesi ve medyanın konuya gösterdiği yoğun ilgi dolayısıyla, 2005-2006 eğitim-öğretim yılı içerisinde Milli Eğitim Bakanlığı iki adet genelge yayınlamaya okullarda meydana gelen şiddet olaylarına dikkat çekmiştir. 2006-2011 yıllarını kapsayan beş yıllık bir strateji eylem planı oluşturulması, İçişleri Bakanlığı ile gerçekleştirilen işbirliği protokolü ve konuyla ilgili olarak T.B.M.M.'de bir araştırma komisyonu kurulması okulların daha güvenli yerler haline getirilmesi için önemli adımlar atıldığının bir göstergesi olsa da gerçekleştirilen bilimsel çalışmaların yeterli olmadığı görülmektedir. Özellikle son dönemlerde gerçekleştirilen araştırmalar, okul şiddeti ve zorbalığının doğası, suçlu ve kurbanın bireysel özellikleri üzerinde yoğunlaşırken, okul güvenliği koşullarını inceleyen çok az sayıda araştırma bulunmaktadır. Daha nitelikli bir eğitim-öğretim için okulların daha güvenli yerler haline gelmesi gerekmekte, bu bağlamda okulların bu kriterleri ne düzeyde karşıladığının belirlenmesi, okul güvenliğinin sorgulanmasına yönelik sistematik değerlendirmeler yapılması, sonuçlar doğrultusunda önlemler geliştirilmesi ve politikalar formüle edilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu bakımdan liselerdeki okul güvenliği düzeyinin incelenmesi, bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

AMAÇ

Bu araştırmanın genel amacı, “okul güvenliği” ile ilgili mevcut durumu saptamaktır. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin ifadelerine dayanılarak liselerde okul güvenliği açısından mevcut durumu ve çeşitli değişkenlerle ilişkisini belirlemek amacıyla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Liselerde okul güvenliği açısından mevcut durum nedir?
- 2) Liselerde okul güvenliği açısından mevcut durum lise türüne göre farklılaşmakta mıdır?
- 3) Liselerde okul güvenliği açısından mevcut durum okullardaki öğrenci sayısına (okul büyüklüğüne) göre farklılaşmakta mıdır?

ÖNEM

Okullarda gerçekleşen şiddet olaylarıyla birlikte **güvenli okul** kavramı alanyazında daha sık yer almakta, öğretim ortamında öğrenci ve okul personelinin kendilerini güven içinde hissetmelerinin etkili bir öğretim ve öğrenme için önemli bir belirleyici olması, okul güvenliğini geliştirmiş toplumların eğitim sistemleri içindeki önemli problemlerden biri haline getirmektedir.

Güvenli çevrelerin öğrencilerin öğrenme ve güdülenme düzeyleri üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda; liselerde okul güvenliği ile ilgili mevcut durumun saptanması, daha nitelikli bir eğitim öğretim için okulların daha güvenli ortamlar haline gelmelerini sağlayacak önlemler ve politikalar geliştirilmesi anlamında önem arz etmektedir. Özellikle son dönemlerde okulların giderek daha güvensiz ortamlara dönüştüğüne yönelik ortak bir algı gelişmektedir. Konuya ilişkin daha rasyonel bir bakış açısı geliştirebilmek amacıyla okul güvenliğine ilişkin bilimsel temellere dayanan çalışmaların daha da artması gerekmekte, yurt içinde yapılmış araştırmalar (Dönmez, 2001; Güven ve Dönmez, 2002; Dönmez ve Güven, 2002) oldukça sınırlı olduğundan, araştırmanın bu anlamda alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

SINIRLILIKLAR

Araştırma, İstanbul Avcılar İlçesi sınırlarında bulunan liselerde yürütülmüştür. Araştırmanın yalnızca bir ilçede bulunan okullarda görev yapan öğretmen ve okul yöneticileri üzerinde yapılmış olması bu araştırmanın sınırlılığıdır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler araştırmacı tarafından geliştirilen kontrol listesinin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

TANIMLAR

Şiddet: Kişinin kendisine, bir başkasına, bir gruba ya da topluluğa karşı; yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişim geriliği ya da yoksun bırakma ile sonuçlanan kasıtlı güç kullanımı ya da güç kullanım tehdididir (Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi ve Lozano, 2002).

Okulda şiddet: Fiziksel saldırı, hırsızlık ve vandalizm dahil olmak üzere, öğrenci ve öğretmenlerde korkulu bir iklim yaratan bütün koşullar ya da eylemleri ifade etmektedir (Batsche ve Knoff, 1994).

Okul güvenliği: Öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer personelin kendilerini fiziksel, psikolojik ve duygusal bakımdan özgür hissetmeleri durumudur (Dönmez, 2001).

ŞİDDET: KURAMSAL ÇERÇEVE

Farklı bilimsel disiplinlerin ilgi alanında yer alması nedeniyle günümüze dek çeşitli boyutlarıyla araştırılmış olan şiddet kavramı, günümüzde de giderek artan bir ilgiyle, birçok sosyal bilimcinin araştırma konusu olmaya devam etmektedir.

Geniş anlamıyla "şiddet" (violence) sözcüğü, bir olgunun yoğunluğunu, sertliğini, aşırı duygu durumunu, kaba ve sert davranışı nitelendirir. Özel olarak, saldırgan davranışları, kaba kuvveti; beden gücünün kötüye kullanılmasını; yakan yıkan, yok eden eylemleri; taşlı, sopalı, silahlı saldırıları, bireye ve topluma zarar veren etkinlikleri belirtmektedir (Köknel, 2000).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), şiddeti kişinin kendisine, bir başkasına, bir gruba ya da topluluğa karşı; yaralama, ölüm, psikolojik zarar, gelişim geriliği ya da yoksun bırakma ile sonuçlanan kasıtlı güç kullanımı ya da güç kullanım tehdidi olarak tanımlamaktadır (Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi ve Lozano, 2002).

Şiddet konusunda akademik çalışmalar yapan yazarlar şiddeti daha özgül ve operasyonel bir biçimde tanımlamaktadırlar. Örneğin Morrison ve Morrison (1994) şiddeti, "yaralamak ya da zarar vermek amacıyla kullanılan fiziksel güç" ya da "güç ve kuvveti, başkalarını bir takım haklardan mahrum edebilecek şekilde adaletsiz bir biçimde kullanmak" olarak tanımlamışlardır (Öğülmüş, 1995). Olweus da (1999) şiddeti bir kimsenin fiziksel ya da bir nesne kullanarak diğer bireyi göreceli olarak ciddi sayılabilecek biçimde yaralaması ya da zarar vermesi şeklinde tanımlamaktadır (Pişkin, 2002). Şiddeti farklı kategorilere ayırarak tanım-layan Balcıoğlu' na (2000) göre de "psikolojik açıdan şiddet"; psikiyatrik olan ve çoğunlukla öldürme tarzına yönelik güç patlaması, "etik açıdan şiddet"; komşusunun mülkiyet ve hürriyetine yönelik saldırı, "politik açıdan şiddet" ise iktidarı ele geçirmek ya da yasal olmayan amaçlar için iktidara ihanet etmek ve bu maksatla gücün kullanılması olarak tanımlanmaktadır.

Çeşitli araştırmacılarca farklı şekillerde tanımlansa da bu tanımların hemen hepsinde şiddetin "fiziksel güç kullanımı" ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Şiddet kavramının kapsamı sadece fiziksel şiddeti değil, sözel ve psikolojik tacizi de içeren davranışlar ile birine bilerek rahatsızlık vermeyi veya fiziki olarak zarar vermeyi de içermektedir. Son bir yıl içerisinde fiziksel bir kavga içinde yer almak, yaşamı boyunca bir kez bile olsa silah taşımak, veya ateşli silah dışında kesici aletler (çakı, bıçak, jilet gibi) taşımak da şiddet davranışı kapsamında değerlendirilmelidir (Ögel, 2005).

Şiddet içerikli davranışlar arasında öfke patlamaları yaşamak, vurmak, tekmelemek, itmek, yaralamak, kavga etmek, başkaları ile ilgili tehditler savurmak ya da yaralamaya çalışmak, hayvanlara yönelik acımasız davranışlarda bulunmak, yangın çıkarmaya teşebbüs etmek ve eşyalara bilerek zarar vermek sayılabilir. Çocuklar, okul öncesi dönemden başlayarak bu türden şiddet içeren davranışlar sergileyebilirler (Ögel, 2005).

Alanyazın incelendiğinde, çocuklukta görülen şiddetin daha yumuşak biçimlerinin ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde şiddetin daha katı biçimlerine ve planlanmış saldırganlık davranışlarına dönüşebildiği, bu dönemde risk alma davranışlarının arttığı ve şiddet davranışlarının başlamasında en riskli dönemlerin 15-16 yaş grubu olarak ifade edildiği görülmektedir. Belirtilen yaş grubunun örgün eğitim sistemi içinde çoğunlukla lise öğrencileri tarafından temsil edildiği ve öğrencilerin zamanlarının büyük bölümünü okulda geçirdiği göz önünde bulundurulduğunda, toplumsal yaşamın her alanında karşılığını bulan şiddet olgusunun okuldaki boyutlarıyla da incelenmeye değer bir nitelik taşıdığı düşünülebilir.

Okulun işlevlerinden birinin bireylere toplumda rastlanan istenmeyen davranışlardan temizlenmiş bir çevre sunmak olmasına karşın, okullarda zaman zaman hırsızlık (çalma), okula ve okulun eşyalarına zarar verme, şiddet, saldırganlık vb. gibi istenmeyen davranışlar meydana gelebilmektedir. Okuldaki eğitim çabalarını olumsuz yönde etkilemesi ve öğrencilerin temel gereksinimlerinden biri olan güvenlik gereksinimini tehdit etmesi

nedeniyle okulda şiddet ve saldırganlık istenmeyen davranışlar arasında ön sırada yer almaktadır (Öğülmüş,1995).

OKULDA ŞİDDET

Okulda şiddet kavramını açıklamaya yönelik tanımlar incelendiğinde, bu tanımların şiddetin tanımında olduğu gibi çeşitlilik gösterdiği, konuyla ilgilenen yazarların akademik disiplinleri, ilgileri ve uzmanlık alanlarına göre farklılaştığı görülmektedir. Okulda şiddetle ilgili bazı tanımların yalnızca fiziksel davranışları ön plana çıkararak konuyu dar kapsamlı bir boyutta ele aldığı görülürken (Olweus,1999), son dönemlerde yapılan tanımların kapsamının genişlediği dikkati çekmektedir. Astor ve Meyer (2001) okulda şiddeti, fiziksel ve psikolojik zarara ve/veya mala yönelik hasara neden olan kasti ya da ihmalkar davranışlar olarak tanımlamaktadırlar.

Dwyer, Osher ve Warger (1998) okulda şiddeti öğrenciler arasında görülen saldırganlık, fiziksel saldırı, intihar, madde kötüye kullanımı ve diğer tehlikeli kişiler arası davranışlar olarak ifade etmişlerdir. Furlong ve Morrison bu tanımları daha da ileri götürerek (2000) okulda şiddeti, suç olarak nitelendirilen eylemleri ve saldırganlığı içine alan, okul iklimine zarar verdiği gibi gelişim ve öğrenmeye de ket vuran çok yönlü bir durum olarak tanımlarlar. Bu yazarlara göre okulda şiddet antisosyal davranışlardan zorbalığa kadar, hırsızlık, taciz hatta cinayeti içeren suça yönelik davranışları da kapsayarak sınıflarda, koridorlarda, yemekhanede, avluda, servis araçlarında ve okula ait diğer alanlarda meydana gelebilir. Öğrenciler arasında gerçekleşen şiddet olayları önceden planlanmamış olsa da önemsiz saldırganca davranışlardan, büyük şiddet eylemlerine dönüşebilir (Holmes ve Holmes, 2004).

Okulda şiddet geleneksel olarak saldırı, hırsızlık ve vandalizm kavramları ile tanımlanmaktadır (Batsche ve Knoff, 1994). Ancak son dönemlerde "okul güvenliği" yaklaşımına karşı gelişen duyarlılığın da etkisiyle yöneticiler, eğitimciler ve aileler bu tanımın sınırlarını daha da genişleterek okulda şiddet kavramını fiziksel saldırı, hırsızlık ve vandalizm kurbanı

olmanın yanı sıra, öğrenci ve öğretmenlerde korkuya dayalı bir okul atmosferi yaratan bütün koşulları ya da eylemleri de içerecek şekilde yeniden değerlendirmektedirler (Xin, Len, Stewin ve Devada, 2001).

Böylece okulda şiddet silahlı saldırı ya da fiziksel saldırı gibi aleni eylemlerin yanında öğrencinin sınıfta alay edilme korkusuyla konuşmaması iftira, sözlü sataşma ya da hakaret, tokat atmak ve vurmak gibi kırıci dokunmalar, ırksal, etnik ya da cinsel kimliğe yönelik sataşmalar gibi herhangi bir öğrencide korkuya neden olabilecek bir şekilde daha örtük olarak da gerçekleşebilir ve okul atmosferini derinden etkileyebilir (Dorsey, 2000; Hernandez ve Seem, 2004).

Amerikan Pediatri Birliği (2004) okulda şiddeti “kişiyeye ve mala yönelik saldırganlık, uyuşturucu ve silah kullanımı yoluyla okulun eğitimsel misyonuna zarar veren her türlü davranış”, Amerikan Okulda Şiddeti Önleme Merkezi (2000) de benzer bir yaklaşımla; okulun eğitimsel misyonunu ihlal eden, güven ortamını tehdit eden, okuldaki kişilerin can ve mallarını hedef alan her türlü yıkıcı ve bozucu saldırganca eylem olarak ifade etmektedir.

Okul şiddeti ile ilgili tanımlardaki farklılıklara dikkat çeken Flannery ve Singer (1999) birinci sınıf düzeyindeki bir öğrencinin sergilediği şiddet içerikli bir davranışın on ikinci sınıftaki bir öğrencinin davranışıyla nadiren benzeşeceğini, bu nedenle okulda şiddetle ilgili tanım oluşturma çabalarının sınıf düzeylerindeki devamlılığa paralel olarak ilerleme göstermesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu yazarlara göre okulda meydana gelen şiddet olayları sınıf düzeylerindeki ilerlemeye paralel olarak kapsamı genişleyerek ve çeşitlenerek devam eder. Bu nedenle, okulda şiddeti bir kurban yaratan ve okulla ilişkili olabilecek fiziksel ya da psikolojik herhangi bir davranış olarak tanımlamak da benimsenen yaklaşımlardan biridir

OKULDA ŞİDDETİN NEDENLERİ

Okulda şiddetin nedenlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde sorunun farklı yaklaşımlarla ele alındığı

görülmektedir. Örneğin; okulların içinde buldukları yerleşim biriminin özelliklerinin okul şiddeti ile yakından ilişkili olduğu belirtilmektedir. Okullarda meydana gelen şiddet olaylarını, daha geniş bir perspektifle ergen şiddeti bağlamında ele almak da benimsenen yaklaşımlardan biridir. Son dönemlerde ise; okul şiddeti ile okulun fiziksel karakteristikleri arasındaki ilişkiyi değerlendiren araştırmaların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Tüm bu etkenlerin yanı sıra okul disiplin politikaları ve yöneticilerin liderlik stillerinin de şiddetin oluşumuna neden olabileceği öne sürülmektedir.

Amerikan Ulusal Araştırma Konseyi de bu bulgularla paralel olarak Morrison ve Morrison'ın (1994) ifadeleriyle, okulların aşağıda belirtilen dört özelliğinin okulda şiddeti artırdığını belirtmektedir (Akt: Öğülmüş, 1994):

- Okulda sınırlı bir alanı işgal eden öğrenci sayısının görece yüksek oluşu,
- Okulların, öğrencileri karşı karşıya getirmekten kaçınma kapasitelerinin sınırlılığı,
- Öğrencilerde öfke, dargınlık ve reddetme duygularına katkı yapabilen, alışlagelmiş (rutin) davranışların ve tekdüzeliğin neden olduğu bıkkınlık,
- Okul binasının kötü tasarlanmış olması.

Okul şiddeti ve toplum ilişkisi

Okulda şiddetin nedenlerinin ele alındığı araştırmalarda okullarda meydana gelen şiddet olaylarının okulun içinde bulunduğu toplum ve aile yapısından kaynaklandığı, okul türü ya da politikalarının şiddete yönelik eylemlerin gerçekleşmesinde yeterli etkiye sahip olmadığı, okul program ve politikalarının risk altındaki öğrencilerin suça yönelimine neden olmaktan ziyade kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olduğu öne sürülmüştür. O'Relly ve Verdugo(1999)' ya göre okulla ilgili hiçbir faktör öğrencilerin şiddete ya da suça yönelik davranışlar sergilemesine neden olamaz. Başka bir deyişle okullarda gerçekleşen suç ve şiddet olayları okulun içinde bulunduğu

toplumun bir yansımasıdır (Pietrzak, Petersen ve Speaker, 1998; Mervin ve Ellis, 2004). Ulusal Eğitim Kurumlarının bu yaklaşımı özetleyen şöyle bir formülü vardır:

Güvenli okullar = Güvenli Toplumlar + Güvenli Aileler.

Bu yaklaşımı savunan araştırmacılar öğrencilerin okuldaki şiddet içerikli davranışları okulun içinde bulunduğu çevre ve toplumdan getirdiklerini öne sürerler (Elliott, Hamburg ve Williams 1998; Reiss ve Roth 1993). Yüksek suç oranı ve yoksulluk gibi yerel çevre koşulları, okul şiddetinin en önemli belirleyicilerindendir. Bu nedenle şiddete en fazla maruz kalma, ikame edilen ya da okulun içinde bulunduğu çevrede, okul sınırları içerisinde olduğundan daha fazla gerçekleşmektedir (Lorion,1998).

Kitsantas ve ark. (2004) yaptıkları araştırmada öğrencilerin okul güvenliği algılarının en güçlü belirleyicilerinin, okulun içinde bulunduğu çevre ve toplumun güvenliği ve okul iklimi olduğunu bulmuşlardır. Öğrencilerin okul güvenliği algıları üzerindeki en zayıf belirleyici ise güvenliği arttırmak amacıyla okul içinde alınan önlemler olmuştur.

Laub ve Lauritsen (1998) de okulların içinde buldukları toplumdan miras kalan zorluk ve problemlerle mücadele etmek zorunda olduklarını belirterek, okuldaki suç oranının toplumdaki suç düzeyinin bir yansıması olduğunu öne sürerler. Okul şiddetinin büyük oranda çevresel ve ailevi faktörlere bağlı olduğunu savunan bu yazarlar, buna rağmen çevresel özelliklerin okul karakteristikleri üzerindeki etkilerini azaltmanın zor olmakla beraber imkansız olmadığını da ifade etmektedirler (Flannery,Wester ve Singer, 2004).

Okul Şiddeti ve Ergen Şiddeti İlişkisi

Okul şiddetini açıklamada diğer bir yaklaşım, okul şiddetini ergen şiddeti perspektifinde değerlendirmektir. Prothow ve Stith (1998) ergen şiddetini önemli bir halk sağlığı problemi olarak ele almakta, uyuşturucuyla mücadele stratejilerindeki gibi çok yönlü bir yaklaşımla değerlendirilmesi gerektiğini

savunmaktadır. Şiddetin uzun süreli etkileri diğer tehdit ediciler gibi tahripkar bir etki yaratarak, anksiyete, depresyon, nörolojik bozukluklar gibi etkilerinin yanı sıra, düşük akademik performans, okuldan uzaklaşma ve suça yönelime neden olabilir(Hellman,1983; Modzelesky,1996; Osofsky, 2001).

Araştırmalar öğrencilerin demografik özellikleriyle risk davranışlarına katılımları arasında ilişki olduğunu öne sürmektedir. Ergenlik, fiziksel ve sosyal değişimler, biçimlenmemiş sosyal beceriler ve akran baskısı karşısında savunmasız kalma olarak karakterize edilen gelişimsel bir dönemdir. Ergenler yeni bir okul ortamına bilişsel becerileri üzerinde bir çok yeni taleple girerler ve bunu zaman içinde, sosyal ilişkiler, sosyal kimlik ve özerkliği içeren yeni kişisel amaçlar takip eder (Fogan ve Wilkinson, 1998). Osofsky (2001) bu yaş dönemindeki çocukların ait olma duygusunu kazanabilmek için çetelere katıldıklarını ifade eder.

Bazı araştırmacılar son dönemlerde okul şiddetinin azalma eğiliminde olduğu görüşünün, kısmen genel ergen şiddetinde görülen azalmayla açıklanabileceğini öne sürmektedir. Bu araştırmacılar şiddetle ilgili eğilimlerin azalmasını ekonomik koşulların gelişmesi, silahlara kolay erişilebilmesinin engellenmesi, okul politikaları ve atmosferindeki değişimler ve gençlik önleme programlarının niteliği ve niceliğindeki gelişimlerle açıklamaktadır.

Okul Şiddeti ve Okul ilişkisi

Okullar okul uygulamaları olarak tanımlanan kurallar ve düzenlemelerin hakim olduğu ve hiyerarşik yapılanma üzerinde temellenmiş bürokratik kurumlardır. Çocukların okuldaki sosyalleşmeleri, öğrencilerin okul kurallarını benimsemeleri ve okulun beklentilerine cevap vermeleri üzerine inşa edilmiştir. Brint (1998)' e göre okullarda yer ve zaman öğrencinin kontrolü için organize edilmiştir ve öğrenci-okul personeli arasındaki ayırım psikolojik faydası açısından önemlidir.

Bu bürokratik modelin, geniş öğrenci popülasyonunun okullaşmasının sağlanmasında ve onların bu amaçlar doğrultusunda sosyalleşmesinde en etkili yol olduğu ifade edilmektedir. Aynı zamanda bu model okuldaki

çatışmaların bir kaynağı olarak da görülmektedir. Nougera (1995) günümüzde okullarda yaşanan bir çok problemin, öğrenmenin gerçekleşebilmesi için daha insancıl bir ortam yaratmak yerine öğrenci üzerindeki kontrol ve düzeni sürdürmek ihtiyacından kaynaklandığını ifade etmektedir.

Benzer olarak Hawkins ve Gaham (1997) da okulların oldukça sınırlayıcı kurallara ve düzenlemelere sahip olduğunu ve ergenin özdenetim gelişimini baskıladığını öne sürmektedirler. Bu durum liselerde şiddet eğiliminin daha fazla olmasının nedenini açıklar niteliktedir. Yomoyamo ve Noita (2003); öğretmen-öğrenci arasındaki güç baskılı ilişkiler ve öğretmenler tarafından fiziksel ceza kullanımının, zorbalığın oluşumuna katkıda bulunduğunu ifade ederler.

Okulda şiddetle ilgili çalışmalar yapan ilk araştırmacılar okulların ergen suçluluğuna katkıda bulunan yerler olduğuna ilişkin bir algının varlığını vurgulamışlardır (Cohen, 1955; Jenkins, 1995; Kelly, 1977; Lawrence, 1998; Polk, 1982; Verdugo, 1999). Bu dönemde yapılan araştırmalar, okul ve çevresinin öğrenciler arasındaki şiddet davranışları üzerinde olumlu ya da olumsuz etkileri olabileceği varsayımıyla; okuldaki şiddet üzerinde okulun etkilerini belirlemeye yoğunlaşmıştır (Lawrence, 1998; Gottfredson, 2001; Akiba ve Han, 2007). Örneğin İngiltere ve Norveç' te özellikle zorbalıkla ilgili çalışan araştırmacılar, zorbalığı etkileyen önemli okul faktörlerini incelemişler (Whitney ve Smith, 1993; Olweus, 1996; Smith ve ark.,1999), öğrenciler arasında meydana gelen zorbalık olaylarını okul büyüklüğü ve sınıf büyüklüğü (Batsche ve Knoff, 1994; Olweus, 1997; Whitney ve Smith, 1993) değişkenleri açısından değerlendirmişlerdir (Natvig, Albrektsen, Qvarnstrom; 2001).

Okullardaki öğrenci sayısının fazlalığının okul şiddetinin oluşumuna katkıda bulunduğu belirtilmiştir. Örneğin, Ulusal Eğitim Enstitüsü verileri okul büyüklüğü ile okulda meydana gelen şiddet olayları arasında ilişki olduğunu, daha büyük okullarda suç ve şiddetin gerçekleşme olasılığının daha fazla olduğunu göstermektedir (Verdugo,1999). Öğrenci sayısının fazla olduğu

büyük okullarda öğrencilerin öğretmenleri ve akranlarıyla iletişim kurma olanağının önemli ölçüde sınırlandığını ifade eden Malley, Beck ve Adamo (2001) küçük okulların ait olma ve toplumsal birliktelik duygularını geliştirerek öğrencilerin kişisel ve akademik benlik kavramları üzerinde olumlu etkiler yarattığını savunur. Ait olma duyguları gelişen ve okula karşı bağlılık hisseden öğrenciler de şiddet eylemlerine daha az katılım gösterirler (Nougera,1995; Anderman, 2002).

Devine (1996) de okullardaki şiddet oranının artışına yol açan en büyük faktörlerden birinin öğrenci sayısının yoğunluğu olduğunu ileri sürmüştür. A.B.D. Eğitim İstatistikleri Ulusal Merkezi (2001) tarafından yürütülen, okul şiddeti ve büyüklüğü arasındaki ilişkinin araştırıldığı bir çalışmada öğrenci sayısının 1000'in üzerinde olduğu okullarda, önemli şiddet olaylarının meydana gelme sıklığının orta büyüklükteki (300-999) okullara oranla 3 kat fazla olduğu bulunmuştur. Başka bir araştırmada büyük okulların %89' unda yıl içinde bir ya da daha çok kez şiddet olayının meydana geldiği belirtilirken, küçük okullarda bu oran %38 olarak ifade edilmiştir. Bir çok araştırmada da benzer bulgular elde edilmiş, öğrenci sayısının düşük olduğu (400-800) okullarda yabancılaşıma problemlerinin azaldığı ve öğrencilerin güvenlik duygularının arttığı bildirilmiştir (Holmes ve Holmes, 2004). Okul büyüklüğünün, okuldaki şiddet oranını belirlemede önemli bir faktör olduğunu ifade eden Furlong ve Morrison'la (2000) benzer olarak Kimweli ve Anderman (1997) da küçük okullarda daha düşük oranda şiddet olaylarının gerçekleştiğini öne sürerler.

Okullardaki suç düzeyinin okulun içinde bulunduğu yerleşim birimini yansıttığı öne sürülmektedir (National Institute of Education, 1978; DcDermott 1983; Gottfredson ve Gottfredson, 2001). Kent merkezleri, kentin kenar mahalleleri ve kırsal alanlarda bulunan okullar, şiddet oranları açısından farklılık gösterirler. Şöyle ki; şiddet ve ilişkili eylemlerin herhangi bir biçimi, sıklığı ve şiddeti açısından kent merkezlerinden banliyölere, banliyölerden de kırsal kesimlere gidildikçe azalma göstermektedir (Shen,1997).

Araştırma verileri (Binns ve Markow, 1999; Conway ve Verdugo ; Kaufman ve ark.,1998; Cantor ve Wright, 2001; Williams ve ark., 2007) kent merkezlerindeki hırsızlık, şiddet ve önemli suç oranlarının kenar mahalleler ve kırsal alanlara nazaran daha fazla olduğunu göstermektedir. Donahue ve arkadaşları (1999) tarafından yapılan bir araştırmada kent merkezlerindeki okulların diğerlerine oranla üç kat daha fazla şiddet olayı bildirdikleri bulunmuştur (Harber, 2001). Kaufman ve arkadaşları (1999) bu oranları ciddi şiddet suçları açısından karşılaştırmışlar, kent okullarında kırsal kesime oranla 6 kat daha fazla (Her 1000 öğrencide 12' ye karşı 2) suç olayı gerçekleştiğini bulmuşlardır (Sgarzi ve McDevitt, 2002). Liselerde görev yapan okul yöneticileri üzerinde yapılan bir araştırmada da, önemli fiziksel şiddet olaylarının %14' ünün kırsal kesimlerdeki, %35' inin ise kentlerdeki okullarda meydana geldiği sonucu elde edilmiştir (Shafii, 2003).

Gladstein, Rusonis ve Heald (1992) tarafından yapılan araştırma; kent merkezlerindeki okullarda şiddete yönelik tehditlerin daha yaygın olduğu ile ilgili bulguları destekler niteliktedir. 14-24 yaşları arasındaki gençlere şiddete maruz kalıp kalmadıkları sorulmuş, cevaplar okulların bulunduğu yerleşim birimi esas alınarak karşılaştırılmış; farklı çevrelerdeki gençlerin cevaplarının anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmüştür. Örneğin kent merkezinde yaşayan gençlerde tehdit edilmiş olma oranı %22 iken, diğer bölgelerde yaşayan gençlerde bu oran %12 olarak saptanmıştır. Larsen (2003) de bu bulgularla tutarlı olarak kırsal alanlardaki okullarda ciddi şiddet eylemlerinin gerçekleşme olasılığının daha az olduğunu ifade etmektedir. Schiraldi (1999) ergen cinayetlerinin ağırlıklı olarak kent merkezlerinde işlendiğini, bu durumun silahlara kolay ulaşılabilirlik nedeniyle oluştuğunu öne sürmektedir. Nitekim bir araştırmada da kendilerine okulda silah bulundurma ile ilgili sorular sorulan öğrencilerin %17'si son bir ay içerisinde silah taşıdıklarını, %7'si ise okula en azından bir kez silah getirmiş olduklarını bildirmişlerdir (Flannery, 2006).

Şiddet okuldaki öğrenci grubunun demografik özellikleriyle de ilişkili görünmektedir. Örneğin öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleriyle, okuldaki suç ve şiddet düzeyi arasında ilişki tespit eden araştırmacılar vardır. Bu

araştırmacılara göre öğrencilerin yoksulluk oranlarıyla okulların suç ve şiddet yüzdesi arasında ilişki vardır (Verdugo ve Schneider, 1999). Bu bulgulara rağmen sosyo-ekonomik düzey ve okul şiddeti arasında ilişki bulunmadığını ileri süren araştırmacılar da bulunmakta (Heaviside ve ark. 1998; Akt. Stewart, 2007) dolayısıyla bu konuda yapılan araştırmaların sonuçlarının birbirleriyle tutarlı olmağı görülmektedir.

Akademik performans ve okuldaki şiddet olayları arasındaki ilişki de araştırmacıların ilgisini çekmiş, yapılan çalışmalarda düşük akademik başarı ve suça yönelik davranışlar arasında ilişki bulunmuştur (Silberberg ve Silberberg, 1971; Gottfredson, 1981; Hawkins ve Lisher, 1987; Maguin ve Loeber, 1996; Akiba ve Han, 2007). Verdugo ve Schnerder (1999), akademik başarının ya da öğrencilere yönelik akademik beklentilerin düşük olmasının şiddet içerikli davranışlarla sonuçlanabilen engellenme hissine yol açabileceğini ifade ederler. Hawkins (1998) de okul başarısı yüksek olan öğrencilerin okul kurallarına uymada daha katılımcı olduklarını öne sürmektedir.

Prothrow ve Stith (1995)' in ifadeleriyle şiddetin daha fazla görüldüğü okullarda, öğrenciler akademik faaliyetlere yoğunlaşmak için daha az zamana sahip olmakta bu durum da onların öğrenmeleri üzerinde olumsuz bir etki yaratmaktadır. Bu bulgu Furlong ve arkadaşlarının, bir okulun güvenlik karakteristiklerini öngörebilmenin, okulların akademik başarıları arasındaki farklılıkları açıklayabileceğine dair varsayımlarını desteklemektedir.

Schwartz ve Gorman (2003) akran zorbalığının ve suça kurban gitmenin düşük akademik performansla ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Hazler, Hoover ve Oliver (1996), öğrencilerinin dörtte üçünün maruz kaldıkları zorbalık ve taciz nedeniyle akademik, kişisel ve sosyal açıdan zorluklar yaşadıklarını belirtirken (Hernandez ve Seem, 2004), başka bir araştırmada Cullingford ve Morrison (1995), okuldaki şiddet olayları ve zorbaca davranışların öğrencilerin %8' inin yaşamlarını onlara intiharı düşündürecek

kadar etkilediğini, bu nedenle öğrencilerin okuldan kaçma ve okula gitmek istememe davranışı sergilediklerini bulmuştur.

Henrich, Schwabstone, Fanti, Jones ve Ruchkin (2004) boylamsal araştırmalarında, 6. sınıf düzeyindeki öğrencileri 8. sınıf düzeyine kadar takip etmişler, okulda gerçekleşen bir şiddet olayına şahit olmak ile düşük akademik başarı arasında ilişki olduğunu bulmuşlardır (Ratner, 2006). Saldırganlık ve şiddete maruz kalmak, düşük akademik başarı ve problem davranışlarla ilgili olmanın yanı sıra, okul faaliyetlerine bağlılık ve katılım sağlama ile de ilişkili bulunmaktadır (Goldstein, 2007).

Cinsiyet de şiddet eylemlerinin faili olma durumu açısından önem kazanan bir değişkendir. Erkek öğrencilerin okul ortamında şiddetin faili ve mağduru olma olasılığı kız öğrencilere nazaran daha fazladır (Furrington, 1993; Daly, 1994; Devoe ve ark. 2002). Bu konuda gerçekleştirilen araştırmalardan elde edilen verilerin çoğu bu görüşü doğrulamakta (Benbenishty ve Astor, 2005; Nansel ve ark., 2001; Olweus, 1993; Marachi, 2007) , erkeklerin kızlardan daha fazla saldırganlık durumu bildirdiklerini (Ellickson ve McGuigan, 2000; Loeber ve Stouthamer-Loeber, 1998; Saner ve Ellickson, 1996) göstermektedir (Swaim, 2006). Bu bulgudan hareketle bir okuldaki erkek öğrenci sayısının fazlalığının okuldaki şiddet oranını arttırabileceği söylenebilir.

OKULDA ŞİDDETİN YAYGINLIĞI

Furlong'a (2002) göre, 1980'lerden sonra, ergen şiddetinin özellikle de silahlı saldırıların artmasıyla, okulla ilişkili şiddet araştırmaları önem kazanmaya başlamıştır. Gelişmiş ülkelerde okulda gerçekleşen şiddet olayları ile ilgili eğilimleri gösteren istatistikler yayınlanmaktadır. Örneğin A.B.D. de Eğitim İstatistikleri Raporu, Okul Güvenliği Yıllığı, Gençlerde Risk Davranışları Araştırmaları, Okul Suç ve Güvenlik Göstergeleri gibi hükümet kaynakları bulunmakta, bu yayınlara son dönemlerde Suç Raporları ve Ulusal Suç Mağduriyetleri Araştırmaları gibi kaynaklar da eklenmektedir.

Okullardaki şiddet düzeyi son yıllarda azalma göstermekte (Kingery, Coggeshall ve Alford, 1998), şiddetin faili ve mağduru olma durumu okul dışında iken okulda olduğundan daha fazla gerçekleşmektedir (A.B.D.Eğitim Bakanlığı). Yayınlanan istatistiklere bakıldığında okulların evde ya da yakın çevrede gerçekleşen cinayet ya da yaralanma oranlarıyla kıyaslandığında, hala güvenli bölgeler olarak kaldığı (A.B.D.Eğitim Bakanlığı, 2001a) görülmektedir. Şöyle ki; Okul Güvenliği Ulusal Merkezi nin ölümle sonuçlanan okulla bağlantılı şiddet raporuna göre (2001), 1992-1993 eğitim-öğretim yılının başından beri okullarda 55' i intihar olan 318 ölüm meydana gelmiştir. İstatistikler, herhangi bir öğrencinin okulda hayatını kaybetme ya da suça yönelik ciddi şiddet olaylarının kurbanı olma olasılığının oldukça düşük (iki milyonda bir) olduğunu göstermektedir. Amerikan Pediatri Akademisi tüm adam öldürmelerin %1 inden daha azının okulla bağlantılı olduğunu ve öğrencilerin okuldan uzakta kurban olma olasılığının okuldakinden iki kat fazla olduğunu ifade eder. Bu doğrultuda okul güvenliği yıllığı bildirisini (A.B.D. Eğitim Bakanlığı, 1999) okul cinayetleri trajedilerine rağmen, okulların %90' ının hala suça dönük şiddetten uzak olduğunu vurgulamaktadır. Okul Güvenliği Ulusal Merkezi 2000 yılı raporuna göre ise, okulda meydana gelen ve ölümle sonuçlanan şiddet olayları 1993-1999 yılları arasındaki akademik dönemde durağan kalmış ya da belli bir oranda azalma göstermiştir (Fisher ve Kettl, 2001; Shafii ve Shafii, 2003).

Bazı araştırma verilerine bakıldığında öğrenciler arasında meydana gelen tüm şiddet içerikli olayların oranında da son yıllarda azalma olduğu görülür. Örneğin; Eğitim İstatistikleri Ulusal Merkezi verileri 1994 yılında okulda işlenen suç sayısının 3.8 milyon olduğunu, 2004 yılında bu sayının 1.45 milyona düştüğünü, 2006 yılı verileri ise okullarda öğrenciler arasında meydana gelen tüm şiddet suçları için % 42 oranında azalma (her bin öğrencide 48'den 28'e) meydana geldiğini göstermektedir. Aynı yıl (2006) yayınlanan Suç ve Güvenlik Göstergeleri bildirisine göre de 1994-2004 yılları arasında okullarda görülen şiddet olaylarında önemli oranda azalma meydana gelmiş, belirtilen yıllar arasındaki dönemde şiddet olaylarının sayısı 322.400' den 107.400' e inmiştir.

Gençlerde Riskli Davranışlar araştırmaları lise öğrencileri arasında 1991-2003 yılları arasında meydana gelen şiddet olaylarıyla ilgili değişimleri değerlendirmek amacıyla ulusal düzeyde bir çalışma gerçekteşirmiştir. Çalışmada elde edilen veriler değerlendirildiğinde 1991 yılında okulda silah taşıma yaygınlığı % 26.1 iken bu oranın 2003 yılında %17.1'e, yine 1991'de öğrenciler arasında meydana gelen fiziksel şiddet olayları % 45 iken bu oranın 2003'de % 33'e gerilediği görölmüştür.

Suçta yönelik şiddetin mağduru olma oranındaki düşüşe rağmen şiddetin belirli türlerinde yaygınlığın devam ettiği görölmektedir dolayısıyla ergenlerdeki tüm şiddet içerikli davranışların azaldığı öne sürülemez. Kavgada yaralanmış olma olasılığı aynı kalırken, okul sınırları içinde silahla tehdit edilmiş ya da yaralanmış olma olasılığı artış göstermiştir. Şöyle ki; 2003 yılında son 1 yıl içinde her 10 lise öğrencisinden birinin bir silahla tehdit edildiği ya da yaralandığı bildirilmiştir. Flannery, Wester ve Singer (2004) da 1993-2001 yılları arasında 9-12. sınıflardaki öğrencilerin %10 unun son bir yıl içersinde silahla tehdit edildiklerini ya da yaralandıklarını belirtmişlerdir. Gençlerde riskli davranışlar araştırmasına göre, lise öğrencilerinin % 6' sı okula silahla geldikleri bir gün olduğunu ifade ederken, silahla tehdit edildiğini ya da yaralandığını bildirenlerin oranı % 9 olarak bulunmuştur (Snyder ve Sickmund, 2006; Goldstein, 2007).

DeVoe ve arkadaşları (2004) silahla ilişkili yaralanmalar gibi okul zorbalığı oranlarının ve şiddet içerikli tehditlerin de son yıllarda artmış olduğunu ifade ederler (Akiba ve Han, 2007). Bir araştırmada silahlı olmayan saldırı, hırsızlık ve vandalizm nedeniyle suç bildiriminde bulunan okulların oranının % 95 olduğu bulunmuş, orta ve yüksek öğrenim öğrencilerinin % 90' ı okulda birinin tehdit edildiğini gördüklerini, dörtte biri ise birinin fiziksel şiddete uğradığına şahit olduklarını ifade etmişlerdir (Singer ve ark.,1999).

Araştırmalar, okulda şiddet içerikli davranışların sertliğiyle, görölme sıklığı arasında tersine bir ilişki olduğunu öne sürmektedir. Fiziksel saldırganlık sözel saldırganlıktan, silahlı tehditler silahlı olmayan tehdit içerikli davranışlardan, fiziksel saldırılar sonu yaralanmayla biten fiziksel

saldırılarından daha nadir görülmektedir. Yine okulda şiddetin en yaygın görüldüğü biçimleri sözel zorbalık ve cinsel taciz olarak bulunmuştur (DeVoe ve ark., 2002; Gottfredson ve ark., 2000; Greene, 2000; Nansel ve ark., 2001; Greene, 2005). Nansel ve arkadaşları tarafından 6-10. sınıfta öğrenim gören 15.686 öğrenci üzerinde gerçekleştirilen ulusal katılımlı bir araştırmada, öğrencilerin %29.9' unun orta derecede ya da sıklıkla zorbaca eylemlere karıştıkları ortaya çıkmıştır (Werle, 2006).

Amerikan Pediatri Akademisi verileri (2004) ise, araştırmanın yapıldığı eğitim-öğretim yılı içerisinde yaklaşık 44.000 hırsızlık olayı gerçekleştiğini göstermektedir. Sonuç olarak okullarda hala öğrencilere, öğretmenlere ve okul yöneticilerine meydan okuyan saldırganca davranışlar önemli bir problem olmaya devam etmekte, bu doğrultuda öğrencilerin okul şiddetine yönelik korkularının azalmadığı görülmektedir (Small ve Terick, 2001; Akiba ve Han, 2007).

OKULDA ŞİDDETİ ÖNLEME PROGRAMLARI

Şiddet, okul atmosferi üzerinde bozucu etkiler yapmakta, ümitsizlik ve çaresizliğe yol açarak kişisel gelişimin zayıflamasına yol açmakta, yaşam kalitesini düşürmekle kalmayıp öğrenme ortamını da etkilemektedir. Şiddete maruz kalma çocukların bilişsel yetenekleri, psikolojik işlevleri ve bağlanma davranışlarını zedeleyebilir.

Eğitmciler şiddet içeren davranışlar karşısında önleme, caydırma ve okuldaki potansiyel şiddete cevap vermek amacıyla tasarlanan programlar yürüterek mücadele etmektedirler (Peterson, Larson ve Skiba, 2001). Okullar antisosyal, saldırganca ve şiddet içerikli davranışların gelişimini engellemek için çeşitli uygulamalar gerçekleştirmektedir. Bu uygulamalar katı kural ve düzenlemeler yürütmekten, personel eğitim ve gelişim programları oluşturmaya, metal dedektörler ve gözetim ekipmanları kullanmaya kadar sıralanmaktadır.

Son dönemlerde şiddeti önlemeye yönelik müdahalelerin sayısı hatırı sayılır bir şekilde artmaktadır. Örneğin Coben ve arkadaşları (1994)

okullarda şiddeti önlemeye yönelik yaklaşımları 4 grupta toplamışlardır. Bu yaklaşımlar şu şekilde ifade edilmektedir (Akt.,Öğülmüş) :

- Eğitimsel yaklaşım (Örneğin, çocukların kendine saygı düzeyini yükseltmeye yönelik girişimler),
- Çevresel-teknolojik yaklaşım (Örneğin, okul girişlerine metal dedektörlerin yerleştirilmesi),
- Yasal düzenlemeler yaklaşımı (Regulatory)
- Karışık yaklaşımdır.

Eğitimsel yaklaşım; şiddetin kişiler arası çatışmaların bir sonucu olmasından hareketle, öğrencilerin eğitim yoluyla şiddet içermeyen alternatif bir çözüm yolunu seçme olasılığının artırılabilirliğini varsaymaktadır. Bu yöntemler; çatışma çözme, suç önleme ve hukuk eğitimi, silahlı şiddet eğitimi, yaşam becerileri eğitimi, özgüven gelişimi, eğitimsel materyaller (video, afiş, broşür vb.) yoluyla aile eğitimi ve psiko-eğitimsel müdahaleleri kapsamaktadır.

Eğitimsel yaklaşım çerçevesinde, örneğin New York'da "çatışmaları yaratıcı bir biçimde çözme programı" geliştirilmiştir. Bu program, 1985-1993 yılları arasında 225 okulda 4.000 öğretmen ve yönetici ile 120.000 öğrenciye uygulanmıştır. Bu programın temel stratejisi; çatışmaları ele alma yöntemleri açısından öğretmenlerin, yöneticilerin, okul personelinin ve anne babaların mesleki gelişimini içermektedir (Öğülmüş,1994).

Çevresel ve teknolojik yaklaşımlar adı altında güvenlik ve gözetim kameraları, alarm ve metal dedektör sistemleri kurarak okulun fiziksel çevresini yeniden düzenlemek okul yöneticilerinin öğrenci ve öğretmen güvenliğini sağlamak için kullandıkları yaygın yöntemlerden bazılarıdır. Bu tür tedbirlerin bir çoğu oldukça pahalıdır. Hasar kontrol teorisine göre silahlı şiddet risk altındaki insanlar silahlardan arındırıldığında önlenmiş olmaktadır. Mawson ve arkadaşları (2000) girişlere yerleştirilen bir dedektör sistemi vasıtasıyla, okulların silahlardan arındırılarak şiddetin önlenebileceğini öne sürmektedirler. Amerika'da yapılan araştırmalar, günde ortalama 100.000

öğrencinin okula silah getirdiğini ifade etmekte, bu durum okulların bu başa çıkması zor problemle mücadelede metal dedektör kullanımını makul bir çözüm olarak benimsemesine neden olmaktadır (Cheurprakobkit ve Bartsch, 2005).

Ulusal Okul Güvenliği Kurumunun verilerine göre büyük kent okullarının % 35' inde metal dedektör kullanılmaktadır (Day,1999). Ulusal Eğitim İstatistikleri 2005 verilerine göre ise 1999-2000 yılları arasında ilkokulların %14' ünde, ortaokulların % 20' sinde ve liselerin de % 39' unda okulun gözetimi için bir ya da daha fazla güvenlik kamerası kullanılmıştır.

Özellikle 1980 ve 2000 yılları arasında okullarda meydana gelen şiddet ve saldırganlık olaylarındaki endişe verici artışın bir sonucu olarak, şiddeti önlemeye yönelik yasal düzenlemeler yapılmış, çeşitli önleme politikaları geliştirilmiştir (Örneğin, uyuşturucudan arınmış - güvenli okullar ve güvenli toplum yasası, silahlardan arınmış okullar yasası; 1994). Bu yasal düzenlemelerin ışığında bir çok okulda şiddetin herhangi bir türüne karşı katı bir tutum izlenerek sıfır tolerans politikaları yürütülmüş, başlangıçta okulları silahlardan arındırmak amacıyla ateşli silahlar için başlatılan bu politikalar sonradan madde kullanımı, saldırganlık ve şiddet içeren davranışları da kapsayarak sürdürülmüştür. Eğitim İstatistikleri Ulusal Merkezi'nin (1997) verilerine göre okulların % 94' ünde ateşli silahlar, % 87' sinde alkol, % 88'inde uyuşturucu, % 79' unda ise şiddet eylemlerine karşı bu uygulamalar gerçekleştirilmiştir.

Mawson ve arkadaşları (2000) çeşitli şiddet önleme programlarının yürütüldüğü okulların üçte birinden fazlasında cezalandırmanın en temel yöntemlerden biri olarak tercih edildiğini ifade etmektedirler. Bununla beraber, bu tür cezalandırıcı yaklaşımlar (sıfır tolerans, uzaklaştırma ve okuldan atma) şiddet içerikli davranışlar üzerindeki caydırıcı etkilerini destekleyecek yeterli deneysel bulgu olmaması ve öğrencilerin şiddet ve yıkıcı davranışlara yönelme nedenini göz ardı etmesi nedeniyle dezavantajlı bulunmaktadır. Bu politikaların etkililiğini ölçmeye yönelik yeterli sayıda araştırma bulunmamakta, var olan az sayıdaki çalışmalar da, sıfır tolerans

politikalarının toplumsal suçlar, okul problemleri ve okulu bırakma oranında artışa neden olduğunu göstermektedir (Larson, Peterson ve Skiba, 2001; O'donnel, 2002). Bu araştırmaların sonuçlarına göre, okuldan uzaklaştırılmakla okuldan ayrılmak arasında güçlü bir ilişki bulunmuş, okuldaki olaylarla ilgili bu tür uygulamalar, okulu bırakma ve cezaevine düşme oranlarında da artışa neden olmuştur (Skiba, Raush ve Writter, 2004). Bu bulgularla tutarlı olarak Hastalıkları Önleme Merkezi'nin verileri de kavgaya karışmış olma, alkol uyuşturucu kullanma ve silah taşıyor olma gibi kriterlerin okula devam etmeyen ergenlerde, eğitim gören akranlarına oranla daha yaygın olduğunu göstermektedir.

Güvenlik Araçları ve Politikaları

Kameralar ve metal dedektörler okullarda güvenlik amacıyla kullanılan en yaygın elektronik yaklaşımlar olarak nispeten daha popüler olsa da, bu tür donanımların şiddeti önlemedeki gerçek etkisi üzerinde kapsamlı bir araştırma yapılmamıştır. Okullar tarafından kullanılan diğer güvenlik strateji ve politikaları; ışıklandırmanın artırılması, okul binasının belirli bölgelerinin kullanımının sınırlandırılması, elektronik kartlı geçiş uygulamaları, güvenlik görevlileri ya da polis memurları bulundurma, kilitlenebilen kapılar, üniforma zorunluluğu ve dolap aramaları yöntemlerini içermektedir (Dwyer ve Osher, 2000; Gottfredson ve ark., 2000; Small ve ark., 2001; Greene, 2005). Bu yöntemlerin hiçbirisi, etkililiği bakımından tam anlamıyla değerlendirilmemiştir (Gottfredson, 2001).

Redding ve Shalf (2001) girişlere metal dedektör yerleştirmek suretiyle alınan önlemlerin, öğrencilerin okula tabanca ve bıçak getirme oranında azalma sağladığını bulmuşlardır (O'Donnel, 2002). Buna karşılık, metal dedektörlerin kullanımının öğrencilerde korku ve rahatsızlık duyguları yaratabileceğini öne süren araştırmalar da bulunmaktadır (Mayer ve Leone, 1999; Greene, 2005). Amaç olumlu bir okul iklimi yaratmaksızın kuşku ve şüpheye yol açabilecek bu tür güvenlik stratejilerinin tercih edilme oranı da düşük olmalıdır. Özellikle son dönemlerde, okul güvenliğini arttırmak amacıyla tavsiye edilen stratejiler, bu tür güvenlik araçlarının kullanılmasın-

dan öte, kişilerarası ilişkilerin geliştirilmesi ve okulda bir güvenlik kültürü oluşturulması gibi yaklaşımların önemine vurgu yapmaktadır (Barrios ve ark., 2001; Fein ve ark., 2002; Greene, 2005).

Noaks ve Noaks (2000) tarafından fiziksel güvenlik önlemleri kullanan okullarda, ilgili önlemlerin öğrencilerdeki şiddete uğrama korkusu üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen araştırma sonucunda öğrenciler, bu tür yöntemlerle elde edilecek sonuçların, alınan önlemlerin maliyetine değmeyeceğini düşündüklerini ifade etmişlerdir (Harber, 2002). Bu tür yaklaşımların şiddeti azaltmaya yönelik etkileri, kişisel özgürlükleri ihlal etmesi ve şiddet içerikli davranışların sosyal ve psikolojik boyutunu göz ardı etmesi nedeniyle tartışmalı bir durum yaratmaktadır.

Akran Destekli Programlar

Akran destekli şiddet önleme ve sosyal destek programlarının belirleyici özellikleri oluşum ve uygulama aşamasında öğrenci katılımının sağlanmasıdır (Barrios ve ark., 2001; Greene, 1998; Stephens,1998). Şiddeti önleme çalışmalarında en başarılı programların akran sosyal desteğini geliştirmeye yönelik programlar olduğu ifade edilmektedir. Sosyal destek, arkadaşlık ilişkileri ve olumlu benlik kavramı önemli koruyucu faktörlerdir ve bu faktörlerden oluşan bir okul iklimi şiddet üzerinde etkilidir (Hicks, Hicks ve Bodle,1992 ; Mervin ve Ellis, 2004). Akran arabuluculuğu porogramı bu tür programların en bilinenidir. Bu programların içeriğinde öğrencilerin akranları ile çatışmalarında arabuluculuk yapabilmelerinde öğretici olan görüşme temelli stratejiler yer alır.

Johnson ve Johnson (1996) literatürü inceleyerek yaptıkları çalışmada kazan-kaybet yöntemiyle çatışma yaşayan ve bu eğitimi almayan öğrencilerle karşılaştırıldığında, akran arabuluculuğu eğitimi almış öğrencilerin kazan-kazan yöntemini kullandığını bulmuşlardır. Yine aynı yazarlar akran arabuluculuğu programının öğrenciler arasında meydana gelen fiziksel şiddet eylemlerine karışma ve okuldan kaçma olaylarını azaltmada etkili olduğunu ifade ederler. Bu tür programların etkili olmadığına yönelik değerlendirmelerde bulunan araştırmacılar da mevcuttur. Örneğin

Gottfredson (2001) akran arabuluculuğu programının saldırgan davranışları engellemede başarılı olmadığını, akran danışmanlığı programının ise beklenen etkiyi göstermekte yeterli olmadığını ifade etmektedir.

Yine bu tür programlara örnek olarak Kenney ve Watson (1998) tarafından geliştirilen “problem çözme” yaklaşımında, öğrenciler okul problemleriyle ilgili herhangi bir konuyu kendi bakış açılarına göre tanımlayıp ele alarak belirli program ve stratejiler doğrultusunda değerlendirirler. Örneğin öğrenciler, okul kantininde kavgaları azaltmak amacıyla, tercih edilen yiyeceklere kolay ulaşılabilmesini sağlamak ve öğle yemeği sırasını azaltmak şeklinde buldukları çözümleri okul personeliyle birlikte uygulamaya çalışırlar (Greene, 2005).

Psikososyal ve Psikoeğitimsel Müdahaleler

Bu yaklaşımda, işbirliği yoluyla bireysel davranış değişimini gerçekleştirebilmek, sosyal beceriler kazandırmak ve çatışmaları barışçıl stratejilerle çözmek amacıyla danışmanlık ve eğitim hizmetleri verilir (Gottfredson, 2001). Bu amaçla gerçekleştirilen bireysel danışmanlık hizmetleriyle karşılaştırıldığında çeşitli psikoeğitimsel yaklaşımların ve sosyal beceri eğitimi programlarının daha etkili olduğu bulunmuştur. Programların büyük çoğunluğu tüm öğrencilere hitap eden genel programlar olarak özellikle ilk ve ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerle yürütülmektedir (Gottfredson, 2001; Thornton, Craft, Dahlberg, Lynch ve Baer, 2000). İlköğretim düzeyinde gerçekleştirilen programlardan bazıları şunlardır: Alternatif Düşünce Stratejileri Geliştirme (Greenberg, Kusche ve Mihalic, 1998), Sosyal Karar Verme (Elias, Gara, Schuyler, Branden-Muller ve Sayette, 1991), İkinci Adım (Grossman ve ark.,1997), Ben Sorun Çözebilirim (Shure ve Spivak,1982) ve Yaratıcı Çatışma Çözme (Aber, Jones, Brown, Chaudry ve Samples, 1998).

Breunlin ve arkadaşları (2002) Şikago’ da “üniversite öğrencilerinde gözlemlenen fiziksel şiddet eylemlerini azaltmak amacıyla geliştirilen alternatifler” isimli bir çatışma çözme eğitim programını değerlendirmiştir.

Örneklem grubu daha önceki yıllarda okuldan kaçma davranışı gösteren öğrencilerden oluşmuş; perspektif alma, aktif dinleme, öfke yönetimi ve problem çözme programlarına katılan öğrenciler müdahale öncesi ve sonrasında davranışsal açıdan karşılaştırıldığında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Ayrıca müdahale sonrasında eğitimini tamamlayan öğrencilerin kavga nedeniyle okuldan uzaklaştırılma oranı dört kat azalmış ve bu öğrencilerin programdan geçmeyen akranlarıyla karşılaştırıldıklarında daha az disiplin cezası aldıkları görülmüştür. Miller (1994), eğitim programlarında empati, sevecenlik ve şiddet içermeyen çatışma çözme stratejilerine yer verilerek, eğitimcilerin de bu alandaki bilgi, beceri ve tutumlarının değiştirilerek yeni bilgi, beceri ve tutumlar geliştirmelerinin sağlanmasıyla bu sorunun aşılabileceğini belirtmektedir (Akt. Öğülmüş , 1994).

Fox ve Newman (1997); okul sonrası programların ergen suçluluğunu anlamlı bir şekilde azalttığını bulmuştur. Araştırmalar çatışma çözme programlarına yatırım yapan ve bu programları tutarlı bir şekilde destekleyen bir okulda, şiddet oranının daha düşük olacağını öne sürmektedirler. Anne-babalar ve toplumların çatışma çözme ve şiddet önleme programlarıyla bütünleşmesinin de şiddet azaltmada en önemli etkenlerden biri olduğu belirtilmektedir.

Şiddet önleme programlarından bir diğeri, öğrencilerin tutumlarına önemli etik ve moral değerler aşılama amaçlayan karakter eğitimi programıdır (Peterson, Larson ve Skiba, 2001). Karakter eğitimi yoluyla şiddeti önleme, sağlıklı bir okul ikliminin önemli bir bileşeni olarak değerlendirilmektedir (Beane, 2001; DeVoe, Kaufman, Ruddy ve Miller, 2002; Edwards ve Mullis, 2003; A.B.D. Eğitim Bakanlığı, 2002).

Bulach (2002) tarafından tüm eğitim düzeylerindeki öğrencilerin aileleri ve öğretmenleriyle yapılan bir araştırmada, karakter eğitiminde kazandırılması gereken en önemli üç değer şöyle sıralanmıştır: Kendine ve diğerlerine saygı, dürüstlük, özdenetim/disiplin. Anderson (1999) da karakter eğitimini altı temel etik değere dayandırmaktadır. Bunlar şu şekilde ifade edilmektedir (Akt., Pişkin, 2006):

- Dürüst ve güvenilir olmak.
- Saygılı olmak.
- Sorumluluk sahibi olmak.
- Adil olmak.
- Başkalarını da düşünmek.
- Vatandaşlık görevlerini yerine getirmek.

Değerler eğitiminde, hedeflenen davranışların tüm okul boyutunda kazandırılması amaçlanır. Bu değerleri tanımlayan ifadeler, okul personeli ve öğrenciler tarafından benimsenmiş, öğrencilere kazandırılmak istenilen davranışsal amaçlardan oluşan olumlu özelliklerin bir listesidir (Hernandez ve Seem, 2004). Bulach (2002) karakter eğitimi programlarının etkili bir şekilde yürütülebilmesi için okul, personel, aile ve toplum katılımına ihtiyaç duyulduğunu öne sürmektedir. Bununla beraber bu tür karakter eğitim programlarının şiddet davranışlarını azaltmada ya da önlemedeki etkisini değerlendiren ampirik araştırmalar oldukça yetersizdir.

Lockwood (1997)' a göre öğrencilerin şiddet eğilimliliği değerlerin eksikliğinden değil, şiddetin kabul edilebilir olduğu iyi geliştirilmiş bir değerler sisteminden beslenmektedir. Yoksulluk, işsizlik, sosyal hareket-sizlik, parçalanmış aileler, çete ve uyuşturucu kültürü toplumsal bir standart haline dönüşmüşse şiddet çatışmayı çözenin doğal bir yolu olarak meşru bir hale gelebilir (Du Rant ve ark.1996; Janes ve Offord, 1989; Reinke ve Herman, 2002).

Zorbalık önleme programları şiddet önleme programlarının bir diğer türüdür. Sataşma ve zorbalığın okullarda güvenliği tehdit eden en yaygın problem olarak kurban üzerinde önemli psikolojik, akademik ya da fiziksel zararlara yola açabileceği (Reardon, 1997) ve öğrencilerin %40'ı tarafından okulda bu tür olayların her gün yaşandığının bildirildiği göz önünde bulundurulduğunda (Henson, Massey ve Armstrong, 2002) geliştirilecek müdahale programlarının önemi daha iyi anlaşılacaktır. Bu tür programların

uygulanmasında çeşitli yaklaşımlar bulunmasına karşın, en etkililerinin bütünleştirilmiş yaklaşımlar olabileceği öne sürülmektedir.

Müdahale programlarının, koruyucu ve önleyici bu stratejileri geliştirmek için eğitilmiş tüm okul çalışanlarıyla birlikte (öğretmenler, yöneticiler, hizmetliler, kantin görevlileri, servis araçlarındaki çalışanlar ve diğer okul personeli) okul çapında geliştirilmesi gerekmektedir. Örneğin, okul personeli ve öğretmenlerin bir kurbanın zorbalığa uğramaması için ona sürekli eşlik etmesi gibi bireysel müdahaleler kurbanı zorbalıktan koruyabilmekte, buna rağmen zorbaca davranışları engellemede etkili olamamaktadır. Yalnızca okul, sınıf ve bireysel müdahalelerle birleştirilmiş bir zorbalığı önleme programı bu tür olayların yaşanmasını engellemekte başarı gösterebilmektedir. Olweus ve arkadaşları (1999), bu tür programların yürütülmesinin, vandalizm, hırsızlık ve kavga gibi antisosyal davranışlarda olduğu gibi; zorbaca davranışlar ve kurban olma oranında da geniş çapta azalmaya yol açtığını bulmuşlardır (Olweus, 1991, 1992; Olweus Alsaker, 1991). Bir zorbalığı önleme programını değerlendirmek amacıyla 2500 öğrenci (11-14 yaş) üzerinde gerçekleştirilen bir çalışma sonucunda zorbaca davranışlarda %50 oranında azalma tespit edilmiştir.

Şiddet olaylarını önlemede önerilen yollardan biri de danışmanlık programlarıdır. Bu programlara göre; öğrencilerin sorunlarını tanımlamak ve onlarla zaman geçirmek okul şiddetini önlemede büyük önem taşır. Bu yaklaşımla ilgili olarak Bender (2001), iki ayrı silahlı saldırı olayını incelediği araştırmasında, eylemi gerçekleştiren öğrencilerin tipik zorba / saldırgan kişilerden farklı olduğunu öne sürmüştür; bu öğrencilerin çeşitli duygusal problemler yaşadıklarını, aileleri ve arkadaşları ile aralarında iletişim sorunları bulunduğunu ve okulda birçok kereler kendilerine sataşıldığını ve alay edildiğini ifade ettiklerini bulmuştur. Bender bu öğrencilerin, geçmişte şiddet olaylarıyla ilgili olma ve düşük benlik algısı gibi özelliklere sahip olduklarını ve bu türden olayları engellemenin en iyi yolunun uyarı listeleri yolu ile bu öğrencileri tanılamak olduğunu öne sürmüştür.

Disiplin Politikaları ve Kurallar

Disiplin politikaları ve kuralları okulların en yaygın olarak benimsediği şiddet önleme stratejilerinden biridir. Öğrencilerin istenmeyen davranışları nedeniyle disipline edilmesi önemlidir ve okul güvenliğini sağlamak için gereklidir (Skiba ve Peterson, 2001; Eisenbraun, 2007). Batsche ve Knoff'a göre (1994), en başarılı disiplin programları açık, anlaşılır ve adil kurallara sahip olmalıdır (Eisenbraun, 2007). Etkili okul kuralları ve politikalarını belirleme üzerine temellenmiş çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Bunlar suçun niteliğiyle orantılı olarak düzenlenmiş yaptırımlar, açık ve anlaşılır kurallar, kuralların ve yaptırımların uygulanmasında devamlılık ve tutarlılık, okuldan atma ve uzaklaştırma konusunda temkinli davranma, istedik davranışların olumlu pekiştirilmesi, zorbalık ve tacizin kabullenilemez olduğu ilkesini kurallara dahil etme (Barrios ve ark., 2001; Gottfredson, 2001; Gottfredson ve ark., 2000; Greene, 2003; Laub ve Lauritsen, 1998; Sprague ve ark., 2001) şeklinde sıralanabilir. Ne yazık ki; okulların çoğu bu uygulamaları gerçekleştirmede yetersiz kalmaktadır (Gottfredson, 2001).

Risk belirleme ve krize müdahale stratejileri

Risk belirleme ve krize müdahale stratejileri üç aşamada değerlendirilmektedir:

- Duygusal güçlükler yaşayan öğrencileri tanılamak ve müdahale etmek.
- Şiddet içerikli davranışlarla ilgili risk grubunda bulunan öğrencilere yönelik sistemli müdahale girişimlerinde bulunmak.
- Şiddet içerikli bir krizi ve izleyen süreci yönetmek (USDE, 2003).

Duygusal ve sosyal zorluklar deneyimleyen öğrencileri tanılamak ve müdahale etmek amacıyla "uyarı işaretleri" hakkında bilgi sahibi olmak ön koşuldur. Uyarı işaretleri, bir öngörünün de ötesinde, öğrencinin yaşamında yolunda gitmeyen bazı durumların varlığına işaret ederek ulaşıma ve

anlaşılma ihtiyacına karşılık verir. Sosyal geri çekilme, okula bağlılıkta azalma, dürtüsel öfke atakları, alkol ve uyuşturucu kullanımı uyarı işaretlerine örnektir. Öğrencileri etiketlemekten kaçınma, davranışsal örnekleri zamana yayarak değerlendirme, değişiklikleri zamanında fark etme, ihtiyaç duyulan psikolojik hizmetleri sağlama, koruyucu ve destekleyici bir okul atmosferi yaratma bu süreçte önem kazanmaktadır. Uyarı işaretlerinin hiçbiri şiddet ve saldırganlığı önceden tahmin edebilmek için tek başına yeterli olamaz ve yalnızca yardıma ihtiyacı olan öğrencileri belirlemek için kullanılmalıdır. Dwyer, Osher ve Warger, (1998) uyarı işaretlerini şu şekilde tanımlamaktadır (www. nssc1. org, 2007):

- Toplumsal geri çekilme.
- Aşırı izolasyon ve yalnız olma.
- Yoğun dışlanmışlık duygusu.
- Şiddetin kurbanı olma.
- Aşağılanma duygusu.
- Yazı ya da resimlerle şiddetin dışa vurumu.
- Düşük akademik performans ve okula olan ilginin azalması.
- Kontrol edilemeyen öfke.
- Geçmişinde disiplin sorunları yaşama.
- Geçmişinde şiddet ve saldırganlık içerikli davranışlarda bulunma.
- Farklılıklara tahammülsüzlük ve önyargılı tutumlar.
- Alkol ve uyuşturucu kullanma.
- Çetelerle bağlantılı olma.
- Ateşli silahları taşıma, bulundurma ya da kullanma.
- Ciddi şiddet tehditleri.

Eğitimciler, okul sınırları içerisinde şiddet eylemlerinden doğabilecek bir krizin oluşumunu engelleme konusunda son derece temkinli davranışlar

da böyle bir olayın meydana gelme olasılığını da göz önünde bulundurmalıdırlar. Bir krize müdahale ekibi oluşturulması, kriz anında ya da sonrasında oluşabilecek zararı en aza indirebilmek ve meydana gelebilecek tehlikelere etkili yanıt verme ihtiyacını karşılayabilmek açısından önemlidir (Fein ve ark., 2002; Schonfeld ve Newgass, 2001). Krize müdahale ekibi personelinin yeterli donanıma sahip olması, kriz anı ve sonrasında da içeren bir eylem planı ortaya koyabilme, okul personelinin görev tanımının açık ve net bir şekilde belirlenmesi, aileler, yerel toplum kuruluşları, emniyet birimleri ve okul personelinin iletişim ve işbirliğiyle gelişen çok yönlü organizasyonel bir yapı oluşturabilme (National Education Association, 2002; Schonfeld ve Newgass, 2001) okulların krize müdahaleye yönelik görev ve sorumluluklarındandır.

Okul İklimi Odaklı Stratejiler

Bir okulun iklimi; öğrencilerin ve yetişkinlerin okul ile ilgili tutum, inanç ve duyguları, okul içindeki kişiler arası ilişkiler, değerler ve normlar, çatışma çözme yöntemleri ve kişilerarası ilişkilerin çözümüne ilişkin davranış kurallarının karma bir matrisidir (Cook, Murphy ve Hunt, 2000). Şiddet zaman zaman “okul iklimini olumsuz etkileyen herhangi bir fiil” olarak da tanımlanmaktadır (Hernandez ve Seem, 2004). Okul ikliminin okulla ilişkili şiddetin kapsamı ve doğası üzerinde oldukça güçlü bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir (Barrios ve ark., 2001; McEvoy ve Welker, 2000; Sprott, 2004). Örneğin küçük ve önemsiz görülen saldırganca davranışların yetişkinler ve akranlar tarafından desteklenmesi ya da görmezden gelinmesi, zorbaca davranışların sürdürülmesinde etkilidir (Greene, 2005).

Bir okulun sosyal iklimi öğrencilerin okul güvenliği algılarını da etkiler. Caprara ve arkadaşları tarafından 3.sınıf düzeyindeki 294 öğrenci ile beş yıl boyunca yürütülen bir araştırma sonucunda yardımseverlik, işbirliği ve zor durumlarda destek olma gibi fedakarca davranışlarda bulunan öğrencilerin akademik başarılarının arttığı bulunmuştur. Arkadaşlara sahip olmak ve yardımcı olmak, güvenlik duygusunun ve başarının gelişimine katkıda

bulunur. Olumlu arkadaşlık ilişkileri yıkıcı ve şiddet içerikli davranışları azaltabilir (Dykeman ve ark, 1996; Nims, 2000); akranlar (Griffith, 2000) ve yetişkinlerle (Furlong ve Morrison, 2000) kurulan güçlü kişilerarası ilişkiler olumlu bir okul ikliminin gelişmesinde önemli rol oynar. Flaherty (2001) de güvenli bir okulun önemli öğeleri olarak, öğrencilerin “değer verilme ve saygı duyulma” duygularını geliştirmenin önemine vurgu yapmıştır.

OKUL TEMELLİ ŞİDDET ÖNLEME PROGRAMLARININ ÖNEMLİ ÖGELERİ

Yürütülmekte olan çok sayıdaki okul temelli suç ve şiddeti önleme programlarının varlığına rağmen, bu programların etkililiğinin değerlendirilmesine yönelik uzun dönemli ciddi çalışmalar bulunmamaktadır. Bu konuda gerçekleştirilen en önemli çalışma Dusenbury ve arkadaşlarının (1997) okul temelli şiddet önleme programlarıyla ilgili literatürü inceleyerek ve uzmanlarla telefon görüşmeleri yaparak etkili programların önemli öğelerini belirledikleri araştırmadır. Bu öğeler, başlıklar ve açıklamalarıyla şu şekilde ifade edilmektedir (Akt. ,Cheurprakobkit ve Bartsch, 2005) :

- **Aile, akran grubu, medya ve toplumu içeren, kapsamlı, çok yönlü bir yaklaşım.** Ailesine, içinde yaşadığı topluma ve okula karşı güçlü bağlar geliştiren öğrencilerin şiddete yönelmede daha düşük oranda risk taşıdığı, bu nedenle bağlılığı geliştiren stratejilerle desteklenen programların başarılı olma olasılığının daha fazla olacağı öne sürülmektedir.
- **Erken başlama ve sınıf düzeyleri boyunca devam etmek.** Yapılan araştırmalar, şiddet davranışlarını önlemedeki en önemli adımlardan birinin müdahalelere erken başlamak olduğunu göstermiştir. Levin ve Johnson (1997), bu tür programların erken yaşta başlamasının öğrencilerin davranışsal repertuarının bir parçasına dönüşerek ilerleyen yıllarda kolaylıkla kabullenilmesi açısından önem arzettiğini, geç başlayan programların ergenlerde ciddiye alınmadığını ve direnç oluşturduğunu belirtmişlerdir. Price

ve arkadaşları yaptıkları araştırmada, kent okullarının 4. ve 5. sınıflarında öğrenim gören ve tesadüfi yöntemle seçilen 1912 öğrencinin fiziksel şiddet davranışları ve kişisel güvenlikleri ile ilgili algılarını incelenmiştir. Şiddet içeren davranışların 16-17 yaşlarında zirveye ulaştığı bilinse de bulgular, şiddet kullanımının daha erken öğrenildiğini ve ilkokul yıllarında gözlenebildiğini göstermekte, bu nedenle yazarlar etkili şiddet önleme programlarının ilkokul yaş grubundaki öğrencilerde başlatılmasının, orta ve lise grubuna kadar beklemekten daha etkili olacağı sonucuna varmaktadır (Werle, 2006).

- **Risk faktörlerine yönelik müdahalelerde gelişimsel uygunluk.** Literatürde, şiddet ve saldırganlıkla ilgili risk faktörlerinin belirli yaş ve dönemlerde nasıl gözlemlenebileceği ile ilgili bilgiler bulunmaktadır. Bir dönemde risk içeren bir faktör bir diğerinde koruyucu olabilmektedir. Bu nedenle müdahaleler yalnızca uygulandıkları gelişimsel dönemin özellikleri bilindiğinde etkili olabilmektedir.
- **Kişisel ve sosyal yetenekleri geliştiren programlar kullanmak.** Bu programlardan bazıları, zorba, kurban, kurbanın ailesi ve yakın çevresi ile ilgili bilgileri içermelidir. Diğerleri ise öfke yönetimi, sosyal perspektif alma, karar verme ve problem çözme becerileri, akran baskısına direnebilme becerisi, aktif dinleme ve etkili iletişim, cinsiyet ayrımcılığı, ırkçılık ve karşı cinsle ilişkiler konularını kapsamaktadır.
- **Kişisel ve sosyal becerileri geliştirici etkileşimli teknikleri (grup çalışması, rol oynama, davranış provaları) kullanmak.** Etkileşimli yaklaşımlar, öğrencileri için daha çekicidir ve onların ihtiyaç duydukları sosyal becerileri uygulamalarına olanak verir. Seminer verme gibi daha didaktik yöntemlerin etkililiğinin daha zayıf olduğu öne sürülmektedir.

- **Hedef kitlenin özellikleriyle etnik kimlik / kültürel duyarlılık argümanlarını bütünleştirme.**Şiddet önlemede kültürel duyarlılık ve bireysel farklara saygı program geliştirmede göz önünde bulundurulması gereken önemli konulardan biridir.
- **Personel gelişimini / öğretmen eğitimini desteklemek.** Eğitim, öğretmen ve personele programların yürütülmesi için gerekli olan becerileri kazandırır. Doğru bir biçimde eğitilen öğretmen ve personel şiddet ve saldırganlıkla ilgili problemleri fark edebilir.
- **Olumlu bir okul iklimi / kültürü oluşturmak.** Bu programlar, olumlu disiplini geliştiren sınıf yönetimi stratejilerini ve fiziksel çevreyi değiştirerek okulları güvenli kılmayı içerir.
- **Şiddet, saldırganlık ve zorbalığın kabul edilemez olduğu bir değerler sistemi oluşturmak / geliştirmek.** Kavga, isim takma, silahlar, çeteler, vandalizm ve diğer şiddete yönelik eylemleri yasaklayan uygulamalar kadar, şiddet içerikli davranışların sonuçlarını açıkça ifade eden belirli politikalar, kurallar ve düzenlemeler de şiddet önleme uygulamaları içinde yer almalıdır.

OKUL GÜVENLİĞİ

Okul güvenliği, özellikle gelişmiş toplumlar için, son yılların en önemli problemlerinden biridir (Gottfredson ve Gottfredson 2001 ; Welsh, 2001; Verdugo, 1999). Dönmez (2001) öğrenci, öğretmen ve okul personelinin kendilerini fiziksel, psikolojik ve duygusal bakımdan özgür hissetmeleri durumunu okul güvenliği kavramının belirleyicisi olarak ifade etmektedir. Güven (2002) ise okul güvenliğini daha çok eğitim boyutunda ele almakta ve “okulda öğrenme için uygun bir ortam yaratılması” şeklinde tanımlamaktadır. Benzer bir yaklaşımla Stephens (2004) da, okulun güvenli olma düzeyinin ölçülmesinin okulda sunulan eğitim ve öğretimin kalitesini arttırmaya yardım ettiğini belirtmektedir.

Okul güvenliği, çocuğun ya da diğer okul personelinin okula gitmek amacıyla evinden ayrılması anından başlayarak tekrar evine gelinceye kadar geçen tüm aşamaları içerir. Şiddet içerikli bir okul ortamı, çocukların üzerinde olumsuz bir psikososyal etki yaratır. Okullarda şiddetle ilgili davranışların azaldığının ifade edilmesine rağmen, öğrencilerin kendilerini güvensiz hissetmelerinden dolayı okula gitmekten kaçma eğiliminde oldukları görülmektedir. Herhangi bir günde okula gitmeyen her on iki öğrenciden biri duyduğu korku nedeniyle evde kalmaktadır (Harris, 2000). Yapılan başka bir araştırma bulgusunda, okula gitmekten ya da okulda bulunmaktan korktukları için son bir ay içerisinde okula gitmeyerek evde kaldıklarını ifade eden öğrencilerin bulunduğu ortaya çıkmıştır (Palmer, 2006). Başka bir istatistik her gün 160.000 öğrencinin; saldırı, tehdit ya da zorbalık korkusu nedeniyle okula gitmek istemediğini ortaya koymaktadır. Walker ve Walker' da Amerikan okullarının %10'unun güvenli olmadığını öne sürer (Bucher ve Manning, 2003). Kinger ve arkadaşları tarafından (1998), amerikan okullarında yürütülen 4 araştırmadan elde edilen veriler, fiziksel saldırı, tehdit, hırsızlık, silah taşıma ve okulda bulunmaktan korkma durumları açısından değerlendirilmiş, araştırma sonuçları erkek öğrencilerin % 4.4 -11'i ile kız öğrencilerin %1.4 -11.8' inin okuldayken ya da okula gidip gelirken kendilerini güvende hissetmediklerini ortaya çıkarmıştır.

OKUL GÜVENLİĞİ TEORİLERİ

1. Kontrol Teorisi

Kontrol teorisine göre, okullardaki şiddet olaylarının temelinde toplumsal ve kültürel etkililiğin zayıflığı yatmaktadır. Özellikle de toplumsal değerlerin aile ve okul gibi kurumlarca çocuklara yeterince aktarılamaması söz konusudur. Bu değerlerin çocuklara yeterince aktarılamaması okuldaki şiddet olaylarının en önemli nedenlerinden biridir. Kontrol teorisine göre güvenli okul ancak (Welsh, Greene ve Jenkins, 1999; Akt. Işık, 2004);

- Geleneksel amaçlara bağlılık,

- Diğer kimselerin haklarına bağlılık,
- Toplumsal etkinliklere katılım,
- Toplumsal normlara inanma

koşullarının sağlanmasıyla gerçekleşebilir.

Bu teoriye göre okul, toplumsal kontrolü sağlamaya yönelik en önemli araçtır. Yetenekleri açısından yetersiz olan öğrenci okulda başarısız olabilir ve bu başarısızlık da çocuğun okula karşı yabancılaşmasına neden olabilir. Bu yüzden okullarda öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak etkinliklere önem verilmelidir. Her bir öğrencinin belli bir kapasiteye sahip olduğuna inanmak önemli bir başlangıçtır (Işık, 2004).

2. Okul İklimi Teorisi

Welsh (2000) okul iklimini “Yöneticiler, öğrenciler ve öğretmenler arasındaki yazılı olmayan inançlar, değerler ve tutumlardan oluşan etkileşim stili” olarak tanımlamaktadır. Okul iklimi, okul topluluğu için kabul edilir davranışın parametrelerini oluşturur, okul güvenliğine yönelik bireysel ve kurumsal sorumlulukları belirler.

Okul iklimi, bir okulun eğitimsel misyonunun merkezidir (Anderson, 1998; Sherman ve ark.; Jenkins, 1997; Lockwood, 1997). Okul iklimi okul sistemi içerisindeki bireylerin tutumları, duyguları ve davranışlarıyla ilişkili faktörlerden meydana gelir. Anderson (1998) son dönemlerde gerçekleştirilen okul güvenliği araştırmalarını incelemiş, okul iklimini güçlendirmeye yönelik çalışmaların, okul personelinin güvenlik hislerini attırmada olumlu bir etkiye sahip olabileceği bulgusuna ulaşmıştır.

Okul iklimi teorisi okulun sağlıklı ve açık bir iklime sahip olmasıyla okulun güvenliği arasında doğrusal bir ilişki olduğunu öne sürer. Okul ne kadar sağlıklı ve açık bir iklime sahipse o derece güvenli bir okuldur. Okulda olumsuz bir iklimin varlığı söz konusu ise, bu okulun güvenliği de o derecede zayıf olacaktır. Okul iklimini olumlu etkileyen koşullar ; aileler ve okul personelinin öğrenci başarısı ile ilgili üst düzey beklentileri, öğrencilerin

olumlu davranışları, okul ve sınıf ortamının düzenli olması, yüksek moral gücü, öğrenciler arasındaki olumlu sosyal ilişkiler şeklinde ifade edilmiştir (Stockard ve Mayberry,1992).

Gottfredson'a göre; yönetim ve öğretmenler arasındaki iletişim eksikliği, kuralların açık ve net olmadığı, üzerinde uzlaşamadığı ya da okul personeli tarafından bilinmediği, öğrenciler tarafından kurallara inanılmadığı, olumsuz davranışların görmezden geldiği, öğrencilerin ait olma duygusu yaşamadıkları ve okul personeli tarafından kendileriyle ilgilenilmediğini hissettikleri okul iklimi koşulları okul güvenliğini tehdit eder. Hill ve Werner (2006), açıkça ölçümlenebilen saldırganca davranışlarla öğrencilerin okullarına karşı hissettikleri ait olma duygusu arasında ilişki bulmuştur (Goldstein, 2007). Gittikçe artan sayıda araştırma da; okullarına karşı ait olma ve bağlılık hisseden öğrencilerin, alkol ve uyuşturucu kullanımı gibi sağlık açısından risk taşıyan davranışlarla, şiddet içerikli davranışlar gösterme olasılığının azaldığı ve daha az duygusal problemler yaşadıkları yönündeki bulguları desteklemektedir(Jones,2006).

Öğrencilerin kendilerini okul topluluğunun bir parçası gibi hissetmedikleri durumlarda, akademik olarak da iyi bir performans gösteremedikleri görülmektedir (Malley, Back ve Adorno, 2001).

3. Toplumsal Çözülme Teorisi

Toplumsal çözülme teorisine göre okul toplumun aynasıdır. Okulu içinde bulunduğu toplumdan farklı düşünmek uygun bir yaklaşım değildir. Toplumsal çözülme teorisine göre, eğer okulların daha güvenli yerler olmaları isteniyorsa, önce toplum ve aile güvenli olmalıdır. Çünkü okul güvenliği toplum güvenliği ve aile güvenliğinin toplamı olarak ifade edilmektedir (O'Reilly ve Verdugo, 1999). Verdugo' ya göre (1999) okuldaki suç ve şiddet olayları okulun içinde bulunduğu çevrenin bir yansımasıdır. Okulun içinde bulunduğu çevre ile ilgili olumsuz algılar, önemli şiddet olaylarının mağduru olma riski ile ilişkili bulunmaktadır (Gottfredson, 2001;

Gottfredson ve Gottfredson, 1985; Gottfredson ve ark., 2005; Welsh, 2001, Welsh ve ark.1999; Taylor, Freng, Esbensen ve Peterson ; 2008)

Bu teori okul güvenliğinin, okulun içinde bulunduğu toplumun güvenliğinden bağımsız olarak ele alınamayacağı varsayımına dayanır. Toplumda görülen her türlü olumsuzluk okulu da aynı şekilde etkileyecek, suç oranı yüksek olan bir toplumda okuldaki suç oranı da aynı şekilde yüksek olacaktır. Okul çevresi, güvenli bir okul yaratmada önemli rol oynamaktadır (Duke, 2002; Mulvey ve Cauffman, 2001; A.B.D.Eğitim Departmanı, 1993; Kitsantas, Arias ve Ware, 2004). Öğrenci ancak zamanının çok küçük bir kısmını okulda geçirmektedir. Aile ve arkadaş çevresinden edinmiş olduğu yaşantılar ve deneyimler öğrencinin okuldaki yaşantısına etki edecek, okulun çevresindeki olaylar yüksek oranlarda okula yansıtacaktır. Sonuç olarak bu teoriye göre okulun güvenliği, okulun içinde yer aldığı toplumun güvenliğinden bağımsız olarak ele alınamaz (ışık, 2004).

OKUL GÜVENLİĞİ İLE İLGİLİ YAKLAŞIMLAR

Okul güvenliğini sağlamaya yönelik çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır.

Bu yaklaşımlar genel olarak; stratejiler ve programlar olmak üzere iki kategoride toplanabilir. En başarılı okul güvenliği uygulamaları; herhangi bir kuramsal temelden bağımsız olarak yürütülen programlarla sonuç vermektedir.

Güvenli okul programları

Okul güvenliği programları, okuldaki tüm problemlere ya da yalnızca belirli bir probleme odaklanmayı amaçlar. Okul güvenliği ile ilgili programlar; okul iklimi, okulun fiziksel düzeni ve öğrenci davranışları yaklaşımlarından biri ya da daha fazlası üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Okul İklimi programları. Okul iklimi programları; öğrenci ve öğretmenlerin birbirlerine ilişkin beklentileri, sınıf yönetimi, okul başlangıç ve bitiş zamanı gibi okul organizasyonlarıyla ilgili konulara yönelik politikalar

geliştirmeyi kapsar. Öğretmenlerin öğrencilerden beklentilerini ya da öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenleriyle nasıl konuşmaları gerektiğiyle ilgili kuralları belirleyen programlar gibi okul içindeki yapısal düzenlemeleri içerir. Önemli olan istikrarlı bir eğitim-öğretim ortamı ve başkalarına saygıya dayalı normatif bir kültür yaratmaktır.

Okulun fiziksel düzeni. Okul güvenliğini sağlamaya yönelik programlardan ikincisi okul içinde yapılan fiziksel düzenlemelerdir. Okul görünümü ve dizaynı, okul giriş ve çıkışlarının gözetimi gibi politikalar önemsenen konulardır. Diğer fiziksel düzenlemeler ise vandalizm karşıtı politikalar geliştirmek, okul ve çevresini temiz ve düzenli tutmak gibi uygulamalardan oluşmaktadır.

Okul fiziksel düzenlemelerini içeren güvenlik uygulamaları üç başlık altında toplanabilir:

1.Okul personelinin öğrenciler ve onların davranışlarıyla ilgili doğru bilgi edinebilme gereksinimleri vardır. Okullar televizyon monitorleri ya da kameralar, koridorların daha iyi ışıklandırılması, engellerin kaldırılması gibi yöntemler kullanırlar. Bazı öğrenciler okul sınırları içindeki belirli alanlara gitmekten çekindiklerini; yeterince gözlenemeyen bu alanlarda şiddetin kurbanı olma olasılığının kendilerini korkuttuğunu ifade etmişlerdir. Yapılan araştırmalarda okullarda zorbalık ve negatif akran etkileşiminin yetişkin gözetiminin olmadığı alanlarda meydana gelme olasılığının daha fazla olduğu ifade edilmektedir (Astor, Meyer ve Behre, 1999; Craig ve Pepler 1997; Robinson ve Clay, 2005). Yeni yapılan okullarda görüş mesafesini arttırabilmek amacıyla kare şeklindeki koridorlar yerine kavisli koridorlar tasarlanmaktadır.

2. Bazı okullar girişlerde gelen ziyaretçileri karşılamak için personel görevlendirirken, bazıları güvenlik görevlilerinden faydalanırlar.

3. Kilitli kapılar, metal dedektörlerin kullanımı, pencerelere monte edilen parmaklıklar; okul giriş-çıkışları açısından önem arz etmekte, tartışmaya açık olsa da bir çok okulun güvenlik önlem politikaları içinde yer almaktadır.

Eğitim İstatistikleri Ulusal Merkezi 2005 raporuna göre 12-18 yaş grubundaki öğrencilerin hemen hemen hepsi okullarında bu tür güvenlik önlemlerinden en azından biriyle karşılaştıklarını ifade etmektedirler. Okullarında güvenlik kamerasının kullanıldığını gözlemleyen öğrencilerin oranı 2001' de% 39 iken bu oran 2005'de %58' e yükselmiştir. Öğrencilerin %90'ı koridorlarda okul personeli ya da diğer yetişkin gözlemcilerin varlığını ifade ederken, %68'i okullarında güvenlik görevlileri ya da kadrolu polis memurlarının bulunduğunu bildirmişlerdir (Indicators of School Crime and Safety, 2006).

Öğrenci davranışları. Okul güvenliği programlarının ncs; ğrenci davranışlarını kontrol etmek ve biçimlendirmek üzerine temellenmiştir. Akran arabuluculuğu programları, zorbalık ve taciz karşıtı politikalar, kılık kıyafet ve dil kullanımı ile ilgili uygulamalar okullarda kullanılan programlardandır. Yine okullar, silah, uyuşturucu ve alkol kullanımı karşıtı politikalar geliştirmekte, kuralları ihlal eden öğrencilere yaptırımlar uygulamaktadırlar.

Okul güvenliği stratejileri

Okul güvenliğini sağlamaya yönelik programlar daha sınırlı olmakta ve belirli konulara odaklanmaktayken, stratejiler daha geniş kapsamlıdır.

Stratejiler iki temel varsayım üzerinden yürütülmektedir:

1.Okul güvenliğiyle ilgili problemler karmaşıktır ve kapsamlı yaklaşımları gerektirir.

2.Tek başına okullar güvenliklerini sağlamada yeterli olamazlar, yardıma ihtiyaç duyarlar (Verdugo ve Schneider, 2005).

Okul güvenliğiyle ilgili bir çok yaklaşımı inceleyen Verdugo ve Schneider (2005) en iyi yaklaşımlar olarak nitelendirdikleri iki çalışmada karar kılınmışlardır. (The U.S. Government Accountability Office 1995; Drug Strategies, Inc. 1998) Bu iki yaklaşımı birleştirerek bir sentez oluşturma çabaları sonucunda ortaya çıkan stratejinin temel bileşenlerini ise şu şekilde ifade etmişlerdir:

- Şiddet, zorbalık ve saldırganlık içeren davranışlara karşı yürütülen uygulamalarda kapsamlı yaklaşımlar.
- Erken başlayan, uzun bir dönem boyunca devam eden ve sağlam kuramsal temellerle desteklenen sosyal beceri eğitimi.
- Adil bir liderlik ve olumlu bir okul iklimi.
- Personel gelişimi / eğitimi.
- Aile ve toplum katılımı.
- Kültürel duyarlılık ve gelişimsel uygunluk projeleri (Verdugo ve Schneider, 2005).

TÜRKİYE'DE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Yabancı ülkelerde, okullardaki şiddet ve saldırganlık eğilimini belirlemeye yönelik istatistikler bulunmasına rağmen ülkemizde okullarda meydana gelen şiddet olaylarıyla ilgili olarak kapsamlı ve güvenilir bir istatistik yayınlanmamıştır. Öğülmüş (1995) tarafından liselerde meydana gelen şiddet ve saldırganlık olaylarının araştırıldığı çalışma, okulda şiddet konusunda ülkemizde yapılmış olan ilk araştırma olma özelliği açısından önem arz etmektedir.

Araştırmada, üniversite birinci sınıfta öğrenime başlayan öğrencilere lisedeyken ne tür şiddet davranışlarına maruz kaldıkları sorulmuştur. Öğrencilerin %76.4'ü okulda zaman zaman paralarının çalındığını ve bazı eşyalarının kaybolduğunu, %70.9'u okulun masa ve sandalyelerinin kasıtlı olarak kırıldığını, üzerlerinin kazındığını ve çizildiğini, %64.9'u okul sınırları dışında yaralanma ile sonuçlanan kavgaya şahit olduklarını ifade etmişlerdir. Aynı araştırmada okula gelirken yanında bıçak, şiş, sopa vb..aletleri getirdiklerini ifade eden öğrencilerin oranı %12.7 olarak bulunmuştur.

Benzer bir araştırma, Durmuş ve Gürkan tarafından 2002-2003 eğitim-öğretim yılında Ankara Üniversitesinde birinci sınıfa yeni başlayan öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiş, Öğülmüş (1995) tarafından geliştirilen 19 maddelik

araç kullanılarak, öğrencilerin şiddet ve saldırganlık eğilimleri çeşitli değişkenler açısından ele alınmıştır. Araştırmada okul sınırları dışında meydana gelen ve bazı öğrencilerin yaralanmasıyla sonuçlanan kavgalar %70.1, okuldaki çeşitli öğrenci grupları arasında toplu kavga olayları ise %70.1 oranında işaretlenmiştir.

İstanbul'daki okullarda suç ve şiddetin yaygınlığını belirlemek amacıyla Ögel ve arkadaşları (2004) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada 15 ilçeden tesadüfi olarak seçilen 43 okulda 3483 lise 2.sınıf öğrencisine ulaşılmıştır. Araştırmaya göre son bir yıl içerisinde en az bir kez fiziksel kavgada bulunanlar grubun yaklaşık yarısını oluşturmuştur. Fiziksel kavga sırasında yaralandığını belirtenlerin oranı %15.4, en az bir kez bir başkasını yaralayanların oranı ise %26.3'tür. Kesici alet taşıyanların oranı %22.6, ateşli silah taşıyanların oranı %9.8 bulunmuştur. Suç işleyenlerin oranı %14.8 olarak tespit edilirken, öğrencilerin %10'u çete üyesi olduğunu belirtmiştir. Hayatı boyunca en az bir kere bir şeyler çalanların oranı ise %8.6' dır.

Okullardaki şiddet olaylarını araştırmak amacıyla 29 il merkezindeki 183 okulda yapılan araştırmanın sonuçlarına göre; bu okulların %54'ünde bıçak gibi kesici ve delici aletlerin bulunduğu, %21.7'sinde araştırmanın yapıldığı okul dönemi içerisinde öğrenciler arasında silahlı ve bıçaklı kavgalar yaşandığı bulunmuş, bu okulların %42 sinin okul içi,% 68.6'sının ise okul dışı güvenliğinin sağlanması için emniyet personelinden yardım istediği belirlenmiştir (Pişkin,2006).

Karaman-Kepenekçi ve Çinkır (2003) tarafından zorbalıkla ilgili lise öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada, öğrencilerin sıkça karşılaştıkları zorbalık türünün bedensel zorbalık olduğu ortaya çıkmıştır.Öğrencilerin % 44'ü itme, %30'u saç kulak çekme ve %28'i bedene yönelik kaba şakalarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 46'sı ad takma, %40,8'i sürekli takılma ve %29'u laf atma kategorilerinde yer aldıklarını, yine çalışmaya katılan öğrencilerin % 43'ü cinsel içerikli sözler söylenmesi, % 22'si sarkıntılık olayları ile ara sıra karşılaştıklarını belirtilmektedirler.

Pişkin ve Ayas tarafından 2005 yılında gerçekleştirilen çalışmada , lise düzeyindeki öğrenciler arasında yaşanan zorbalığın türü ve sıklığı araştırılmıştır. Ankara'daki üç ayrı lisede 885 ğrenci üzerinde yürütülen araştırmanın sonucunda, öğrencilerin %28.2' sinin zorbalık yaptığı, % 20.5 inin ise kurban olduğu belirlenmiştir. Araştırmada zorbalık yaptığı belirlenen öğrencilerin % 35.4'  endüstri meslek lisesinde, % 34.4'  ise genel lisede öğrenim görmektedir. Araştırmada zorbalığa uğrayan öğrencilerin % 95' i okularındaki zorbalık sorununun büyük bir problem olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %77.3'  bu yüzden okula olan sevgilerinin azaldığını ifade ederken, yarısı (%50) zorbalığa uğrama korkusu yüzünden okula gitmek istemediklerini belirtmişlerdir. Okul idaresi ve öğretmenler tarafından zorbalığa uğrayan öğrencilere yeterli destek verilmediğini ve okulların bu sorunla mücadele etmede yetersiz kaldığını düşünen öğrencilerin oranı ise % 65 olarak bulunmuştur(Pişkin, 2006).

Kapı (2004) ilköğretim ğrencilerinin zorbalığa maruz kalma türünün ve sıklığının depresyon, kaygı ve benlik saygısıyla ilişkisini araştırmıştır. Araştırmaya 107 erkek ve 97 kız olmak üzere toplam 206 ğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin %40 gibi bir oranla yaklaşık yarıya yakınının bedensel, sözel, duygusal ve cinsel zorbalığa maruz kaldıkları tespit edilmiştir(Kapı, 2004).

Özönder ve arkadaşları tarafından 2005 yılında yedi coğrafi bölgede gerçekleştirilen, ilköğretim okulu ğrencilerinin “okulda şiddet” ve “cinsel taciz” kavramlarına ilişkin kavramsallaştırmalarının araştırıldığı, 7. ve 8. sınıfta öğrenim gören 1136 ğrenci üzerinde yapılan bir araştırmada, sözlü tacize maruz kaldıklarını ifade eden öğrencilerin oranı % 42.8, fiziksel tacize maruz kalanların oranı % 23.7, cinsel tacize uğradıklarını belirtenlerin oranları ise % 24.7 olarak belirtilmiştir.

Güven ve Dönmez (2002) tarafından gerçekleştirilen “Ortaöğretim ğrencilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Algı ve Beklentileri” isimli araştırma Malatya il merkezinde bulunan 7 genel lisede, toplam 1219 ğrenci üzerinde yürütülmüştür. Çalışmada ğrencilerin okul güvenliğine yönelik algı ve

beklentileri araştırılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, okulda yaşanan önemli güvenlik sorunları arasında “öğrenci kavgaları” %39.7 oranı ile, “öğretmen-öğrenci anlaşmazlıkları” %28.1 oranı ile “okul çevresindeki bazı kişilerin öğrencileri rahatsız etmeleri” ise % 20.1 oranı ile önde gelen sorunlar olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin %43’ü okullarındaki güvenlik önlemlerini kısmen yeterli bulurken, %11.5’i yetersiz bulmaktadır. Öğrencilerin %14.3’ ü ise okulda kendilerini hiç güvende hissetmediklerini ifade etmektedirler (Güven, 2002).

Dönmez ve Güven (2002) tarafından yapılan başka bir araştırmada ortaöğretimde görev yapan öğretmen ve okul yöneticilerinin okul güvenliğine ilişkin algı ve beklentilerinin çeşitli değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Örneklem grubu 205 öğretmen, 21 rehber öğretmen ve 37 okul yöneticisi olmak üzere toplam 263 eğitimciden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda okulun çevresel koşulları ve kültürel özelliklerinin okul güvenliğini etkileyen en önemli etken olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okul çevresindeki bazı kişi veya kişilerin öğrencileri rahatsız etmesi de en önemli güvenlik problemi olarak tespit edilmiştir.

Ayrıca bazı öğretmenlerin öğrencileri tarafından tehdit edildikleri, öğrencilerin disiplin kurallarına yeterince uymadıkları, yasa ve yönetmeliklerle yasaklanmış bazı suç aletlerinin öğrenciler tarafından okula getirildiği, bu konudaki yasal düzenlemelerde bazı eksiklikler olduğu ve okul güvenliği konusunda birtakım önlemlere ihtiyaç duyulduğu da araştırma sonucunda elde edilen diğer bulgular arasındadır(Güven,2002).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırma liselerde okul güvenliği ile ilgili mevcut durumu saptamayı amaçlayan betimsel bir araştırmadır. Okul güvenliği ile ilgili mevcut durum, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin bakış açısıyla betimlenmiştir. Araştırmada ayrıca liselerde okul güvenliği ile ilgili mevcut durum ile okul türü ve okullardaki öğrenci sayısı arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir.

ARAŞTIRMA GRUBU

Araştırma Grubu 2006-2007 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Avcılar ilçesindeki 8 lisede görev yapan 232 öğretmen ve 16 okul yöneticisi olmak üzere toplam 248 kişiden oluşmaktadır.

Liseler genel lise, anadolu lisesi ve meslek lisesi olmak üzere üç gruptan oluşmaktadır. Tablo 2.1'de araştırma grubuna giren öğretmenlerin görev yaptıkları lise türlerine göre dağılımı gösterilmektedir. Araştırma grubunun çoğunluğunu %47.84 oranı ile meslek lisesinde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Genel liselerde görev yapan öğretmenler %33.62, anadolu lisesi öğretmenleri %18.54 oranıyla araştırma grubunda yer almaktadırlar. Tablo 2.2'de ise araştırma grubuna dahil olan okul yöneticilerinin görev yaptıkları lise türüne göre dağılımı görülmektedir. Meslek lisesi yöneticileri grubun % 62.5'ini, genel lise yöneticileri % 31.2 sini, anadolu lisesi yöneticileri ise % 6.3' ünü oluşturmaktadır.

Tablo 2.1: Öğretmenlerin Görev yaptıkları Lise Türlerine Göre Dağılımı

Lise Türü	n	%
Genel Lise	78	33.62
Meslek Lisesi	111	47.84
Anadolu Lisesi	43	18.54
TOPLAM	232	100.00

Tablo 2.2' de araştırma grubunu öğretmenlerle birlikte oluşturan yöneticilerin görev yaptıkları liselere göre dağılımı verilmiştir. Meslek lisesi yöneticileri grubun % 62.5' ini, genel lise yöneticileri % 31.2' sini, anadolu lisesi yöneticileri ise % 6.3' ünü oluşturmaktadır.

Tablo 2. 2: Okul Yöneticilerinin Görev Yaptıkları Lise Türlerine Göre Dağılımı

Lise Türü	n	%
Genel Lise	5	31.2
Meslek Lisesi	10	62.5
Anadolu Lisesi	1	6.3
TOPLAM	16	100

Tablo 2.3'de araştırmaya katılan öğretmen ve okul yöneticilerinin görev yaptıkları okullarda 2007-2008 eğitim-öğretim yılı itibariyle kayıtlı bulunan öğrenci sayılarına göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 2.3: Yönetici ve öğretmenlerin görev yaptıkları okullarda öğrenim gören öğrenci sayısına göre dağılımı

Öğrenci sayısı	n	%
1-749	52	21.0
750-1499	94	37.9
1500-2250	102	41.1
TOPLAM	248	100

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI VE VERİLERİN TOPLANMASI

Liselerde okul güvenliğinin ne düzeyde sağlandığına ilişkin verileri toplamak amacıyla, araştırmacı tarafından 30 maddeden oluşan bir kontrol listesi hazırlanmıştır (EK 1). Kontrol listesi geliştirilirken, okul güvenliğinin sorgulanmasına yönelik maddelerin oluşturulması amacıyla okulda şiddet ve okul güvenliğinin sağlanması ile ilgili literatür taranmış; ayrıca pilot çalışma olarak farklı liselerde görev yapan bir grup lise öğretmeniyle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır.

Alanyazında, okullarda güvenliği sağlamaya yönelik stratejiler fiziksel, politik, gözetim, katılım ve işbirliği, eğitimle ilişkili, öğrenciyle ilişkili ve genel stratejiler olarak gruplandırılmaktadır (Goldstein ve Conoley, 1997; Akt., Öğülmüş, 2006). Bu nedenle kontrol listesindeki maddeler bu boyutları da içerecek şekilde düzenlenmiştir. Kontrol listesinin geçerliği için kapsam geçerliğine bakılmıştır. Hazırlanan kontrol listesinin kapsamı ve her bir ifadenin anlaşılabilirliği hakkında, konuyla ilgilenen bir grup akademisyenin (alan ve ölçme uzmanları) görüşlerine başvurulmuştur. Gelen öneriler değerlendirilerek kontrol listesine son şekli verilmiş, bu son şekliyle ölçme aracının bu araştırmada kullanılabileceği konusunda ilgili akademisyenlerin görüş birliğinde oldukları saptanmıştır.

Araştırma grubuna ait görev türü ve görev yapılan okulların bilgisi, kontrol listesinin uygulanması sırasında verilen yönergeyle beraber toplanmıştır. Okullardaki ğrenci sayıları ile ilgili bilgilere Avcılar Milli Eğitim Müdürlüğünün web sayfasından (23.05.2007) ulaşılmıştır.

VERİLERİN ANALİZİ

Kontrol listesi, 2006-2007 eğitim ğretim yılı mayıs ayında doldurulmuştur. Kontrol listesinin doldurulması yaklaşık 15 dakika almaktadır. lme aracının uygulanması sonucu elde edilen veriler araştırmacı tarafından bilgisayar ortamına aktarılmış, SPSS paket programı kullanılarak zmlenmiştir. Araştırmanın I.alt problemi için betimsel istatistiğin yüzde ve frekans değerleri kullanılmış, II. ve III. alt problemler ise kay kare (X^2) tekniği kullanılarak analiz edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Liselerimizde okul güvenliği ile ilgili olarak bu araştırmada elde edilen veriler, tablo 3.1 de topluca gösterilmiştir. Daha sonra her bir ifadeyle ilgili olarak elde edilen verilerin; araştırmanın yürütüldüğü okul türüne ve okullardaki öğrenci sayılarına göre tek tek çözümlenmesiyle elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Aşağıda araştırmanın birinci alt problemine ilişkin öğretmen ve yöneticilerin okul güvenliğine yönelik görüşlerinin yüzde ve frekans değerleri verilmektedir.

1. LİSELERDE OKUL GÜVENLİĞİ AÇISINDAN MEVCUT DURUMA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Tablo 3.1’de görüldüğü gibi liselerde okul güvenliğinin sağlanmasına yönelik en sık gerçekleştirilen uygulamalar, öğretmen ve okul yöneticilerinin ifadeleriyle **“Okulun sınırları (bahçe duvarları, parmaklıklar, vb.) kolayca fark edilecek kadar belirgindir; dolayısıyla fiziksel olarak çevredeki diğer birimlerden ayrı bir birim olduğu kolayca anlaşılmaktadır(%89,9)”, “Okul binalarına giriş –çıkışlar kontrol altındadır (%90)”, “Okul bahçesine giriş –çıkışlar kontrol altındadır (%86), “Anne babalar ve öğrenciler okul güvenliği konusunda düzenli aralıklarla bilgilendirilmektedir(%86)” ve “Öğrenciler, okul kuralları ve öğrencilerden beklenen davranışlar hakkında düzenli olarak bilgilendirilmektedir (%86)”** şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 3.1: Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Okul Güvenliği Açısından Mevcut Duruma Yönelik Görüşlerinin Yüzde ve Frekans Değerleri

Madde No	Okul Güvenliği Kontrol Listesi	Hayır		Evet	
		Sayı	%	Sayı	%
1.	Okulun sınırları (bahçe duvarları, parmaklıklar, vb.) kolayca fark edilecek kadar belirgindir; dolayısıyla fiziksel olarak çevredeki diğer birimlerden ayrı bir birim olduğu kolayca anlaşılmaktadır.	25	10,1	223	89,9
2.	Okul bahçesine giriş –çıkışlar kontrol altındadır.	35	14,1	213	85,9
3.	Okulun binalarına giriş –çıkışlar kontrol altındadır.	31	12,5	217	87,5
4.	Okulun fiziki kapasitesi ile (okul binasının büyüklüğü, derslik sayısı, vb.) okuldaki öğrenci sayısı uyumludur.	77	31,0	171	69,0
5.	Okulda güvenlik görevlisi vardır.	45	18,1	203	81,9
6.	Okulda güvenlik kamerası vardır.	77	31,0	171	69,0
7.	Okul binası içindeki tüm alanlar yeterince aydınlatılmaktadır	50	20,2	198	79,8
8.	Okulda yangın veya hırsızlık gibi durumlara karşı alarm sistemi vardır.	108	43,5	140	56,5
9.	Okula ait herhangi bir alana zarar vermek amacıyla gerçekleştirilen yıkıcı davranışların yol açtığı tahribatlar en kısa sürede onarılmaktadır.	84	33,9	164	66,1
10.	Okulun, ziyaretçiler için uygulamakta olduğu belli bir politika (Giriş-çıkışların kayıt altında tutulması, ziyaretçi kartı uygulaması, ziyaretçiye okul içinde eşlik edilmesi, vb.) vardır.	141	56,9	107	43,1
11.	Okulda kılık-kıyafet yönetmeliği titizlikle uygulanmaktadır.	118	47,6	130	52,4
12.	Okulda ilkyardım konusunda eğitim almış personel bulunmaktadır.	61	24,6	187	75,4
13.	Okul güvenliğinin sağlanması, tüm okul personeli tarafından benimsenmiş ortak bir politikadır.	120	48,4	128	51,6
14.	Okul güvenliğini sağlamaya yönelik yazılı bir plan vardır.	159	64,1	89	35,9
15.	Okulda bir krize müdahale ekibi vardır.	83	33,5	165	66,5
16.	Okulda gerçekleşecek olası bir kriz durumunda tüm personelin görev tanımı açık bir şekilde belirlenmiştir.	95	38,3	153	61,7

17.	Okul ve çevresinde meydana gelen suç niteliğindeki tüm davranışlar kayıt altına alınmaktadır (Örneğin kim, nerede ve ne tür bir olaya karıştı, sonuç ne oldu, vb.).	108	43,5	140	56,5
18.	Anne babalar ve öğrenciler okul güvenliği konusunda düzenli aralıklarla bilgilendirilmektedir.	35	14,1	213	85,9
19.	Aileler, okul kuralları ve bu kuralların ihlal edilmesi durumunda uygulanacak yaptırımlar hakkında düzenli olarak bilgilendirilmektedir.	82	33,1	166	66,9
20.	Öğrenciler, okul kuralları ve öğrencilerden beklenen davranışlar hakkında düzenli olarak bilgilendirilmektedir.	35	14,1	213	85,9
21.	Okulda, risk altında bulunan ya da şiddete ve saldırıya maruz kalan öğrencilere psikolojik destek ve koruma sağlanmaktadır.	99	39,9	149	60,1
22.	Okulda meydana gelebilecek yıkıcı ve normal dışı davranışları erken teşhis etmeyi sağlayan ipuçlarına karşı öğretmenler ve okul personeli bilgilidir.	111	44,8	137	55,2
23.	Okulda öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik özel programlar (karar verme, sorun çözme, arabuluculuk eğitimi, vb.) uygulanmaktadır.	108	43,5	140	56,5
24.	Okulda öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda katılabilecekleri, yeterli sayıda ders dışı etkinlik (sosyal, kültürel, sportif, vb.) düzenlenmektedir.	131	52,8	117	47,2
25.	Okulda ortaya çıkabilecek acil bir durumda haberleşme ve bilgi akışı sağlamakla görevli bir birim veya görevli vardır.	124	50,0	124	50,0
26.	Öğrencilere ulaşabilmek için gerekli bilgiler (adres, telefon numarası, vb.) sürekli olarak güncellenmektedir.	81	32,7	167	67,3
27.	Okulda güvenliği artırmak amacıyla basılı materyaller (afiş, el broşürü, vb.) ve/veya duyarlılık artırıcı kampanyalar düzenlenmektedir.	195	78,6	53	21,4
28.	Okul güvenliğini sağlamada yerel yönetimler veya kuruluşlarla işbirliği yapılmaktadır (Örneğin belediyeler, emniyet müdürlükleri, gençlik merkezleri, sağlık kuruluşları, vb.)	47	19,0	201	81,0
29.	Okulun bulunduğu semt/mahalle gençlerin ve çocukların suça yönelmeleri açısından düşük oranda risk taşımaktadır.	101	40,7	147	59,3
30.	Okulun bulunduğu çevre okul güvenliği konusunda duyarlıdır.	147	59,3	101	40,7

Tablo 3.1 de de görüldüğü gibi öğretmen ve yöneticiler tarafından en fazla işaretlenen madde, ilk sırada yer alan **“okul sınırları (bahçe duvarları, parmaklıklar, vb.) kolayca fark edilecek kadar belirgindir; dolayısıyla fiziksel olarak çevredeki diğer birimlerden ayrı bir birim olduğu kolayca anlaşılmalıdır” (1)** maddesi olmuştur. Öğretmen ve yöneticilerin % 90 gibi büyük bir bölümü, görev yaptıkları liselerde okul sınırının içinde bulunduğu fiziksel çevreden ayırt edilebilir ölçüde belirgin olduğunu belirtmişlerdir. Okullara ait alanların kesin sınırlarla belirlenmesi, giriş-çıkışların kontrolünün sağlanması, bina gözetim ve denetiminin etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi açısından önem arz etmektedir.

İkinci sırada, **“Okulun binalarına giriş-çıkışlar kontrol altındadır” (3)** ifadesi yer almaktadır. Öğretmen ve okul yöneticilerinin %89.9’u, bağlı buldukları lise binalarında giriş çıkış kontrolünün yapıldığını ifade etmektedirler. Üçüncü sırada **“okul bahçesine giriş - çıkışlar kontrol altındadır” (2)** ifadesinin %87,5 oranıyla yer alması, ikinci sırada yer alan bulguyla tutarlılık arzetmesi yanında, bina giriş-çıkış denetiminin kontrolünde bahçe denetimine oranla daha duyarlı davranıldığını da göstermektedir. Öğretmen ve yöneticilerin 81.9’ u okullarında **“güvenlik görevlisi bulunduğunu” (5)** ifade etmektedir. Bu ifade, okul bahçesine giriş-çıkışların kontrolünün büyük ölçüde güvenlik görevlisi / görevlileri tarafından yapıldığı şeklinde yorumlanabilir.

Dönmez ve Güven (2001) tarafından liselerdeki okul yöneticisi, öğretmen ve rehber öğretmenler üzerinde yürütülen bir araştırmada, okulun çevresel özelliklerinin okul güvenliğini etkilediği, okul çevresindeki bazı kişi ya da kişilerin öğrencileri rahatsız etmelerinin önemli bir güvenlik sorunu olduğu bulunmuştur. Aynı araştırmada okul güvenliği konusunda alınması istenen önlemler arasında *“okul giriş ve çıkışlarının güvenlik görevlilerince kontrol edilmesi”* ve *“okul bahçesi ve duvarlarının güvenli bir giriş-çıkış sağlayacak şekilde düzenlenmesi”* önerileri ön sırada yer almaktadır.

Okullarda **güvenlik kamerası kullanımı (6)** da bu konuda benimsenen önlemlerden biri olarak görülmektedir. Eğitim İstatistikleri Ulusal

Merkezinin 2003 verilerine göre 12-18 yaş grubundaki öğrencilerin %48'i okullarında güvenlik kamerası bulunduğunu ifade ederken, 2005'de bu oran %58'e çıkmıştır. Bu tür sistemlerde teknoloji geliştikçe maliyet düşmekte, bu durum güvenlik kameralarının okullarda kullanımının çok daha yaygın hale gelmesine neden olmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticilerin %69'u görev yaptıkları okulda güvenlik kamerası bulunduğunu ifade etmekte, bu sonuç güvenlik kamerası kullanımının ülkemizde de benimsenen yöntemlerden biri haline geldiğini göstermektedir.

“Okul binası içindeki tüm alanlar yeterince aydınlatılmaktadır” (7) maddesi öğretmenler ve yöneticiler tarafından %79,8 oranında işaretlenmiştir. Öğrenciler okulda okul girişleri, koridorlar ve merdivenler , okul kantinindeki belirli alanlar ve tuvaletler gibi güvensiz olduğunu düşündükleri belirli alanlardan kaçındıklarını ifade ederler (Rhule, 2000; DeVoe, 2003; Culley, 2006). Öğrencilerin kaçındıkları bu alanlarda yeterli yetişkin gözetimi de her zaman sağlanamadığından bu alanların yeterince aydınlatılması önemlidir.

Bu bulgulara dayanılarak liselerde okul güvenliğinin yaygın olarak fiziksel yaklaşımlarla desteklendiği sonucuna ulaşılabilir. Çeşitli örneklerde, okul güvenliğini geliştirmek amacıyla okul bölgesinin tüm kaynaklarını bina güvenliği için seferber etmesi en geçerli yöntem olarak görülmektedir. Literatüre bakıldığında ise bu yaklaşımın büyük çapta desteklenmediği görülür. Mayer ve Leone (2000) okulların güvenliğini arttırmak amacıyla uygulanan yöntemleri incelemişler, kilitlenebilen kapılar, güvenlik görevlileri ve kimlik kartı kullanımı gibi şiddet ve kargaşayı gerçek anlamda arttıracak ölçümler yoluyla güvenli bir bina yaratma çabalarının oldukça sık kullanıldığını bulmuşlardır. Bu tip kısıtlayıcı okul çevrelerinin öğrencilerin daha kaygılı olmalarına ya da kendilerini korumaya yönelik önlemler geliştirmelerine neden olabileceği öne sürülmektedir (Werle, 2006). Reunlin ve ark. (2006) da bu tür fiziksel güvenlik önlemlerinin ölümcül şiddeti engellediğini fakat fiziksel kavgayı önlemede etkili olmadığını ifade ederler.

“Okulun fiziki kapasitesi ile (okul binasının büyüklüğü, derslik sayısı, vb.) okuldaki öğrenci sayısı uyumludur”(4) maddesine evet cevabı verenlerin oranı %69 civarındadır. Literatürde okul büyüklüğü ve suça yönelik davranışlar arasındaki ilişkiyi destekleyen bulgular vardır (Ferris ve West, 2004). Ferris ve West Eğitim İstatistikleri Ulusal Merkezinin verilerini kullanarak; büyük okullarla öğrenciler arasında meydana gelen şiddet olayları arasında sürekli bir olumlu ilişki bulunduğunu belgelemiştir (Leung ve Ferris, 2006). Eğitimcilerin %30’ u, öğrenci mevcudu açısından, görev yaptıkları okulların fiziksel kapasitesinin ihtiyaca cevap vermede yetersiz olduğunu ifade etmekte, bu durum bu büyük okullarda şiddet eylemlerinin yaşanma ihtimalini arttırmaktadır.

Öğretmen ve yöneticilerin %52.4’ ü görev yaptıkları okullarda **kılık-kıyafet yönetmeliğinin titizlikle uygulandığını (11)** ifade etmektedirler. Kıyafet sınırlaması ve üniforma zorunluluğu getirmek üniformanın toplumsal değerleri ve davranışları aşılabilirliğine, kıyafetler üzerindeki rekabeti azaltacağına ve öğrencileri topluma ve okula uygun bir şekilde tanımlayabileceğine inanan bir çok insan tarafından da desteklenen olumlu okul atmosferi ve güvenliğini arttırmak için kullanılan düşük maliyetli alternatiflerden biridir. Wado ve Stafford (2003) öğrenci ve öğretmenlerin tutumlarını, bir üniforma politikasına sahip olup olmama açısından öz değerlendirme, okul iklimi ve çetelerin oluşumu konuları bağlamında ele almış, sonuç olarak üniforma sistemini uygulayan okullarda görev yapan öğretmenlerin çetelerin varlığına ilişkin algı düzeylerinin daha düşük olduğu ve üniforma uygulamasının olumlu bir okul ikliminin oluşumuna katkı sağladığı bulunmuştur (Cheurprakobrit ve Bartsch, 2005). Araştırma sonucuna göre ise, okulların yaklaşık yarısında okul üniformalarının kurallara uygunluğunun denetimi konusunda duyarsız kalındığı görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin ve yöneticilerin bu konuda kararlı ve tutarlı bir tavır sergileyememelerinden kaynaklanıyor olabilir.

“Okula ait herhangi bir alana zarar vermek amacıyla gerçekleştirilen yıkıcı davranışların yol açtığı tahribatlar en kısa sürede onarılmaktadır” (9) ifadesine “evet” yanıtını veren eğitimcilerin oranı %

66.1'dir. Dwyer ve ark. (2000) fiziksel çevrenin öğrencilerin tutum, davranış ve güdülenmeleri üzerinde etkili olduğunu ifade ederler. Mcloughlin ve ark. (2002)' na göre temiz, grafitiden arınmış ve fiziksel olarak iyi koşullara sahip okullarda olumsuz öğrenci davranışları daha az görülmektedir (Eisenbraun, 2007). Okulların büyük bir çoğunluğunda, mali bütçenin sınırlı olması ya da hizmetli personelin yetersizliği nedeniyle bu tür yıkıcı davranışlar sonucu oluşan zararların telafisi zaman almakta, bu durum okullarda vandalizmle mücadeleyi zayıflatabilmektedir.

Öğretmen ve yöneticilerin yalnızca %35.9'u okullarında **güvenliği sağlamaya yönelik yazılı bir planın bulunduğunu (14)** ifade etmektedir. Oysa Öğülmüş'ün de belirttiği gibi (2006) her okulun çevresel özelliklerini de dikkate alarak, anne babalar ve öğrencilerin katılımıyla bir okul güvenlik planı hazırlayıp uygulamaya koyması gerekmektedir. Son dönemlerde araştırmacılar, okul güvenliğini sağlamaya yönelik bir plan geliştirmenin tüm toplumun ilgi ve önceliği olduğu konusunda anlaşmaktadırlar (Kingery, Coggeshall ve Alford, 1998, Laub ve Lauritsen, 1998; Stephens,1994; Kitsantas ve ark., 2004). İyi bir okul güvenliği planı geliştirme girişimi, başta öğretmenler, öğrenciler, aileler, emniyet birimleri, ruh sağlığı uzmanları, politikacılar, akademisyenler, işadamları ve yöneticiler olmak üzere tüm toplumu kapsadığında amacına ulaşmaktadır (Kitsantas, ve ark. 2004).

Güvenlik planına sahip okulların sayıca az olmasının nedeni; konuyla ilgili mevcut yasal prosedürün bulunmaması olabileceği gibi, okul personelinin bu alanda yeterli bilgiye sahip olmaması da olabilir. Yine eğitimciler okul güvenliğini sağlamanın kendi görev tanımları içinde yer almadığını, bu nedenle sorumluluk almak zorunda olmadıklarını düşünüyor olabilirler.

“Anne babalar ve öğrenciler okul güvenliği konusunda düzenli aralıklarla bilgilendirilmektedir” (19) maddesi ile **“Öğrenciler, okul kuralları ve öğrencilerden beklenen davranışlar hakkında düzenli olarak bilgilendirilmektedir” (20)** maddesi ele alındığında öğretmen ve yöneticilerin % 86' sının görev yaptıkları liselerde okul güvenliği konusunda

aileler ve öğrencilere yönelik bilgilendirme çalışmaları yapıldığını, öğrencilerin de kurallar ve kendilerinden beklenen davranışlarla ilgili düzenli olarak bilgilendirildiğini ifade ettikleri görülmektedir. Peterson, Larson ve Skiba'da (2001) davranış kuralları/standartlarını belirlemenin, şiddet önleme programlarının bir parçası olması gerektiğini tavsiye etmektedir(O'Donnel, 2001).

Mayer ve Leone (1999), öğrencilerin okul kurallarına inanmalarının, şiddet içerikli davranışları önlemede önemli olduğunu ifade ederler. Aynı yazarlar, yaptıkları bir araştırmada davranışsal normlarla ilgili beklentilerin açık ve anlaşılır olduğu, sonuçların uygulanmasında adil ve tutarlı davranıldığı okullarda şiddete maruz kalma oranının daha düşük olduğunu bulmuşlardır (Gottfredson, 1997). Paralel olarak, yapılan çeşitli araştırmaların sonuçlarına göre, davranışsal kuralların açık olmadığı, kuralların uygulanmasında tutarlı ve adil olunmadığı, öğretmen ve yöneticilerin kuralları bilmediği ya da üzerinde ortak bir anlayış geliştiremediği ve öğrencilerin kuralların meşruiyetine inanmadığı okullarda problem davranışlar daha fazla görülmektedir (Reinke ve Herman, 2002; Brown, 2006). Literatürdeki bu bulgular ışığında değerlendirildiğinde, okullarda bu çalışmaların gerçekleştirilme oranının yüksek oluşu sevindirici bir gelişmedir.

“Okul güvenliğini sağlamada yerel yönetimler veya kuruluşlarla işbirliği yapılmaktadır (Örneğin belediyeler, emniyet müdürlükleri, gençlik merkezleri, sağlık kuruluşları, vb.)” (28) diyen öğretmen ve okul yöneticilerinin oranı % 81'dir. Pişkin (2006) okulların şiddet olaylarından arınmış, güvenli ortamlar haline gelebilmeleri için, şiddet önleme çalışmalarının planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinde başta yöneticiler olmak üzere, öğretmen, okul psikolojik danışmanı, okulun diğer personeli, aileler, öğrenciler, güvenlik birimleri ve sivil toplum örgütlerinin işbirliği yapması gereğini ifade eder. İlgili madde ele alındığında; okullar ve yerel yönetimler arasında büyük oranda işbirliği yapıldığı görülmektedir. Dikkat çekici olarak aynı işbirliğini okul personeli kendi içinde gerçekleştirilmede yetersiz kalmakta; okullarında **güvenliğin sağlanmasının tüm okul personeli tarafından benimsenmiş ortak bir politika olduğunu(13)** ifade

edenlerin oranı %51.6'da kalmaktadır. Bu durum eğitimcilerin okul güvenliğinin sağlanması konusundaki görev ve sorumluluklarıyla ilgili fikir birliğine varamamış olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Konunun tüm okul personeli tarafından yeterince önemsenmemesi ve okulun gündeminde yer almaması da böyle bir politikanın oluşumunu engellemiş olabilir.

Öğretmen ve yöneticilerin %66.5'i "**Okulda bir krize müdahale ekibi vardır**"(15) maddesine, %61.7'si de "**Okulda gerçekleşecek olası bir kriz durumunda tüm personelin görev tanımı açık bir şekilde belirlenmiştir**"(16) maddesine "evet" yanıtını vermiştir. Krize müdahale ve krizi önleme, okul şiddet önleme programlarının önemli öğelerinden biridir. Okul içinde krize neden olabilecek herhangi bir olayın meydana gelme ihtimalini en aza indirmek, kriz anını ve sonrasını etkili bir şekilde yönetebilmek için gereklidir (Fein, 2002; Schonfeld and Newgass, 2001; Greene, 2005). Ülkemiz eğitim müfredatında da her okul bünyesinde bir krize müdahale okul ekibi kurulması ve bu ekip tarafından bir eylem planı hazırlanması Psikososyal Müdahale Hizmetleri Yönetmeliğiyle belirlenmiş yasal bir zorunluluktur. Ne yazık ki okul yöneticilerinin çoğu bu yasal prosedürden haberdar olmamakta, krize müdahale kapsamında yapılan çalışmalar deprem, yangın vb. durumlar için sınırlı sayıda gerçekleştirilen tatbikatlardan öteye geçememektedir.

Öğretmen ve okul yöneticilerinin %56.3'ü okullarında **öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik özel programların (karar verme, sorun çözme, arabuluculuk eğitimi, vb.) uygulandığını (23)** ifade etmektedirler. Öfke yönetimi, empati ve perspektif alma, sorun çözme gibi sosyal ve iletişim becerilerini destekleyen bu tür programların, ergenlerde şiddet ve saldırganlığı önlemede etkili olabileceği çeşitli araştırma bulgularıyla desteklenmektedir (Drug Strategies, 1998; Prothrow-Stith, 1991; Thornton ve ark., 2000; Bliss ve ark., 2006). Ülkemizde, bu tür programlar, eğitimciler tarafından henüz yeterince bilinmediğinden okullarımızda da yaygın olarak kullanılamamaktadır.

“Okulda güvenliği artırmak amacıyla basılı materyaller (afiş, el broşürü,vb.) ve duyarlılık artırıcı kampanyalar düzenlenmektedir” (27) maddesi % 21.4 ile araştırmanın en düşük oranda işaretlenen maddesidir. Okul yönetici ve öğretmenlerin yalnızca %21.4’ ü görev yaptıkları okullarda okul güvenliği ile ilgili kampanyalar düzenlendiğini ve basılı materyaller kullanıldığını ifade etmektedir. Oysa bu tür kampanyalar olumlu bir okul iklimi yaratma konusunda oldukça faydalı olabilir. Okullarımızda bu anlamda yapılan çalışmaların oldukça yetersiz olduğu ve geliştirilmesi gerektiği görülmektedir.

“Okulda öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda katılabilecekleri, yeterli sayıda ders dışı etkinlik (sosyal, kültürel, sportif, vb.) düzenlenmektedir” (24) maddesine eğitimcilerin % 47.2’ si evet cevabı vermişlerdir. Stephens (1994); sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerin sayısını arttırmak ve öğrenci katılımını sağlamanın okullarda öğrenciler arasında yaşanabilecek şiddet olaylarını azaltmada dolaylı olarak etkili olabileceğini ifade etmektedir(Pişkin, 2006). Okulların fiziksel kapasitesi ve teknik imkanlarının bu tür çalışmaları gerçekleştirmede yetersiz kalması, ilgili maddenin yüzdelik oranının düşük olmasının nedenlerinden biri olabilir.

“Okulun bulunduğu çevre okul güvenliği konusunda duyarlıdır” maddesine okul yöneticileri ve öğretmenlerin % 40,7’si evet cevabını vermiştir. Okulların şiddet olaylarından arınmış, güvenli ortamlar haline gelebilmeleri için, başta öğrenciler ve aileler olmak üzere, tüm yerel yönetim birimleri, resmi ve özel kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve iletişim halinde bulunmaları gerekmektedir. Verdugo ve Schneider (2005)’ in de belirttiği gibi tek başına okullar güvenliklerini sağlamada yeterli olamazlar, yardıma ihtiyaç duyarlar. İlgili maddenin düşük oranda çıkmasının nedeni okul çevresinde bulunan bu birimlerin okul güvenliğinin sağlanması ile ilgili sorumluluklarının bulunmadığını düşünmelerinden kaynaklanıyor olabileceği gibi, okullara güvenliklerinin sağlanması ile ilgili ne şekilde yardımcı olabileceklerini bilmemelerinden kaynaklanıyor olabilir.

2. LİSELERDE OKUL GÜVENLİĞİ AÇISINDAN MEVCUT DURUMUN OKUL TÜRÜ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Aşağıda okul güvenliği açısından mevcut durumu belirleyen her bir madde tek tek ele alınarak; okul türü değişkeni ile ilişkisi konusunda elde edilen bulgu ve yorumlar tablolarla ifade edilmiştir.

Tablo 3.2: “Okulun sınırları (bahçe duvarları, parmaklıklar vb.) kolayca fark edilecek kadar belirgindir; dolayısıyla fiziksel olarak çevredeki diğer birimlerden ayrı bir birim olduğu kolayca anlaşılmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	7	7	11	25
	%	28,0%	28,0%	44,0%	100,0%
EVET	N	76	37	110	223
	%	34,1%	16,6%	49,3%	100,0%

$\chi^2=2,03$ $p>.05$ $Sd= 2$

Tablo 3.2.de belirtildiği gibi “Okulun sınırları (bahçe duvarları, parmaklıklar vb.) kolayca fark edilecek kadar belirgindir; dolayısıyla fiziksel olarak çevredeki diğer birimlerden ayrı bir birim olduğu kolayca anlaşılmaktadır” maddesine “evet” diyenlerin oranı %49.3 ile %16.6 arasında değişmektedir. Öğretmen ve yöneticilerin bu soruya verdikleri cevaplarla okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($P>.05$).

Tablo 3.3: “Okul bahçesine giriş-çıkışlar kontrol altındadır” maddesine yönelik öğretmen ve öğrenci görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	4	11	20	35
	%	11,4%	31,4%	57,1%	100,0%
EVET	N	79	33	101	213
	%	37,1%	15,5%	47,4%	100,0%

$$\chi^2=10,80 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Okul yöneticileri ve öğretmenlere okul bahçesine giriş-çıkışların kontrol altında olup olmadığı sorulmuş; bu soruyla elde edilen veriler, öğretmenlerin ve yöneticilerin görev yaptığı okul türüne göre çözümlenmiş ve sonuçlar Tablo 3.3’de gösterilmiştir. Okul giriş-çıkışlarının kontrollü olması ile okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur($p<.05$).Tablo 4.3’ de de görüldüğü üzere meslek lisesinde bu oran (47.4), genel lise(%37.1) ve anadolu lisesine(%15.5) göre daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgulara göre meslek liselerinde okul bahçesine giriş-çıkış kontrollerinin daha sıkı yapıldığı söylenebilir.

Tablo 3.4:“Okul binasına giriş-çıkışlar kontrol altındadır” maddesine yönelik öğretmen ve öğrenci görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	11	12	8	31
	%	35,5%	38,7%	25,8%	100,0%
EVET	N	72	32	113	217
	%	33,2%	14,7%	52,1%	100,0%

$$\chi^2=12,67 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Okul yöneticileri ve öğretmenlere okul binasına giriş-çıkışların kontrol altında olup olmadığı sorulmuş; bu soruyla elde edilen veriler, öğretmenlerin

ve yöneticilerin görev yaptığı okul türüne göre çözümlenmiş ve sonuçlar Tablo 3.4’de gösterilmiştir. Okul binasına giriş-çıkışlarının kontrollü olması ile okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p < .05$). Tablo 3.4’ de de görüldüğü üzere meslek lisesinde bu oran (%52.1), genel lise (%33.2) ve anadolu lisesine (%14.7) göre daha yüksek bulunmuştur. Meslek liselerinin okul bahçesine olduğu gibi, okul binasına da giriş-çıkışları diğer liselere oranla daha fazla kontrol altında tuttuğu söylenebilir.

Tablo 3.5: “Okulun fiziki kapasitesi ile (okul binasının büyüklüğü, derslik sayısı, vb.) okuldaki öğrenci sayısı uyumludur.” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	19	19	39	77
	%	24,7%	24,7%	50,6%	100,0%
EVET	N	64	25	82	171
	%	37,4%	14,6%	48,0%	100,0%

$\chi^2=5,86$ $p > .05$ Sd= 2

Tablo 3.3’ de de görüldüğü gibi, “Okulun fiziki kapasitesi ile (okul binasının büyüklüğü, derslik sayısı, vb.) okuldaki öğrenci sayısı uyumludur.” maddesine yönelik öğretmen ve yöneticilerin cevapları meslek lisesinde %48, genel lisede %37.4 ve anadolu lisesinde %14.6 oranında olup, bu soruya verilen cevaplarla okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p > .05$)

Tablo 3.6: “Okulda güvenlik görevlisi vardır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	6	5	34	45
	%	13,3%	11,1%	75,6%	100,0%
EVET	N	77	39	87	203
	%	37,9%	19,2%	42,9%	100,0%

$$\chi^2=30,39 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.6 da da görüldüğü gibi okulda güvenlik görevlisinin bulunup bulunmaması ile okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<.05$).İlgili maddeye evet cevabı veren öğretmen ve yöneticilerin oranı meslek liselerinde %42.9 iken, genel liselerde %37.9, anadolu liselerinde ise %19.2 olmuştur. Okulda güvenliğin sağlanması amacıyla güvenlik görevlisi bulundurmanın meslek liselerinde diğer liselere oranla daha fazla benimsenen bir yöntem olduğu görülmektedir.

Tablo 3.7: “Okulda güvenlik kamerası vardır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	43	3	31	77
	%	55,8%	3,9%	40,3%	100,0%
EVET	N	40	41	90	171
	%	23,4%	24,0%	52,6%	100,0%

$$\chi^2=30,44 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Okulda güvenlik kamerasının bulunup bulunmaması ile okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<.05$). Meslek liselerinde çalışan öğretmen ve yöneticiler arasında okullarında güvenliği sağlamak amacıyla kamera ile gözetim sağlandığını ifade edenlerin oranı %42.9 iken, bu oran genel liselerde ve anadolu liselerinde (%23.4 - % 24.0) hemen hemen

aynıdır. Meslek liseleri, bünyelerinde açılan bölümlerde öğrencilerin seçtikleri alanlara yönelik mesleki beceriler kazanabilmeleri amacıyla, uygulamaya dönük bir müfredat takip etmekte, bu durum büyük binalardan oluşan, geniş kapasiteli bir fiziksel yapılanmayı zorunlu kılmaktadır. Personelin bu büyük okullarda gözetimi sağlamakta yetersiz kalması nedeniyle, kamera kullanımı daha yaygın bir şekilde tercih ediliyor olabilir.

Tablo 3.8: “Okul binası içindeki tüm alanlar yeterince aydınlatılmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	24	6	20	50
	%	48,0%	12,0%	40,0%	100,0%
EVET	N	59	38	101	198
	%	29,8%	19,2%	51,0%	100,0%

$$\chi^2=6,11 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.8’de “Okul binası içindeki tüm alanlar yeterince aydınlatılmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı incelendiğinde, ilgili maddeye verilen cevaplarla okul türü arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<.05$). İlgili maddeye evet cevabı veren öğretmen ve yöneticilerin %51’ i meslek lisesi, %29.8’i genel lise ve %19.2’si anadolu lisesinde çalışmaktadır. Bulgulardan, anadolu lisesinde bina içi alanlarda yeterli düzeyde aydınlatmanın diğer liselere oranla yeterince sağlanamadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 3.9 :“Okulda yangın veya hırsızlık gibi durumlara karşı alarm sistemi vardır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	41	26	41	108
	%	38,0%	24,1%	38,0%	100,0%
EVET	N	42	18	80	140
	%	30,0%	12,9%	57,1%	100,0%

$$\chi^2=10,08 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Okulda yangın veya hırsızlık gibi durumlara karşı alarm sistemi olup olmadığının sorgulandığı maddede “evet” diyenlerin %57.1’i meslek lisesi, %30’u genel lise ve %12.9’u da anadolu lisesi öğretmen ve yöneticilerin-den oluşmaktadır. İlgili soruya verilen cevaplarla okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir($p<.05$).Elde edilen bulgulara göre alarm sisteminin en yaygın kullanıldığı lise türü meslek lisesi, en az tercih edildiği lise türü ise anadolu lisesidir.

Tablo 3.10: “Okula ait herhangi bir alana zarar vermek amacıyla gerçekleştirilen yıkıcı davranışların yol açtığı tahribatlar en kısa sürede onarılmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	27	34	23	84
	%	32,1%	40,5%	27,4%	100,0%
EVET	N	56	10	98	164
	%	34,1%	6,1%	59,8%	100,0%

$$\chi^2=49,00 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.10'da görüldüğü üzere “Okula ait herhangi bir alana zarar vermek amacıyla gerçekleştirilen yıkıcı davranışların yol açtığı tahribatlar en kısa sürede onarılmaktadır” maddesine verilen yanıtlarla okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < .05$). İlgili maddeye verilen cevapların liselere göre dağılımına bakıldığında “evet” diyenlerin oranının en fazla yoğunlaştığı okul %59.8 ile meslek liseleridir. Anadolu lisesinde bu oran oldukça düşük olduğu görülmektedir (%6.1). Cevapların bu yönde olması, anadolu lisesinde vandalizm içerikli olayların meydana gelme oranının oldukça düşük olması, dolayısıyla onarılması gereken herhangi bir tahribat bulunmaması nedeniyle yönetici ve öğretmenlerin bu yönde cevap vermeyi tercih etme eğiliminden kaynaklanıyor olabilir.

Tablo 3.11: “Okulun, ziyaretçiler için uygulamakta olduğu belli bir politika (Giriş-çıkışların kayıt altında tutulması, ziyaretçi kartı uygulama-sı, ziyaretçiye okul içinde eşlik edilmesi, vb.) vardır. ” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	58	33	50	141
	%	41,1%	23,4%	35,5%	100,0%
EVET	N	25	11	71	107
	%	23,4%	10,3%	66,4%	100,0%

$\chi^2=23,55$ $p < .05$ $Sd= 2$

“Okulun, ziyaretçiler için uygulamakta olduğu belli bir politika (Giriş-çıkışların kayıt altında tutulması, ziyaretçi kartı uygulaması, ziyaretçiye okul içinde eşlik edilmesi, vb.) vardır” maddesine verilen yanıtlarla okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p < .05$). İlgili maddeye verilen cevapların liselere göre dağılımına bakıldığında “evet” diyenlerin oranının en fazla yoğunlaştığı okul %66.4 ile meslek liseleridir. Anadolu liseleri %10.3 oranıyla belirli bir ziyaretçi politikasının en az desteklendiği okullar olarak görülmektedir.

Tablo 3.12: “Okulda kılık-kıyafet yönetmeliği titizlikle uygulanmaktadır.” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	63	19	36	118
	%	53,4%	16,1%	30,5%	100,0%
EVET	N	20	25	85	130
	%	15,4%	19,2%	65,4%	100,0%

$$\chi^2=42,46 \quad p<.05 \quad Sd=2$$

Tablo 3.12’de görüldüğü üzere “Okulda kılık-kıyafet yönetmeliği titizlikle uygulanmaktadır” maddesine verilen yanıtlarla okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<.05$). Meslek lisesinde çalışan öğretmen ve yöneticilerin okullarında kılık-kıyafet yönetmeliğinin titizlikle uygulandığını ifade edenlerin oranı %65.4’dür. Bu oranı %19.2 ile anadolu lisesi takip etmektedir. Kılık kıyafet yönetmeliğinin en düşük düzeyde uygulandığı okul genel lise olarak görülmektedir(%15.4)

Tablo 3.13: “Okulda ilkyardım konusunda eğitim almış personel bulunmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	26	14	21	61
	%	42,6%	23,0%	34,4%	100,0%
EVET	N	57	30	100	187
	%	30,5%	16,0%	53,5%	100,0%

$$\chi^2=6,68 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Okulda ilkyardım konusunda eğitim almış personel bulunup bulunmadığını sorgulayan maddeye öğretmen ve okul yöneticileri tarafından verilen yanıtlar okul türüne göre değişmektedir. Başka bir deyişle öğretmen ve yöneticilerin çalıştığı okul türü ile okulda ilkyardım almış personel varlığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($P<.05$). Meslek lisesinde çalışan öğretmen ve yöneticilerin yarısından fazlası okullarında ilk yardım almış personel bulunduğunu ifade etmekte iken (53,5%) , genel lisede bu oran %30,5, anadolu lisesinde ise %16,0'dır.

Tablo 3.14: “Okul güvenliğinin sağlanması, tüm okul personeli tarafından benimsenmiş ortak bir politikadır. ” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	44	24	52	120
	%	36,7%	20,0%	43,3%	100,0%
EVET	N	39	20	69	128
	%	30,5%	15,6%	53,9%	100,0%

$$\chi^2=2,79 \quad p>.05 \quad Sd= 2$$

“Okul güvenliğinin sağlanması, tüm okul personeli tarafından benimsenmiş ortak bir politikadır” maddesine verilen yanıtlar okul türlerine göre farklılaşmamaktadır. Başka bir deyişle, güvenliğin okulun ortak politikası olması ile okul türü arasında anlamlı bir ilişki yoktur($p>.05$). Böyle bir politikanın varlığına dair verilen yanıtlar %53 ile %15.6 arasında dağılım göstermektedir.

Tablo 3.15: “Okul güvenliğini sağlamaya yönelik yazılı bir plan vardır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	59	37	63	159
	%	37,1%	23,3%	39,6%	100,0%
EVET	N	24	7	58	89
	%	27,0%	7,9%	65,2%	100,0%

$$\chi^2=17,02 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.15’ de görüldüğü gibi “Okul güvenliğini sağlamaya yönelik yazılı bir plan vardır.” maddesine verilen yanıtlar okul türlerine göre farklılaşmaktadır. İlgili maddeye verilen yanıtlarla okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<.05$). Meslek lisesinde çalışan öğretmen ve yöneticilerin büyük bir oranı(%65.2) okullarında güvenliğini sağlamaya yönelik yazılı bir plan olduğunu ifade ederken, anadolu lisesindeki oranın düşüklüğü dikkate değerdir(%7.9).

Tablo 3.16: “Okulda bir krize müdahale ekibi vardır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	35	29	19	83
	%	42,2%	34,9%	22,9%	100,0%
EVET	N	48	15	102	165
	%	29,1%	9,1%	61,8%	100,0%

$$\chi^2=40,77 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.16'daki bulgular incelendiğinde bir krize müdahale ekibine sahip olma açısından okul türlerine göre farklılaşmanın söz konusu olduğu görülmektedir. Bir krize müdahale ekibine sahip olmakla okul türleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur($p<.05$). Meslek lisesi öğretmen ve yöneticilerinin %61.8'i okullarında bir krize müdahale ekibi bulunduğunu öne sürerken, genel lise (%29.1) ve anadolu lisesi (%9.1) nde bu oran daha alt düzeydedir.

Tablo 3.17: “Okulda gerçekleşecek olası bir kriz durumunda tüm personelin görev tanımı açık bir şekilde belirlenmiştir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	36	32	27	95
	%	37,9%	33,7%	28,4%	100,0%
EVET	N	47	12	94	153
	%	30,7%	7,8%	61,4%	100,0%

$$\chi^2=36,06 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Kontrol listesinin 16. maddesi olan "okulda gerçekleşecek olası bir kriz durumunda tüm personelin görev tanımı açık bir şekilde belirlenmiştir" ifadesi,15.madde olan "okulda bir krize müdahale ekibi vardır" maddesiyle bağlantılı olduğundan sonuçların tutarlılık göstermesi beklenmekte, beklenen tutarlılık sonuçlara yansımaktadır. Okulda bir krize müdahale ekibi olduğunu ifade eden meslek lisesi öğretmen ve yöneticilerinin oranı %61.8 iken, olası bir kriz durumunda görev tanımlarının açıkça belirlenmiş olduğunu ifade edenlerin oranı %61.4 olarak bulunmuştur. Yine anadolu lisesinde krize müdahale ekibinin varlığını ifade edenlerin oranı %7.8 iken, olası bir kriz durumunda görev tanımlarının belirlenmiş olduğunu ifade edenlerin oranı %9.1 olmuştur. İlgili maddeye verilen yanıtlar okul türlerine göre

farklılaşmakta, yanıtlarla okul türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<.05$).

Tablo 3.18: “Okul ve çevresinde meydana gelen suç niteliğindeki tüm davranışlar kayıt altına alınmaktadır (Örneğin kim, nerede ve ne tür bir olaya karıştı, sonuç ne oldu, vb.)”maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	42	25	41	108
	%	38,9%	23,1%	38,0%	100,0%
EVET	N	41	19	80	140
	%	29,3%	13,6%	57,1%	100,0%

$\chi^2=9,43$ $p<.05$ Sd= 2

Okul ve çevresinde meydana gelen suç niteliğindeki tüm davranışlar kayıt altına alınmaktadır (Örneğin kim, nerede ve ne tür bir olaya karıştı, sonuç ne oldu, vb.)”maddesine yönelik verilen yanıtlarla okul türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur($p<.05$).Meslek lisesi öğretmen ve yöneticilerinin yarısından fazlası(%57.1) okullarında meydana gelen bu tür olayların kayıt altında tutulduğunu ifade ederken, bu oran genel liselerde %29.3, anadolu liselerinde %13,6 olarak bulunmuştur. Genel lise ve özellikle anadolu liselerinde yüzdeler değeri düşük çıkmasının nedeni, suç niteliğindeki olayların meslek liselerine oranla daha nadir meydana gelme ihtimalinden kaynaklanıyor olabilir.

Tablo 3.19: Anne babalar ve öğrenciler okul güvenliği konusunda düzenli aralıklarla bilgilendirilmektedir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	11	14	10	35
	%	31,4%	40,0%	28,6%	100,0%
EVET	N	72	30	111	213
	%	33,8%	14,1%	52,1%	100,0%

$$\chi^2=14,84 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.19 da görüldüğü gibi anne-babalar ve öğrencilerin okul güvenliği konusunda düzenli aralıklarla bilgilendirildiği maddesine verilen yanıtlarda okul türleri belirleyici bir etkiye sahiptir. İlgili maddeye verilen yanıtlarla görevde bulunan okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<.05$). Meslek lisesinde çalışan öğretmen ve yöneticilerin yarısından fazlası (%52.1), okullarında güvenlikle ilgili öğrenci ve velilerine yönelik bilgilendirme çalışmalarının yapıldığını ifade ederken bu oran genel liselerde %33.8, anadolu liselerinde ise %14.1 oranında kalmıştır.

Tablo 3.20: “ Aileler, okul kuralları ve bu kuralların ihlal edilmesi durumunda uygulanacak yaptırımlar hakkında düzenli olarak bilgilendirilmektedir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	27	24	31	82
	%	32,9%	29,3%	37,8%	100,0%
EVET	N	56	20	90	166
	%	33,7%	12,0%	54,2%	100,0%

$$\chi^2=12,21 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Ailelerin okul kuralları ve yaptırımlarla ilgili bilgilendirilmesine yönetici ve öğretmenlerin verdikleri cevaplar okul türlerine göre farklılık göstermektedir. Görev yapılan okul türü ile ilgili maddeye verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur ($p<.05$). Meslek lisesinde bilgilendirme çalışmalarının gerçekleştiğini ifade edenlerin oranı %54.2 iken, bu oran genel lisede %33.7, anadolu lisesinde %12.0'dır. Bu sonuçlar, bir önceki maddede ailelerin okul güvenliği konusunda düzenli aralıklarla bilgilendirildiğini ifade eden yanıtların dağılımıyla da tutarlılık göstermektedir.

Tablo 3.21: “Öğrenciler, okul kuralları ve öğrencilerden beklenen davranışlar hakkında düzenli olarak bilgilendirilmektedir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı.

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	11	14	10	35
	%	31,4%	40,0%	28,6%	100,0%
EVET	N	72	30	111	213
	%	33,8%	14,1%	52,1%	100,0%

$$\chi^2=14,84 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.21 de ifade edilen “öğrenciler, okul kuralları ve öğrencilerden beklenen davranışlar hakkında düzenli olarak bilgilendirilmektedir” maddesine verilen yanıtlarda okul türleri belirleyici bir etkiye sahiptir. İlgili maddeye verilen yanıtlarla okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<.05$). Öğrencilere yönelik bilgilendirme çalışmalarının meslek lisesinde %52.1, genel lisede %33.8 ve %14.1 oranında gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Dağılım oranları, ailelere yönelik bilgilendirme çalışmalarının sorgulandığı maddelerde elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir (tablo 4.19 ve 4.20) .

Tablo 3.22: “Okulda, risk altında bulunan ya da şiddete ve saldırıya maruz kalan öğrencilere psikolojik destek ve koruma sağlanmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	37	29	33	99
	%	37,4%	29,3%	33,3%	100,0%
EVET	N	46	15	88	149
	%	30,9%	10,1%	59,1%	100,0%

$$\chi^2=21,21 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.22 de “Okulda, risk altında bulunan ya da şiddete ve saldırıya maruz kalan öğrencilere psikolojik destek ve koruma sağlanmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımına bakıldığında; ilgili maddeye verilen yanıtların okul türüne göre farklılaştığı görülmektedir. Yanıtlarla görev yapılan okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<.05$). “Evet” yanıtı veren yönetici ve öğretmenlerin %59.1’i meslek lisesinden, %30.9’u genel liseden, %10.1’i anadolu lisesindedir. Araştırmalar, yetişkin desteğinin risk altındaki öğrencilere yardım etmede anlamlı farklılıklar yarattığını göstermiştir (Earls,1994).

Tablo 3.23: “Okulda meydana gelebilecek yıkıcı ve normal dışı davranışları erken teşhis etmeyi sağlayan ipuçlarına karşı öğretmenler ve okul personeli bilgilidir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	44	42	25	111
	%	39,6%	37,8%	22,5%	39,6%
EVET	N	39	2	96	137
	%	28,5%	1,5%	70,1%	28,5%

$$\chi^2=76,44 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.23 de görüldüğü üzere “Okulda meydana gelebilecek yıkıcı ve normal dışı davranışları erken teşhis etmeyi sağlayan ipuçlarına karşı öğretmenler ve okul personeli bilgilidir” maddesine verilen yanıtlarda okul türleri belirleyici bir etkiye sahiptir. İlgili maddeye verilen yanıtlarla okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<.05$). Öğretmen ve yöneticiler tarafından verilen “evet” yanıtının meslek lisesinde %70.1 gibi büyük bir orana sahipken anadolu lisesinde %1.5 olması ilgi çekmektedir.

Tablo 3.24: “Okulda öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik özel programlar (karar verme, sorun çözme, arabuluculuk eğitimi, vb.) uygulanmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	43	31	34	108
	%	39,8%	28,7%	31,5%	100,0%
EVET	N	40	13	87	140
	%	28,6%	9,3%	62,1%	100,0%

$$\chi^2=27,00 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.24 incelendiğinde okullarda öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik karar verme, sorun çözme, arabuluculuk eğitimi gibi programların uygulanıp uygulanmadığına dair yönetici ve öğretmenlerin verdiği cevaplarla görev yapılan okul türü arasında ilişki bulunduğu görülmektedir ($p<.05$). Meslek lisesi öğretmenlerinin %62.1'i, genel lise yönetici ve öğretmenlerinin %28.6'sı ve anadolu lisesi öğretmenlerinin de %9.3'ü okullarında böyle programlar uygulandığını ifade etmektedirler.

Tablo 3.25 “Okulda öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda katılabilecekleri, yeterli sayıda ders dışı etkinlik (sosyal, kültürel, sportif, vb.) düzenlenmektedir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	47	37	47	131
	%	35,9%	28,2%	35,9%	100,0%
EVET	N	36	7	74	117
	%	30,8%	6,0%	63,2%	100,0%

$$\chi^2=27,23 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Okullarda öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda katılabilecekleri, yeterli sayıda ders dışı etkinlik (sosyal, kültürel, sportif, vb.) olup olmadığına verilen cevaplar okul türüne göre farklılaşmakta, verilen cevaplarla okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<.05$) Meslek lisesi öğretmenlerinin %63.2’si, genel lise yönetici ve öğretmenlerinin %30.8’i ve anadolu lisesi öğretmenlerinin de %6.0’sı okullarında böyle programlar uygulandığını ifade etmektedirler.

Tablo 3.26: “Okulda ortaya çıkabilecek acil bir durumda haberleşme ve bilgi akışı sağlamakla görevli bir birim veya görevli vardır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	41	23	60	124
	%	33,1%	18,5%	48,4%	100,0%
EVET	N	42	21	61	124
	%	33,9%	16,9%	49,2%	100,0%

$$\chi^2=,111 \quad p>.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.26' dan anlaşıldığı üzere, toplam yönetici ve öğretmen sayısının yarısı okullarında, acil bir durumda haberleşme ve bilgi akışını sağlamakla sorumlu bir görevli/birim olduğunu ifade etmektedir. Bu ifadelerin dağılımı okul türüne göre farklılaşmamakta, verilen yanıtlarla okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır($p>.05$). İlgili maddeye verilen yanıtların oranı %49.2 ile %16.9 arasında değişmektedir.

Tablo 3.27: “Öğrencilere ulaşabilmek için gerekli bilgiler (adres, telefon numarası, vb.) sürekli olarak güncellenmektedir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	35	19	27	81
	%	43,2%	23,5%	33,3%	100,0%
EVET	N	48	25	94	167
	%	28,7%	15,0%	56,3%	100,0%

$$\chi^2=11,52 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.27 incelendiğinde okullarda, gerekli görüldüğünde ulaşılabilmesi açısından öğrencilerin adres ve telefon numaraları gibi iletişim bilgilerinin sürekli olarak güncellenip güncellenmediği maddesine verilen cevaplarla okul türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir($p<.05$). Elde edilen bulgulara göre öğrenci bilgilerinin sıklıkla güncellenmesi uygulaması meslek liselerinde (%56) genel lise (%28,7) ve anadolu liselerinde (%15) olduğundan daha yaygın görünmektedir.

Tablo 3.28: “Okulda güvenliğini artırmak amacıyla basılı materyaller (afiş, el broşürü, vb.) ve/veya duyarlılık artırıcı kampanyalar düzenlenmektedir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	63	38	94	195
	%	32,3%	19,5%	48,2%	100,0%
EVET	N	20	6	27	53
	%	37,7%	11,3%	50,9%	100,0%

$$\chi^2=2,00 \quad p>.05 \quad Sd= 2$$

Kontrol listesinde yer alan 27. maddeye ait bulgular incelendiğinde okulda güvenliğini artırmak amacıyla afiş, el broşürü gibi basılı materyaller ve/veya duyarlılık artırıcı kampanyalar düzenlenip düzenlenmemesinin okul türlerine göre farklılaşmadığı görülmektedir. Öğretmen ve yöneticilerin verdikleri cevaplarla okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>.05$). İlgili maddeye verilen toplam “evet” cevabının %21.4 gibi düşük bir oranda kalması, okullarda güvenliğin sağlanması çalışmalarının kampanyalar ve basılı materyallerle desteklenmesinin yaygın olmadığı sonucunu göstermektedir. İlgili maddeye “evet” cevabı veren öğretmen ve yöneticilerin oranı meslek liselerinde %50.9 iken, genel lisede %37.7 ve Anadolu lisesinde %11.3 olarak bulunmuştur.

Tablo 3.29: “Okul güvenliğini sağlamada yerel yönetimler veya kuruluşlarla işbirliği yapılmaktadır (Örneğin belediyeler, emniyet müdürlükleri, gençlik merkezleri, sağlık kuruluşları, vb.)” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	19	9	19	47
	%	40,4%	19,1%	40,4%	100,0%
EVET	N	64	35	102	201
	%	31,8%	17,4%	50,7%	100,0%

$$\chi^2=1,74 \quad p>.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.29 da görüldüğü üzere güvenliğin sağlanması amacıyla (belediyeler, sağlık kuruluşları, gençlik merkezleri, emniyet müdürlükleri vb.) yerel yönetimlerle işbirliği yapılıp yapılmadığına dair verilen yanıtlarla okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>.05$). İlgili maddeye verilen cevaplar %50.7 ile %31.8 arasında dağılım göstermektedir.

Tablo 3.30: “Okulun bulunduğu semt/mahalle gençlerin ve çocukların suça yönelmeleri açısından düşük oranda risk taşımaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	41	18	42	101
	%	40,6%	17,8%	41,6%	100,0%
EVET	N	42	26	79	147
	%	28,6%	17,7%	53,7%	100,0%

$$\chi^2=4,40 \quad p>.05 \quad Sd= 2$$

Tablo.3.30'da öğretmen ve okul yöneticilerinin ilgili maddeye verdikleri yanıtların dağılımına bakıldığında okulun bulunduğu semt/mahallenin gençlerin ve çocukların suça yönelmeleri açısından düşük oranda risk taşıdığını ifade eden öğretmen ve yöneticilerin oranı meslek liselerinde %53.7 iken, genel liselerde %28.6, anadolu liselerinde %17.7'dir. Öğretmen ve yöneticilerin çalıştığı okul türü ile, okulun bulunduğu çevrenin öğrencilerin suça yöneliminde etkili olmadığını ifade etmeleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>.05$).

Tablo.3.31 “Okulun bulunduğu çevre okul güvenliği konusunda duyarlıdır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okul Türü			Toplam
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	
HAYIR	N	49	29	69	147
	%	33,3%	19,7%	46,9%	100,0%
EVET	N	34	15	52	101
	%	33,7%	14,9%	51,5%	100,0%

$\chi^2=1,06$ $p>.05$ Sd= 2

Tablo 3.31'de okul yönetici ve öğretmenlerinin okulun bulunduğu çevrenin okul güvenliği konusunda duyarlılık gösterip göstermediğine dair görüşlerine yer verilmiş, elde edilen bulguların okul türlerine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Öğretmen ve okul yöneticilerinin okulun bulunduğu çevre ile ilgili görüşleriyle, görev yaptıkları okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>.05$). Tabloda görüldüğü gibi, okulun bulunduğu çevrenin okul güvenliği konusunda duyarlı olduğunu belirtenlerin oranı meslek liselerinde %51.5, genel liselerde %33.7, anadolu liselerinde %14.9'dur.

3.LİSELERDE OKUL GÜVENLİĞİ AÇISINDAN MEVCUT DURUMUN OKUL BÜYÜKLÜĞÜ (OKULDAKİ ÖĞRENCİ SAYISI) İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Araştırmanın 3.alt problemi olan “liselerde okul güvenliği açısından mevcut durumun okul büyüklüğü (okuldaki öğrenci sayısı) ile ilişkisinin incelenmesi” amacıyla okul güvenliği kontrol listesinde yer alan her bir madde tek tek ele alınmış, güvenlik düzeyini belirleyen her bir ifadenin okuldaki öğrenci sayısı değişkeni ile ilişkisi konusunda elde edilen bulgu ve yorumlar tablolarla ifade edilmiştir.

Tablo 3.32: “Okulun sınırları (bahçe duvarları, parmaklıklar vb.) kolayca fark edilecek kadar belirgindir; dolayısıyla fiziksel olarak çevredeki diğer birimlerden ayrı bir birim olduğu kolayca anlaşılmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayısına göre dağılımı:

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	7	5	13	25
	%	28,0%	20,0%	52,0%	100,0%
EVET	N	45	89	89	223
	%	20,2%	39,9%	39,9%	100,0%

$\chi^2=3,81$ $p<.05$ $Sd= 2$

Tablo 3.32.de görüldüğü gibi “Okulun sınırları (bahçe duvarları, parmaklıklar vb.) kolayca fark edilecek kadar belirgindir; dolayısıyla fiziksel olarak çevredeki diğer birimlerden ayrı bir birim olduğu kolayca anlaşılmaktadır” maddesine verilen yanıtların okul yöneticisi ve öğretmenlerin görev yaptıkları okullardaki öğrenci sayısına göre farklılaştığı tespit edilmiş, ilgili maddeye verilen yanıtlarla, görev yapılan okullardaki öğrenci sayısı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<.05$). Okulun sınırlarının fiziksel çevreden ayırt edilecek kadar belirgin olduğunu ifade eden öğretmen ve

yöneticilerin oranı öğrenci sayısının “750-1499” ve “1500 ve üzeri” olduğu okullarda %39.9 , “0-749” olduğu okullarda %20.2’dir.

Tablo 3.33: “Okul bahçesine giriş-çıkışlar kontrol altındadır” maddesine yönelik öğretmen ve öğrenci görüşlerinin okullardaki öğrenci sayısına göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	17	3	15	35
	%	48,6%	8,6%	42,9%	100,0%
EVET	N	35	91	87	213
	%	16,4%	42,7%	40,8%	100,0%

$\chi^2=24,09$ $p<.05$ $Sd= 2$

Okul yöneticileri ve öğretmenlere okul bahçesine giriş-çıkışların kontrol altında olup olmadığı sorulmuş; bu soruyla elde edilen veriler, öğretmenlerin ve yöneticilerin görev yaptığı okullardaki öğrenci sayılarına göre çözümlenmiş ve sonuçlar Tablo 3.33 de gösterilmiştir. Öğretmen ve yöneticilerin okul bahçesine giriş-çıkış kontrolünün sağlanıp sağlanmamasına verdikleri yanıtlar ile görev yaptıkları okullardaki öğrenci sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<.05$).Tablo 3.33’ de de görüldüğü üzere öğrenci sayısının 750-1499 olduğu okullarda bu oran %42,7 ile en yüksek düzeydeyken,1500 ve üzeri olduğu okullarda %40.8 ve 0-749 olduğu okullarda %16.4 ile en alt düzeydedir. Bu bulgulara göre öğrenci sayısının kalabalık olduğu okullarda okul bahçesine giriş-çıkış kontrollerinin daha sıkı yapıldığı söylenebilir.

Tablo 3.34: “Okul binasına giriş-çıkışlar kontrol altındadır” maddesine yönelik öğretmen ve öğrenci görüşlerinin okullardaki öğrenci sayısına göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	5	4	22	31
	%	16,1%	12,9%	71,0%	100,0%
EVET	N	47	90	86	223
	%	21,7%	41,5%	36,9%	100,0%

$$\chi^2=7,07 \quad p>.05 \quad Sd= 2$$

Okul yöneticileri ve öğretmenlere okul binasına giriş-çıkışların kontrol altında olup olmadığı sorulmuş; bu soruyla elde edilen veriler, öğretmenlerin ve yöneticilerin görev yaptığı okullardaki öğrenci sayısına göre çözümlenmiş ve sonuçlar Tablo 3.34 de gösterilmiştir. Okul binasına giriş-çıkışlarının kontrollü olması ile görev yapılan okuldaki öğrenci sayısı arasında bir ilişki bulunmamaktadır ($p>.05$). Tablo 3.34’ de görüldüğü üzere ilgili maddeye verilen yanıtların yüzdeler oranları %40.4 ile %21.1 arasında değişmektedir.

Tablo 3.35 “Okulun fiziki kapasitesi ile (okul binasının büyüklüğü, derslik sayısı, vb.) okuldaki öğrenci sayısı uyumludur” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okuldaki öğrenci sayısına göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	7	43	27	77
	%	9,1%	55,8%	35,1%	100,0%
EVET	N	45	51	75	171
	%	26,3%	29,8%	43,9%	100,0%

$$\chi^2=17,99 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.35’ de görüldüğü gibi,“Okulun fiziki kapasitesi ile (okul binasının büyüklüğü, derslik sayısı, vb.) okuldaki öğrenci sayısı uyumludur.” maddesine yönelik öğretmen ve yöneticilerin cevapları görev yaptıkları okullardaki öğrenci sayısına göre değişmektedir. Öğretmen ve yöneticilerin cevapları ile görev yaptıkları okullardaki öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur($p<.05$). Öğrenci sayısının kalabalık olduğu okullarda(1500 ve üzeri)görev yapan öğretmen ve yöneticilerin %43.9’u okullarının fiziki kapasitesinin öğrenci sayısı ile uyumlu olduğunu ifade etmektedir. Bu oran kalabalık olmayan okullarda (0-749) %26.3 düzeyindedir.

Tablo 3.36: “Okulda güvenlik görevlisi vardır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okuldaki öğrenci sayısına göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	16	22	7	45
	%	35,6%	48,9%	15,6%	100,0%
EVET	N	36	72	95	203
	%	17,7%	35,5%	46,8%	100,0%

$\chi^2=30,44$ $p<.05$ $Sd= 2$

Tablo 3.36 da görüldüğü gibi okulda güvenlik görevlisinin bulunup bulunmaması ile yönetici ve öğretmenlerin görev yaptığı okullardaki öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<.05$). İlgili maddeye “evet” cevabı veren öğretmen ve yöneticilerin oranının kalabalık okullarda (1500 ve üzeri) %46.8 iken, daha az kalabalık okullarda (750-1499) %35.5, kalabalık olmayan okullarda ise (0-750) %19.2 olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgulardan hareketle, okullardaki öğrenci sayısının fazlalığının güvenlik görevlisi bulundurmada önemli bir belirleyici olduğu öne sürülebilir.

Tablo 3.37 “Okulda güvenlik kamerası vardır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okuldaki öğrenci sayısına göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	31	23	23	77
	%	40,3%	29,9%	29,9%	100,0%
EVET	N	21	71	79	171
	%	12,3%	41,5%	46,2%	100,0%

$$\chi^2=25,17 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.37’de görüldüğü üzere, okulda güvenlik kamerasının bulunup bulunmaması ile okullardaki öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<.05$). İlgili maddeye “evet” cevabı veren öğretmen ve yöneticilerin oranı kalabalık okullarda (1500 ve üzeri) %46.2 iken, daha az kalabalık okullarda (750-1499) %41.5, kalabalık olmayan okullarda ise (0-750) %12.3’ tür. Okullarda öğrenci sayısı arttıkça güvenlik kamerası kullanımı oranının da arttığı görülmektedir. Okulda gerçekleşen şiddet olaylarının; koridorlar, tuvaletler, soyunma odaları, merdivenler ve giriş-çıkış bölgelerindeki gözlenemeyen alanlarda gerçekleştirildiği ifade edilmektedir(Welsh ve ark. 2000). Büyük binalardan oluşan kalabalık okullarda, yetişkin denetiminin yetersiz kalması nedeniyle, yeterince gözlenemeyen bu alanlarda güvenlik kamerası kullanımı tercih edilir bir yöntem haline gelmektedir.

Tablo 3.38: “Okul binası içindeki tüm alanlar yeterince aydınlatılmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayılarına göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	10	17	23	50
	%	20,0%	34,0%	46,0%	100,0%
EVET	N	42	77	79	198
	%	21,2%	38,9%	39,9%	100,0%

$$\chi^2=0,644 \quad p>.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.38’de “Okul binası içindeki tüm alanlar yeterince aydınlatılmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin görev yaptıkları okullardaki öğrenci sayısına göre değişmediği görülmektedir. İlgili maddeye verilen cevapların okul türüne göre dağılımı incelendiğinde, cevaplarla okullardaki öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir ($p>.05$). Evet cevabı veren öğretmen ve yöneticilerin oranı %39.9 ile %21.2 arasında dağılım göstermektedir.

Tablo 3.39: “Okulda yangın veya hırsızlık gibi durumlara karşı alarm sistemi vardır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayılarına göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	n	22	42	44	108
	%	20,4%	38,9%	40,7%	100,0%
EVET	n	30	52	58	140
	%	21,4%	37,1%	41,4%	100,0%

$$\chi^2=0,089 \quad p>.05 \quad Sd= 2$$

Kontrol listesinin 8. maddesinde okulda yangın veya hırsızlık gibi durumlara karşı alarm sistemi olup olmadığı sorgulanmakta, ilgili soruya öğretmen ve yöneticilerin verdiği cevaplarla, görev yaptıkları okullardaki öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmektedir ($p>.05$).“Evet” diyenlerin %41.4’ü kalabalık okullarda(1500 ve üzeri), %37.1’i daha az kalabalık okullarda (750-1499) ve 21.4’ü de kalabalık olmayan okullarda (0-750) görev yapan öğretmen ve yöneticilerinden oluşmaktadır.

Tablo 3.40: “Okula ait herhangi bir alana zarar vermek amacıyla gerçekleştirilen yıkıcı davranışların yol açtığı tahribatlar en kısa sürede onarılmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	9	19	56	84
	%	10,7%	22,6%	66,7%	100,0%
EVET	N	43	75	46	164
	%	26,2%	45,7%	28,0%	100,0%

$$\chi^2=34,34 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.40’da görüldüğü üzere “Okula ait herhangi bir alana zarar vermek amacıyla gerçekleştirilen yıkıcı davranışların yol açtığı tahribatlar en kısa sürede onarılmaktadır” maddesine verilen yanıtlarla okullardaki öğrenci sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<.05$). İlgili maddeye verilen cevapların liselere göre dağılımına bakıldığında en düşük oranla “evet” diyen yönetici ve öğretmenlerin, öğrenci sayısının az olduğu okullarda(0-749) görev yaptığı görülmektedir. Cevapların bu yönde olması, öğrenci sayısının azlığı nedeniyle kastedilen türde şiddet içerikli davranışların bu okullarda daha az yaşanıyor olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Tablo 3.41: “Okulun, ziyaretçiler için uygulamakta olduğu belli bir politika(Giriş-çıkışların kayıt altında tutulması, ziyaretçi kartı uygulaması, ziyaretçiye okul içinde eşlik edilmesi,vb.)vardır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayılarına göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	25	38	78	141
	%	17,7%	27,0%	55,3%	100,0%
EVET	N	27	56	24	107
	%	25,2%	52,3%	22,4%	100,0%

$$\chi^2=27,98 \quad p<.05 \quad Sd=2$$

“Okulun, ziyaretçiler için uygulamakta olduğu belli bir politika (Giriş-çıkışların kayıt altında tutulması, ziyaretçi kartı uygulaması, ziyaretçiye okul içinde eşlik edilmesi, vb.) vardır” maddesine verilen yanıtlarla okuldaki öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<.05$). İlgili maddeye verilen cevapların liselere göre dağılımına bakıldığında “evet” diyenlerin oranının en fazla yoğunlaştığı okulların öğrenci sayısı 750-1499 aralığında olan okullar olduğu görülmektedir(%52,3). Belirli bir ziyaretçi politikasının en az desteklendiği liselerse öğrenci sayısı 1500 ve üzerinde olan kalabalık okullardır(%25,2).

Tablo 3.42: “Okulda kılık-kıyafet yönetmeliği titizlikle uygulanmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayılarına göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	12	41	65	118
	%	10,2%	34,7%	55,1%	100,0%
EVET	N	40	53	37	130
	%	30,8%	40,8%	28,5%	100,0%

$\chi^2=23,77$ $p<.05$ Sd= 2

Tablo 3.42’ de okulda kılık-kıyafet yönetmeliği titizlikle uygulanmaktadır” maddesine verilen yanıtlarla okuldaki öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<.05$). İlgili maddeye verilen cevapların liselere göre dağılımına bakıldığında “evet” diyenlerin oranının en fazla yoğunlaştığı okulların öğrenci sayısı 750-1499 aralığında olan okullar olduğu görülmektedir (%40.8). Kılık kıyafet yönetmeliğinin en düşük düzeyde uygulandığı okullar ise öğrenci sayısı 1500 ve üzerinde olan kalabalık okullardır(%28,5).

Tablo 3.43: “Okulda ilkyardım konusunda eğitim almış personel bulunmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayılarına göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	8	18	35	61
	%	13,1%	29,5%	57,4%	100,0%
EVET	N	44	76	67	187
	%	23,5%	40,6%	35,8%	100,0%

$$\chi^2=9,07 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Okulda ilkyardım konusunda eğitim almış personel bulunup bulunmadığını sorgulayan maddeye verilen yanıtlar okullardaki öğrenci sayılarına göre değişmektedir. Başka bir deyişle okulda ilkyardım almış personel bulunup bulunmadığına yönelik öğretmen ve okul yöneticilerinin verdiği cevaplarla ,görev yaptıkları okullardaki öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır(P<.05). Öğrenci sayısı 750-1499 aralığında olan okullardaki öğretmen ve yöneticilerin %40,6’sı okullarında ilk yardım almış personel bulunduğunu ifade etmekte iken, öğrenci sayısı 1500 ve üzerinde olan kalabalık okullarda bu oran%35.8’dir.

Tablo 3.44: “Okul güvenliğinin sağlanması, tüm okul personeli tarafından benimsenmiş ortak bir politikadır ” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	36	32	52	120
	%	30,0%	26,7%	43,3%	100,0%
EVET	N	16	62	50	128
	%	12,5%	48,4%	39,1%	100,0%

$$\chi^2=17,07 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

“Okul güvenliğinin sağlanması, tüm okul personeli tarafından benimsenmiş ortak bir politikadır” maddesine verilen yanıtlar okul türlerine göre farklılaşmaktadır. Başka bir deyişle, güvenliğin okul çalışanları tarafından benimsenen ortak bir politika olduğu ifadesi ile okullardaki öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<.05$). Öğrenci sayısının az olduğu okullarda çalışan yönetici ve öğretmenlerin %12.5’i güvenlikle ilgili ortak bir politikanın varlığını ifade etmektedirler. Bu durumun nedeni kalabalık olmayan okullarda potansiyel bir şiddet tehdidi algılanmaması nedeniyle güvenlik politikalarıyla ilgili ortak bir bilincin gelişmemiş olması olabilir.

Tablo 3.45. “Okul güvenliğini sağlamaya yönelik yazılı bir plan vardır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayılarına göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	36	41	82	159
	%	22,6%	25,8%	51,6%	100,0%
EVET	N	16	53	20	89
	%	18,0%	59,6%	22,5%	100,0%

$$\chi^2=29,50 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.45’ de görüldüğü gibi “Okul güvenliğini sağlamaya yönelik yazılı bir plan vardır” maddesine verilen yanıtlar okul öğrenci sayılarına göre farklılaşmaktadır. İlgili maddeye verilen yanıtlarla okul öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<.05$). Öğrenci sayısının orta düzeyde yoğunluk gösterdiği (750-1499) okullarda çalışan öğretmen ve yöneticilerin büyük bir oranı(%59.6) okullarında güvenliği sağlamaya yönelik yazılı bir plan olduğunu ifade etmekte, kalabalık okullarda ve öğrenci sayısının az olduğu okullarda bu oranın daha düşük olduğu görülmektedir(%22.5,%18.0).

Tablo 3.46: “Okulda bir krize müdahale ekibi vardır.” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayılarına göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	11	20	52	83
	%	13,3%	24,1%	62,7%	100,0%
EVET	N	41	74	50	165
	%	24,8%	44,8%	30,3%	100,0%

$$\chi^2=23,86 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Okulda bir krize müdahale ekibi bulunup bulunmadığını sorgulayan maddeye verilen yanıtlar okullardaki öğrenci sayılarına göre değişmektedir. Başka bir deyişle okulda bir krize müdahale ekibi bulunup bulunmadığına yönelik öğretmen ve okul yöneticilerinin verdiği cevaplarla, görev yaptıkları okullardaki öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($P<.05$). Öğrenci sayısı 750-1499 aralığında olan okullardaki öğretmen ve yöneticilerin %44,8'i okullarında krize müdahale ekibi bulunduğunu ifade etmekte iken, öğrenci sayısı 1500 ve üzerinde olan kalabalık okullarda bu oran %30,3'dür. Öğrenci sayısının kalabalık olmadığı okullarda bir krize müdahale ekibi bulunma olasılığının daha az olduğu görülmektedir(%24,8).

Tablo 3.47: “Okulda gerçekleşecek olası bir kriz durumunda tüm personelin görev tanımı açık bir şekilde belirlenmiştir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayılarına göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	19	18	58	95
	%	20,0%	18,9%	61,1%	100,0%
EVET	N	33	76	44	153
	%	21,6%	49,7%	28,8%	100,0%

$$\chi^2=29,52 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.47’de görüldüğü gibi “Okulda gerçekleşecek olası bir kriz durumunda tüm personelin görev tanımı açık bir şekilde belirlenmiştir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşleri okullardaki öğrenci sayılarına göre farklılaşmaktadır. Öğretmen ve okul yöneticilerinin yanıtlarıyla, görev yaptıkları okullardaki öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($P<.05$). İlgili maddeye verilen yanıtlar %49.7 ile %21.6 arasında dağılım göstermektedir.

Tablo 3.48: “Okul ve çevresinde meydana gelen suç niteliğindeki tüm davranışlar kayıt altına alınmaktadır (Örneğin kim, nerede ve ne tür bir olaya karıştı, sonuç ne oldu, vb.)maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayısına göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	26	27	55	108
	%	24,1%	25,0%	50,9%	100,0%
EVET	N	26	67	47	140
	%	18,6%	47,9%	33,6%	100,0%

$$\chi^2=14,84 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

“Okul ve çevresinde meydana gelen suç niteliğindeki tüm davranışlar kayıt altına alınmaktadır (Örneğin kim, nerede ve ne tür bir olaya karıştı, sonuç ne oldu, vb.)”maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşleriyle okullardaki öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur($p<.05$). Elde edilen bulgularda öğrenci sayısının kalabalık olmadığı okullarda (0-749)yüzdeler değeri düşük çıkmasının nedeni, suç niteliğindeki olayların kalabalık okullara oranla daha nadir meydana gelme ihtimalinden kaynaklanıyor olabilir. Öğrenci sayısının 750-1499 aralığında olduğu okullarda öğretmen ve yöneticilerin yaklaşık yarısı (%47,9) suç niteliğindeki davranışlarla ilgili kayıtların tutulduğunu ifade etmektedirler.

Tablo 3.49: “Anne babalar ve öğrenciler okul güvenliği konusunda düzenli aralıklarla bilgilendirilmektedir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayısına göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	6	4	25	35
	%	17,1%	11,4%	71,4%	100,0%
EVET	N	46	90	77	213
	%	21,6%	42,3%	36,2%	100,0%

$$\chi^2=16,92 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.49’ da görüldüğü gibi anne-babalar ve öğrencilerin okul güvenliği konusunda düzenli aralıklarla bilgilendirip bilgilendirilmediği maddesine verilen yanıtlarda okullardaki öğrenci sayıları belirleyici bir etkiye sahiptir. Okul yönetici ve öğretmenlerinin ilgili maddeye verdikleri yanıtlarla, görev yaptıkları okullardaki öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<.05$). Öğrenci sayısının kalabalık olmadığı okullarda yapıldığı ifade edilen bilgilendirme çalışmalarının oranı (21.6),kalabalık okullarda belirtilen oranlara göre daha düşüktür.

Tablo 3.50: “ Aileler, okul kuralları ve bu kuralların ihlal edilmesi durumunda uygulanacak yaptırımlar hakkında düzenli olarak bilgilendirilmektedir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okuldaki öğrenci sayısına göre dağılımı.

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	14	21	47	82
	%	17,1%	25,6%	57,3%	100,0%
EVET	N	38	73	55	166
	%	22,9%	44,0%	33,1%	100,0%

$$\chi^2=13,58 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.50 da görüldüğü üzere “Aileler okul kuralları ve bu kuralların ihlal edilmesi durumunda uygulanacak yaptırımlar hakkında düzenli olarak bilgilendirilmektedir” maddesine yanıt veren öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayısına göre farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Öğretmen ve yöneticilerin ilgili maddeye verdikleri yanıtlarla okullardaki öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<.05$). Kurallar ve ihlali durumunda uygulanacak yaptırımlarla ilgili ailelere ve öğrencilere yönelik bilgilendirme çalışmalarının en az yapıldığı okulların öğrenci sayısının az(0-749) olduğu okullar olduğu görülmektedir(%22,9).

Tablo 3.51: “Öğrenciler, okul kuralları ve öğrencilerden beklenen davranışlar hakkında düzenli olarak bilgilendirilmektedir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	6	7	22	35
	%	17,1%	20,0%	62,9%	100,0%
EVET	N	46	87	80	213
	%	21,6%	40,8%	37,6%	100,0%

$\chi^2=14,84$ $p<.05$ $Sd= 2$

Tablo 3.51’de ifade edilen “öğrenciler, okul kuralları ve öğrencilerden beklenen davranışlar hakkında düzenli olarak bilgilendirilmektedir” maddesine verilen yanıtlarda okuldaki öğrenci sayıları belirleyici bir etkiye sahiptir. İlgili maddeye verilen yanıtlarla okul öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<.05$).Yönetici ve öğretmenlerin ifadeleriyle bilgilendirme çalışmalarının en az yapıldığı okulların %21.6 oranıyla öğrenci sayısının az olduğu okullar(0-749)olduğu görülmektedir. Ulusal eğitim istatistikleri merkezinin verilerine göre 2003-2004 eğitim-öğretim yılında kendi okullarında okul kurallarının uygulandığını belirten öğretmenlerin oranı öğrenci sayısının 200’den az olduğu okullarda %84 iken, öğrenci sayısının 1000’den fazla olduğu okullarda %56 civarındadır.

Tablo 3.52: “Okulda, risk altında bulunan ya da şiddete ve saldırıya maruz kalan öğrencilere psikolojik destek ve koruma sağlanmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	18	22	59	99
	%	18,2%	22,2%	59,6%	100,0%
EVET	N	34	72	43	149
	%	22,8%	48,3%	28,9%	100,0%

$$\chi^2=24,96 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.52’ de “okulda, risk altında bulunan ya da şiddete ve saldırıya maruz kalan öğrencilere psikolojik destek ve koruma sağlanmaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımına bakıldığında; ilgili maddeye verilen yanıtların okul türüne göre farklılaştığı görülmektedir. Yanıtlarla okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<.05$).”Evet” yanıtı veren yönetici ve öğretmenlerin %21.6’sı öğrenci sayısının az olduğu okullarda (0-749), %28,9’u öğrenci sayısının fazla olduğu okullarda, %48.3 ü ise öğrenci sayısının(750-1499)orta düzeyde olduğu okullarda görev yapmaktadırlar.

Tablo 3.53: “Okulda meydana gelebilecek yıkıcı ve normal dışı davranışları erken teşhis etmeyi sağlayan ipuçlarına karşı öğretmenler ve okul personeli bilgilidir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul öğrenci sayılarına göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	13	21	77	111
	%	18,2%	22,2%	59,6%	100,0%
EVET	N	39	73	25	137
	%	22,8%	48,3%	28,9%	100,0%

$$\chi^2=66,28 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.53'de görüldüğü üzere “Okulda meydana gelebilecek yıkıcı ve normal dışı davranışları erken teşhis etmeyi sağlayan ipuçlarına karşı öğretmenler ve okul personeli bilgilidir” maddesine verilen yanıtlar okul lardaki öğrenci sayısına göre farklılaşmakta, yönetici ve öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtlarla, görevde buldukları okullardaki öğrenci mevcutları arasında okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<.05$). Öğretmen ve yöneticiler tarafından verilen “evet” yanıtlarının dağılımı öğrenci sayısının az olduğu okullarda %22.8, fazla olduğu okullarda %28.9 oranındadır.

Tablo 3.54: “Okulda öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik özel programlar (karar verme, sorun çözme, arabuluculuk eğitimi, vb.) uygulanmaktadır.” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	15	26	67	108
	%	13,9%	24,1%	62,0%	100,0%
EVET	N	37	68	35	140
	%	26,4%	48,6%	25,0%	100,0%

$\chi^2=34,58$ $p<.05$ Sd= 2

Tablo 3.54 incelendiğinde okullarda öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik karar verme, sorun çözme, arabuluculuk eğitimi gibi programlarının uygulanması ile ilgili olarak okul yöneticileri ve öğretmenlerin verdiği cevaplarla okul öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir ($p<.05$). Okullarında sosyal beceri geliştirmeye yönelik programlar uygulandığını ifade edenlerin oranı %48.6 ile %25.0 arasında değişmektedir.

Tablo 3.55: “Okulda öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda katılabilecekleri, yeterli sayıda ders dışı etkinlik (sosyal, kültürel, sportif, vb.) düzenlenmektedir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okullardaki öğrenci sayılarına göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	27	30	74	131
	%	20,6%	22,9%	56,5%	100,0%
EVET	N	25	64	28	117
	%	21,4%	54,7%	23,9%	100,0%

$$\chi^2=32,43 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Okullarda öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda katılabilecekleri, yeterli sayıda ders dışı etkinlik (sosyal, kültürel, sportif, vb.) olup olmadığına verilen cevaplar okuldaki öğrenci sayılarına göre farklılaşmakta, verilen cevaplarla okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<.05$) Az öğrencisi olan okullarla kalabalık okullarda bu tür etkinliklerin daha az gerçekleştirildiği gözlemlenmektedir(%21.4, %23.9)

Tablo 3.56: Okulda ortaya çıkabilecek acil bir durumda haberleşme ve bilgi akışı sağlamakla görevli bir birim veya görevli vardır maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	25	41	58	124
	%	20,2%	33,1%	46,8%	100,0%
EVET	N	27	53	44	124
	%	21,8%	42,7%	35,5%	100,0%

$$\chi^2=3,53 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.56' dan anlaşıldığı üzere, toplam yönetici ve öğretmen sayısının yarısı okullarında, acil bir durumda haberleşme ve bilgi akışını sağlamakla sorumlu bir görevli/birim olduğunu ifade etmektedir. Bu ifadelerin dağılımı okul öğrenci sayılarına göre farklılaşmakta, verilen yanıtlarla okul öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < .05$). İlgili maddeye verilen yanıtlar %42.7 ile %21.8 arasında değişmektedir.

Tablo 3.57: “Öğrencilere ulaşabilmek için gerekli bilgiler (adres, telefon numarası, vb.) sürekli olarak güncellenmektedir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	14	19	48	81
	%	17,3%	23,5%	59,3%	100,0%
EVET	N	38	75	54	167
	%	22,8%	44,9%	32,3%	100,0%

$$\chi^2=17,02 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.57 incelendiğinde okullarda, gerekli görüldüğünde ulaşılabilmesi açısından öğrencilerin adres ve telefon numaraları gibi iletişim bilgilerinin sürekli olarak güncellenip güncellenmediği maddesine verilen cevaplarla okul türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir ($p < .05$). Elde edilen bulgulara göre öğrenci bilgilerinin sıklıkla güncellenmesi uygulaması öğrenci sayısının kalabalık olmadığı okullarda daha az yaygın görünmektedir.

Tabl 3.58: “Okul güvenliğini artırmak amacıyla basılı materyaller (afiş, el broşürü, vb.) ve/veya duyarlılık artırıcı kampanyalar düzenlenmektedir” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	44	70	81	195
	%	22,6%	35,9%	41,5%	100,0%
EVET	N	8	24	21	53
	%	15,1%	45,3%	39,6%	100,0%

$$\chi^2=2,12 \quad p>.05 \quad Sd= 2$$

Kontrol listesinde yer alan 27. maddeye ait bulgular incelendiğinde okulda güvenliğini artırmak amacıyla afiş, el broşürü gibi basılı materyaller ve/veya duyarlılık artırıcı kampanyalar düzenlenip düzenlenmemesinin okul türlerine göre farklılaşmadığı görülmektedir. Öğretmen ve yöneticilerin verdikleri cevaplarla okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>.05$). Evet cevaplarının oranı %45.3 ile %15.1 arasında değişmektedir.

Tablo 3.59: “Okul güvenliğini sağlamada yerel yönetimler veya kuruluşlarla işbirliği yapılmaktadır (Örneğin belediyeler, emniyet müdürlükleri, gençlik merkezleri, sağlık kuruluşları, vb.)” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	9	14	24	47
	%	19,1%	29,8%	51,1%	100,0%
EVET	N	43	80	78	201
	%	21,4%	39,8%	38,8%	100,0%

$$\chi^2=2,49 \quad p>.05 \quad Sd= 2$$

Tablo.3.59' da görüldüğü üzere güvenliğin sağlanması amacıyla yerel yönetimlerle işbirliği yapılmasıyla okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır($p>.05$). İlgili maddeye verilen cevaplar %39.8 ile %21.4 arasında dağılım göstermektedir.

Tablo 3.60: “Okulun bulunduğu semt/mahalle gençlerin ve çocukların suça yönelmeleri açısından düşük oranda risk taşımaktadır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	N	19	37	45	101
	%	18,8%	36,6%	44,6%	100,0%
EVET	N	33	57	57	147
	%	22,4%	38,8%	38,8%	100,0%

$\chi^2=0,94$ $p>.05$ Sd= 2

Tablo 3.60' da öğretmen ve okul yöneticilerinin ilgili maddeye verdikleri yanıtların dağılımına bakıldığında okulun bulunduğu semt/ mahallenin gençlerin ve çocukların suça yönelmeleri açısından taşıdığı riski değerlendiren öğretmen ve yöneticilerin verdikleri cevaplarla okuldaki öğrenci sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>.05$). Evet cevabı verenlerin oranı %38 ile %22.4 arasında değişmektedir. Çeşitli araştırmacılar da okulun bulunduğu çevre ve okuldaki suça yönelik davranışlar arasındaki ilişkiyi araştırmışlar ve öğrencilerin şiddet içerikli davranışları okula, yakın çevre ve toplumdan getirdiklerini tespit etmişlerdir (Elliot, Hamburg ve Williams, 1998 ,Reiss ve Roth,1993; Kitsantas ve ark. 2007).

Tablo 3.61: “Okulun bulunduğu çevre okul güvenliği konusunda duyarlıdır” maddesine yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerinin okul türüne göre dağılımı:

		Okuldaki Öğrenci Sayısı			Toplam
		0-749	750-1499	1500 ve üzeri	
HAYIR	n	33	46	68	147
	%	22,4%	31,3%	46,3%	100,0%
EVET	n	19	48	34	101
	%	18,8%	47,5%	33,7%	100,0%

$$\chi^2=6,85 \quad p<.05 \quad Sd= 2$$

Tablo 3.61’de okul yönetici ve öğretmenlerinin okulun bulunduğu çevrenin okul güvenliği konusunda duyarlılık gösterip göstermediğine dair görüşlerine yer verilmiş, elde edilen bulguların okuldaki öğrenci sayılarına göre farklılaştığı görülmüştür. Öğretmen ve okul yöneticilerinin okulun bulunduğu çevre ile ilgili görüşleriyle, görev yaptıkları okul öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<.05$).

V. SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇ

Bu bölümde, araştırmanın genel amacı doğrultusunda oluşturulmuş sorulara, toplanan verilerle yanıt verilecektir.

Liselerde okul güvenliği açısından mevcut durum nedir?

Araştırmadan elde edilen sonuca göre, okul yöneticileri ve öğretmenlere uygulanan okul güvenliği kontrol listesindeki yüzdeler dağılım oranlarının yoğunluk gösterdiği maddelerin okul ve çevresinin fiziksel güvenliğini sağlamaya yönelik yaklaşımları içeren ifadeler olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre; liselerin %89.9'unun sınırları (bahçe duvarları, parmaklıklar vb.) kolayca fark edilecek kadar belirgindir ve fiziksel olarak çevredeki diğer birimlerden ayrı bir birim olduğu kolayca anlaşılmaktadır. Liselerin %87,5'inde okul binalarına, %85.9'unda ise okul bahçesine giriş-çıkışlar kontrol altındadır. Okul giriş-çıkışlarını kontrol altına almak ve okul içinde asayiş sağlamaya amacıyla okullarında güvenlik görevlisi kullananların oranı %81.9'dur. Okulların %79.8'i bina içindeki tüm alanların yeterince aydınlatıldığını ifade etmektedirler. %69'unda, yeterince gözlenemeyen alanlardaki öğrenci davranışlarını denetlemek amacıyla güvenlik kamerası kullanılmaktadır. Meydana gelebilecek yangın ya da hırsızlık gibi durumlara karşı alarm sistemi kullanan okulların oranı ise %56.5'dir. Okulların %69'unun, bina büyüklüğü, derslik sayısı vb. gibi fiziki karakteristiklerinin mevcut öğrenci sayısının ihtiyacını karşılayacak yeterlilikte olduğu elde edilen bulgular arasındadır.

Okul güvenlik planları, kıyafet yönetmeliği, ziyaretçi denetimi vb. gibi güvenlik politikalarını içeren maddeler ele alındığında okulların bu anlamda yeterli donanıma sahip olmadığı görülmektedir. Şöyle ki, kılık-kıyafet yönetmeliğinin titizlikle uygulandığı okullar % 52.4 oranındadır. Okula gelen ziyaretçiler için giriş-çıkış kayıtlarının yapılması, ziyaretçi kartlarının

kullanılması ve okul içinde eşlik edilmesi gibi ziyaretçi politikaların yürütüldüğü okulların oranı % 43.1 civarında bulunmuştur.

Okulların krize müdahale stratejilerini de yeterli düzeyde geliştiremedikleri görülmektedir. Okulda meydana gelebilecek olası bir kriz durumunda, müdahalede bulunabilecek bir krize müdahale ekibinin bulunduğu okulların oranı % 66.5 olarak bulunmuştur. Meydana gelebilecek böyle bir durumda tüm personelin görev tanımının açık bir şekilde belirlendiği okulların oranı ise % 61.7 civarında kalmıştır. Yine okulların yalnızca yarısında acil bir durumda haberleşme akışını sağlayabilecek bir birim veya görevli olduğu bulunmuştur (%50).

Liselerin yaklaşık yarısında (%51.6) okul güvenliğinin sağlanmasının tüm okul personeline benimsenen ortak bir politika olduğu tespit edilmiştir. Yine güvenliği sağlamaya yönelik bir güvenlik planı oluşturmuş okullar %35.9 gibi düşük bir orandadır.

Okullarda güvenlik ve kurallarla ilgili ailelere ve öğrencilere yönelik eğitim ve bilgilendirme çalışmalarının etkili bir şekilde yürütüldüğü görülmektedir. Örneğin; aileleri ve öğrencilerini düzenli bir şekilde bilgilendiren okulların oranı %85.9 dur. Öğrencileri , okul kuralları ve kendilerinden beklenen davranış modelleri hakkında aydınlatan okullar da aynı orana sahiptir(% 85.9).

Sosyal beceri programları ve ders dışı etkinliklerle ilgili maddelere bakıldığında bu yönde yürütülen programların ve sosyal faaliyetlerin yetersizliği göze çarpmaktadır. Öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik özel programlar (karar verme, sorun çözme, arabuluculuk eğitimi, vb.) uygulandığı liselerin oranı % 56.5 iken öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda katılabilecekleri, yeterli sayıda ders dışı etkinliğin (sosyal, kültürel, sportif, vb.) düzenlendiği liselerin oranı ise % 47.2 olarak bulunmuştur.

Okul güvenliğini sağlamak açısından önemli bir madde, yerel yönetimlerle işbirliği geliştirmektir. Belediyeler, emniyet müdürlükleri, gençlik merkezleri, sağlık ocakları vb.gibi yerel yönetimlerle işbirliği yapmakta olan

okulların oranı ise %81 olarak tespit edilmiştir. Kontrol listesinden en düşük puanı alan madde, okulda güvenliği artırmak amacıyla afiş, broşür vb. gibi basılı materyaller ve/veya duyarlılık artırıcı kampanyaların düzenlenmesi ile ilgilidir. Okulların yalnızca %21.4'ünde bu tarz çalışmaların yürütüldüğü görülmektedir.

Liselerde okul güvenliği açısından ilgili mevcut durum okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın ikinci alt probleminde okul güvenliği açısından mevcut durum lise türü değişkeni açısından incelenmiş; genel lise, anadolu lisesi ve meslek liselerine göre güvenlik düzeyinin farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır.

Sonuçlar fiziksel güvenlik önlemleri açısından değerlendirildiğinde ; okul sınırlarının diğer birimlerden ayrı bir birim olarak fark edilebilecek ölçüde belirgin olması ile lise türü arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p > .05$). Okul bahçesi ve binasına giriş-çıkışların kontrollü olması ile lise türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p < .05$). Meslek lisesinde bu oranlar (%52.1, %47,4), genel lise (%33.2, %37.1) ve anadolu lisesine (%14.7, %15.5) göre daha yüksek bulunmuştur. Meslek liselerinin hem okul bahçesine hem okul binasına giriş-çıkışları diğer liselere oranla daha fazla kontrol altında tutulmaktadır. Okulda güvenlik görevlisinin bulunup bulunmaması ile okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < .05$). Meslek liselerinde güvenlik görevlisi bulundurma oranı %42.9 iken, genel liselerde %37.9 anadolu liselerinde ise %19.2 olmuştur. Okulda güvenliğin sağlanması amacıyla güvenlik görevlisi bulundurma oranının meslek liselerinde diğer liselere oranla daha fazla benimsenen bir yöntem olduğu görülmektedir. Okulda güvenlik kamerasının bulunup bulunmaması ile okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < .05$). Meslek liselerinde çalışan öğretmen ve yöneticiler arasında okullarında güvenliği sağlamak amacıyla kamera ile gözetim sağlandığını ifade edenlerin oranı %42.9 iken, bu oran genel liselerde %23.4 ve anadolu liselerinde % 24.0 oranında kalmıştır. Meslek

liselerinin%57.1'inde, genel liselerin %30.0'ında ve anadolu liselerinin %12.9'unda alarm sistemi bulunmaktadır. Okul türü ve alarm sistemi kullanımı arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir ($p<.05$).Elde edilen bulgulara göre alarm sisteminin en yaygın kullanıldığı lise türü meslek lisesi, en az tercih edildiği lise türü ise anadolu lisesidir.

Okul güvenlik planları,kıyafet yönetmeliği,ziyaretçi denetimi vb. gibi güvenlik politikalarını içeren önlemlerle okul türü değişkeni arasındaki ilişkisi incelendiğinde "Okulun, ziyaretçiler için uygulamakta olduğu belli bir politika (Giriş-çıkışların kayıt altında tutulması, ziyaretçi kartı uygulaması, ziyaretçiye okul içinde eşlik edilmesi, vb.)nın olması ile okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<.05$). Meslek liseleri %66.4 ile ilk sırada, anadolu liseleri %10.3 oranıyla bu konuda son sırada bulunmaktadır. Okulda kılık-kıyafet yönetmeliğinin uygulanmasıyla okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<.05$). Kılık-kıyafet yönetmeliğinin titizlikle uygulandığı lise türü %65.4 oranla meslek lisesidir. Bu oranı %19.2 ile anadolu lisesi takip etmektedir. Kılık kıyafet yönetmeliğinin en düşük düzeyde uygulandığı okul genel lise olarak görülmektedir(%15.4). Okul güvenliğinin okulun ortak politikası olması ile okul türü arasında anlamlı bir ilişki yoktur($p>.05$).Böyle bir politikanın varlığına dair verilen yanıtlar %53 ile %15.6 arasında dağılım göstermektedir.Yine okul güvenlik planının bulunmasıyla okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<.05$).Bu oran meslek liseleri %65.2 , Anadolu liselerinde %7.9 dur.

Bir krize müdahale ekibine sahip olma açısından okul türlerine göre farklılaşmanın söz konusu olduğu görülmektedir. Bir krize müdahale ekibine sahip olmakla okul türleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur($p<.05$). Meslek lisesinde bu oran %61.8 , genel lisede %29.1 ve anadolu lisesinde %9.1'dir. Kriz durumunda görev tanımlarının açıkça belirlenmiş olması bakımından meslek lisesi oranı %61.8 anadolu lisesi oranı %9.1 olmuştur. İlgili maddeye verilen yanıtlar okul türlerine göre farklılaşmakta, yanıtlarla okul türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<.05$).

Okullarda güvenlik ve kurallarla ilgili ailelere ve öğrencilere yönelik eğitim ve bilgilendirme çalışmaları açısından örneğin; aileleri ve öğrencilerini düzenli bir şekilde bilgilendiren okulların oranı ile okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<.05$). Meslek lisesinde %52.1 , genel liselerde %33.8, anadolu liselerinde ise %14.1 oranında ilgili çalışmalar yapılmaktadır.

Sosyal beceri programları ve ders dışı etkinliklerle ilgili maddeler okul türü değişkeni açısından incelendiğinde sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik karar verme, sorun çözme, arabuluculuk eğitimi gibi programların uygulanmasıyla okul türü arasında ilişki bulunduğu görülmektedir ($p<.05$). Meslek lisesinin % 62.1'i, genel lisenin %28.6'sı ve anadolu lisesinin %9.3'ü okullarında böyle programlar uygulandığını ifade etmektedirler. Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda katılabilecek-leri, ders dışı etkinliklerin olup olmaması (sosyal, kültürel, sportif, vb.) okul türüne göre farklılaşmakta, verilen cevaplarla okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<.05$). Meslek liselerinde % 63, genel liselerde %30 ve anadolu liselerinde %6 oranında böyle programlar uygulanmaktadır.

Okulda güvenliğin sağlanması amacıyla (belediyeler, sağlık kuruluşları, gençlik merkezleri, emniyet müdürlükleri vb.) yerel yönetimlerle işbirliği yapıp yapılmamasıyla okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır($p>.05$). İlgili maddeye verilen cevaplar %50.7 ile %31.8 arasında dağılım göstermektedir.

Liselerde okul güvenliği açısından mevcut durum okullardaki öğrenci sayısına göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın üçüncü alt probleminde okul güvenliği açısından mevcut durum okul öğrenci sayıları değişkeni açısından incelenmiş, öğrenci sayılarının 0-749,750-1499 ve 1500 ve üzeri olarak belirlendiği okullarda güvenlik düzeyinin farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır.

Fiziksel güvenlik önlemleri açısından sonuçlar değerlendirildiğinde; okul sınırlarının diğer birimlerden ayrı bir birim olarak fark edilebilecek ölçüde belirgin olmasının okullardaki öğrenci sayısına göre farklılaştığı tespit edilmiş,

sınırların belirgin olmasıyla okullardaki öğrenci sayısı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<.05$). Okulun sınırlarının fiziksel çevreden ayırt edilecek kadar belirgin olduğu okulların oranı öğrenci sayısının “750-1499” ve “1500 ve üzeri” olduğu okullarda %39.9 , “0-749” olduğu okullarda %20.2’dir.Okul bahçesine giriş-çıkışların kontrollü olması ile okul öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<.05$).Sayının 750-1499 olduğu okullarda bu oran %42,7 ile en yüksek düzeydeyken, 1500 ve üzeri olduğu okullarda %40.8 ve 0-749 olduğu okullarda %16.4 ile en alt düzeydedir. Bu bulgulara göre öğrenci sayısının kalabalık olduğu okullarda okul bahçesine giriş-çıkış kontrollerinin daha sıkı yapıldığı söylenebilir.

Okulda güvenlik görevlisinin bulunup bulunmaması ile okullardaki öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<.05$). Bu oran kalabalık okullarda (1500 ve üzeri) %46.8 iken, daha az kalabalık okullarda (750-1499) %35.5, kalabalık olmayan okullarda ise (0-750) %19.2’ dir. Bu bulgulardan hareketle, okullardaki öğrenci sayısının fazlalığının güvenlik görevlisi bulundurmada önemli bir belirleyici olduğu öne sürülebilir. Okulda güvenlik kamerasının bulunup bulunmaması ile okul öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<.05$). Kamera kullanım oranı kalabalık okullarda (1500 ve üzeri) %46.2 iken, daha az kalabalık okullarda (750-1499) %41.5, kalabalık olmayan okullarda ise (0-750) %12.3’tür. Bu bulgulardan hareketle okullarda öğrenci sayısı arttıkça güvenli kamerası kullanımı oranının arttığı öne sürülebilir. Okulda yangın veya hırsızlık gibi durumlara karşı alarm sistemi bulunması ile okullardaki öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmektedir ($p>.05$). Bunların %41.4’ü kalabalık okullar(1500 ve üzeri), %37.1’i daha az kalabalık okullar (750-1499) ve 21.4’ü de kalabalık olmayan okullardan oluşmaktadır.

Okul güvenlik planları, kıyafet yönetmeliği, ziyaretçi denetimi vb. gibi güvenlik politikalarını içeren önlemlerle okul öğrenci sayıları değişkeni arasındaki ilişkisi incelendiğinde ziyaretçiler için belirli bir politika geliştirmekle okul öğrenci sayıları arasında bir ilişki bulunmaktadır($p<.05$). Öğrenci sayısı 750-1499 aralığında olan okullar %52 oranında bu politikayı desteklerken, öğrenci sayısı 1500 ve üzerinde olan kalabalık okullar%25,2 oranıyla en az

destekleyenlerdir. Kılık-kıyafet yönetmeliğinin uygulanması ile okuldaki öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<.05$). Öğrenci sayısı 750-1499 aralığında olan okullar yönetmeliği %40.8, 1500 ve üzerinde olan kalabalık okullar %28,5 oranında uygularlar. Güvenliğin okul çalışanları tarafından benimsenen ortak bir politika olduğu ifadesi ile okullardaki öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<.05$). Öğrenci sayısının az olduğu okullarda %12.5 oranında güvenlikle ilgili ortak bir politikanın varlığı ifade edilmektedir.

Okul güvenliğini sağlamaya yönelik yazılı bir planın bulunmasıyla öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p<.05$). Öğrenci sayısının orta düzeyde yoğunluk gösterdiği okullarda (750-1499) %59.6 oranında güvenliği sağlamaya yönelik yazılı bir plan olduğu tespit edilmiştir. Bu oran kalabalık okullarda ve öğrenci sayısının az olduğu okullarda daha düşüktür. Okulda bir krize müdahale ekibi bulunup bulunmaması okullardaki öğrenci sayılarına göre değişmektedir($P<.05$). Öğrenci sayısı 750-1499 aralığında olan okullardaki öğretmen ve yöneticilerin %44,8'i okullarında krize müdahale ekibi bulunduğunu ifade etmekte iken, öğrenci sayısı 1500 ve üzerinde olan kalabalık okullarda bu oran%30.3'dür. Öğrenci sayısının kalabalık olmadığı okullarda bir krize müdahale ekibi bulunma olasılığının daha az olduğu görülmektedir(%24,8). Gerçekleşecek olası bir kriz durumunda tüm personelin görev tanımının belirlenmiş olması ile okullardaki öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($P<.05$). İlgili maddeye verilen yanıtlar %49.7 ile %21.6 arasında dağılım göstermektedir.

Okullarda güvenlik ve kurallarla ilgili ailelere ve öğrencilere yönelik eğitim ve bilgilendirme çalışmaları açısından örneğin; aileleri ve öğrencilerini düzenli bir şekilde bilgilendiren okulların oranı ile okul öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<.05$). Ailelere ve öğrencilere yönelik bilgilendirme çalışmalarının en az yapıldığı okulların öğrenci sayısının az (0-749) olduğu okullar olduğu görülmektedir (%22,9).

Okullarda öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik karar verme, sorun çözme, arabuluculuk eğitimi gibi programlarının uygulanması

ile okul öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir ($p < .05$). Okullarında sosyal beceri geliştirmeye yönelik programlar uygulandığını ifade edenlerin oranı %48.6 ile %25.0 arasında değişmektedir.

Okullarda öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda katılabilecekleri, yeterli sayıda ders dışı etkinlik (sosyal, kültürel, sportif, vb.) olup olmaması öğrenci sayılarına göre farklılaşmakta, verilen cevaplarla okul öğrenci sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < .05$) Az öğrencisi olan okullarla kalabalık okullarda bu tür etkinliklerin daha az gerçekleştirildiği gözlemlenmektedir(%21.4, %23.9)

Okul güvenliğinin sağlanması amacıyla yerel yönetimlerle işbirliği yapılmasıyla öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p > .05$). İlgili maddeye verilen cevaplar %39.8 ile %21.4 arasında dağılım göstermektedir.

ÖNERİLER

Bu araştırmada okul güvenliği; okul şiddeti bağlamında araştırılmış, bir kontrol listesi yoluyla ölçülmeye çalışılmıştır. Okul güvenliği çok boyutlu bir konu olduğundan bir okulun güvenli olup olmadığını ya da okulların güvenlik düzeyini belirleyebilmek kolay olmamaktadır. Bu alanda yapılan araştırmaların çoğu öğrencilerin okul güvenliği ile ilgili karşılaşmış oldukları olaylara ilişkin verdikleri bilgiler, tehdit edici durumlarla ilgili ifadeleri, okulun güvenlik düzeyiyle ilgili düşünceleri ya da okul disiplin verilerini kapsamaktadır. Bu yaklaşımlarla elde edilen veriler okul güvenliğini nesnel düzeyde ölçmede yeterli olamamaktadır. Bu nedenle daha somut göstergeler belirlenmeli, “güvenli okul” kavramının tanımı konusunda bir konsensüs sağlanmalı ve standartlar oluşturulmalıdır. Bir okulun güvenliğini belirleyen öğeleri diğer bir deyişle güvenli okul standartlarını tanımlamak, güvenlik düzeyini belirleyebilmenin önkoşuludur. Böylece okulların tanımlanan bu kriterlere ne derece sahip olduğunu belirlemeye yönelik bir ölçme aracı, bu araştırmada denendiği üzere standart bir “okul güvenliği kontrol listesi” geliştirilebilir. Geliştirilen bu kontrol listesi; ulusal düzeyde kullanılarak; elde

edilen veriler, okul güvenlik politikalarına yön veren bir yol haritası niteliğine kavuşturulabilir.

Araştırma sonucunda görev yaptıkları okullarda meydana gelen suç niteliğindeki davranışların kayıt altına alındığını ifade eden eğitimci oranı düşük çıkmıştır. Okullarda meydana gelen şiddet olaylarının türünü ve ne sıklıkta gerçekleştiğini belirlemek amacıyla okul yönetimi ve emniyet kayıtlarını kapsayan istatistiksel verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Okullarda zaman zaman meydana gelen silahlı saldırı olayları, çeşitli kesimler tarafından öğrenciler arasında şiddet içerikli olayların arttığına dair yorumlar yapılmasına neden olsa da, istatistiksel verilerin bulunmaması konuyla ilgili doğru bilgiye ulaşılmasını engellemektedir. Okulda meydana gelen şiddet içerikli tüm davranışların kayıt altına alınması sonucunda, okullarda meydana gelen şiddet olaylarının türü ve sıklığı hakkında doğru bilgilere ulaşılması sağlanabilir. Böylece her eğitim öğretim yılı sonunda yayınlanacak bir istatistik yayını oluşturularak, okullardaki şiddet eğilimlerinin zaman içerisindeki değişimi gözlemlenebilir.

Araştırma sonucunda okulların bir okul güvenliği ekibi oluşturma ve bir eylem planına sahip olma açısından yeterli olmadığı görülmüştür (%35-%66). Okul güvenliğinin sağlanması sürdürülebilir bir eğitim politikası olarak benimsenmeli, şiddetin azaltılması ve önlenmesine yönelik çalışmalar eğitim müfredatının bir parçası haline getirilmelidir. Okul yöneticileri ve öğretmenleri bu konuda bilinçlendirmek, eğitim, kaynak ve materyallerle okulda gerçekleştirilecek çalışmaları desteklemek amacıyla akademisyenler ve uzman kişiler tarafından seminerler organize edilebilir.

Okul yönetici ve öğretmenlerin yalnızca % 56.5'i, okullarında öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik özel programların uygulandığını ifade etmiştir. Furlong (1994)' un araştırmasına göre, okul psikologlarının önemli bir kısmı, aldıkları eğitimin okul şiddetine cevap vermede yetersiz kaldıklarını ifade etmektedirler. Ülkemizde de okul rehber öğretmenlerinin yanı sıra, öğretmenler ve okul yöneticileri de şiddeti önlemeye yönelik psikososyal ve psikoeğitimsel müdahalelerin gerektirdiği

donanıma sahip olmada yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle öğrencilere yönelik çatışma çözme, öfke yönetimi, akran arabuluculuğu gibi sosyal beceri programlarının etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için hazırlanan hizmetiçi eğitim programlarıyla öğretmenlerin gerekli bilgi ve becerileri kazanması sağlanabilir. Yine eğitim fakültelerinin müfredat programları bu konudaki eksikliğin giderilmesine yönelik yeniden düzenlenebilir.

Görev yaptıkları okullarda yıkıcı ve normaldışı davranışları erken teşhis etmeye yönelik ipuçlarına karşı bilgi sahibi olunduğunu belirten okul yönetici ve öğretmenlerin oranı %55'dir. Şiddete ilişkin erken uyarı sinyallerinin neler olduğu hakkında öğretmen ve velilerin bilinçlendirilmesi yoluyla, risk grubundaki öğrencilerin belirlenerek ilerde meydana gelebilecek problemlerin engellenmesi sağlanabilir.

Literatüre göre liseler (Heavyside, Rowand, Williams ve Farris, 1998) ve öğrenci sayısının fazla olduğu kalabalık okullar daha fazla suç bildiriminde bulunmuşlardır (Johnson, Naumann, Steed, Hennessey, 2002).

Araştırma sonucunda, öğretmen ve okul yöneticilerinin %31'i görev yaptıkları okulların fiziki kapasitesinin öğrenci sayısı açısından ihtiyaca cevap vermede yeterli olmadığını ifade etmektedirler. Bu bulgudan hareketle, yeni inşa edilecek okullarda, okulların fiziki yapılarını belirleyen planlama ve tasarım organizasyonlarının eğitim-öğretime uygunluğunu denetleyen mimari standartlar geliştirilebilir.

Araştırmada okul güvenliği açısından mevcut durum, okul yöneticileri ve öğretmenlerin ifadelerine dayanılarak betimlenmiş, okul türü ve okul büyüklüğü değişkenleri ile ilişkisi araştırılmıştır. Daha sonra yapılacak çalışmalarda okullarda güvenliği sağlamaya yönelik alınan önlemlerin etkililiği araştırılabilir. Yine okul güvenliği açısından mevcut durum okulların bulunduğu yerleşim birimi vb. değişkenlerle ilişkisi açısından araştırılabilir.

KAYNAKÇA

Akiba, M., Han, S. (2007). Academic Differentiation, School achievement and school violence in the usa and South korea. **British Association for International and Comparative Education**, **37**(2), 201-219.

American Academy Of Pediatrics Committee on school health. (2004). **School Health policy and practice-6.Th Edition** .

Anderman, E. M. (2002). School effects on psychological outcomes during adolescence. **Journal of Educational Psychology**, **94** (4), 795-809.

Armstrong, K.H., Massey, O.T., Boroughs, M., Bailey, R. and Lajoie, D. (2003). Safe Schools/Healthy Students Initiative:Pinellas County, Florida. **Psychology in the Schools**, **40**(5),489-501.

Balkıs, M., Duru, E. ve Buluş, M. (2005). Şiddete Yönelik tutumların özyeterlik, medya, şiddete yönelik inanç, arkadaş grubu ve okula bağlılık duygusu ile ilişkisi. **Ege Eğitim Dergisi**, **6** (2),81-97.

Bartsch, R. A. and Cheurprakobkit, S. (2005). Security measures on school crime inTexas middle and high schools. **Educational Researchs** , **47**(2), 235-250.

Başaran, İ. E. (2000). **Eğitim yönetimi - nitelikli okul**. Ankara: Umut Yayınları.

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. (1995, Mayıs). **Ortaöğretim gençleri arasında şiddet konulu kamuoyu araştırması**, Ankara.

Barley, Z. A. and Beesley, A. D. (2007). Rural school success: What can we learn? **Journal of Research in Rural Education**, **22** (1), 2-16.

Bendak, S. (2006). Evaluation of school safety in Riyadh, **International Journal of Injury Control and Safety Promotion**, **13** (4), 264 – 266.

Bilchik, S. (2007). The Importance of Universal School Based Programs in Preventing Violent and Aggressive Behavior. **American Journal of Preventive Medicine**, **33** (2S),101-103.

Bliss, M. J., Emshoff, J., Buck, C. A. and Cook, S. L. (2006) Parents' Perceptions of Causes of and Solutions for School Violence: Implications for Policy. **The Journal of Primary Prevention**, **27** (3), 265-280.

Breunlin, C.D. , Cimmarusti, A. R. , Hetherington, S.J. and Kinsman J. (2006). Making the Smart Choice : a systemic response to school-based violence.**The Association for Family Therapy**, **28**, 246-266.

Borum, R. (2000). Assessing Violence Risk among Youth. **Journal of Clinical Psychology**, **56** (10).1263-1288.

Brockenbrough, K. , Cornell, K. , Dewey, G. and Loper, A. B. (2000). Aggressive attitudes among victims of violence at school. **Education and Treatment of Children**, **25**(3), 273-87.

Brown, L.H. and Beckett K. S.(2006). The Role of the School District in Student Discipline: Building Consensus in Cincinnati.**The Urban Review**, **38**(3),235-256.

Brief Issue (2007) **Public School Practices for Violence Prevention and Reduction**.

Brunner, J. and Lewis, D. (2007). Speaking of School Safety. **Principal Leadership**, **7**(8).

Bucher T. Katherine and Manning M.L. (2003) Challenges and Suggestions for Safe Schools. **The Clearing House**, **76**(3),161-164.

Bucher T. K. and Manning M. L. (2005) Creating Safe Schools. **The Clearing House; A Journal of Educational strategies, Issues and Ideas** **79**(1), 55-65.

Carter, S.P. ve Carter, S.L.(2001).Planning safer Schools.**American School and University**, **73**(12), 168-171.

Casella,R. (2002). Where policy meets the pavement: stages of public involvement in the prevention of school violence, **Qualitative Studies in Education,15(3)**, 349-372.

Centers for Disease Control (2000) Youth risk behavior surveillance United States, 1999. MMWR, 49, SS-5.

Centers for Disease Control and Prevention (2005) Violence Related Behaviors Among High School Students–United States,1991-2003. **Journal of School health , 75(3)**, 81-85.

Cheurprakobkit, S. ve Bartsch, A. R. (2005). Security measures on school crime in texas middle and high school. **Educational Research, 47 (2)**, 235-250.

Cowie, H., Hutson, N., Oztug, O. and Myers, C. (2008). The impact of peer support schemes on pupils' perceptions of bullying, aggression and safety at school. **Emotional and Behavioural Difficulties,13 (1)**, 63-71.

Culley, M. R., Conkling, M. , Emshoff, J. Blakely, C. and Gorman, D. (2006). Environmental and Contextual Influences on School Violence and its Prevention.**The Journal of Primary Prevention, 27(3)**, 217- 227.

Curcio, L. J. and First, F. P. (1993). **Violence in school. How to proactively prevent and defuse it.** California: Corwin Pres.

Çinkır Ş. ve Kepenekçi, Y. (2003). "Öğrenciler arası zorbalık". **Eğitim Yönetimi.** Ankara.

Dahlbergh, L. and Potter, B. L.(2001). Developmental Pathways and prevention challenges.**Youth Violence, Annual Journal of preventive Medicine, 20 (1S)**, 3-14

Day, C.W. (1999).Technology's Role in Security. **American School University**

Peter, K., Noonan, M., Snyder, D.T., Baum, K. **National Center for Education Statistics, 72(1)**,54-56.

Dönmez, B. (2001). Okul güvenliği sorunu ve okul yöneticisinin rolü. **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**, 7(25), 63-74.

Dönmez, B. ve Güven, M. (2002). Ortaöğretimde görev yapan öğretmen ve okul yöneticilerinin okul güvenliğine ilişkin algı ve beklentileri. **Yaşadıkça Eğitim**, 74-75, 60-64.

Durmuş, G. ve Gürkan, U. (2005). Lise öğrencilerinin şiddet ve saldırganlık eğilimleri. **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi** . 3 (3), 253-267.

Dwyer, K., Osher, D. and Warger, C. (1998). **Early warning, timely response: A guide to safe schools**. Washington, DC: U.S. Department of Education. www.nssc1.org.

Egel, D. ,Thomas, T. M. (2006).Violence İntervention Prevention . **Journal of Addictions Nursing**,17, 13-19.

Eisenbraun,K.D. (2007). Violence in Schools: Prevalence, Prediction and Prevention. **Aggression and Violent Behavior**, 12 , 459-469.

Elliott, M. (2002). **Bullying. A practical guide to coping for schools**, Pearson Education, London.

Ferris, S. J. and West E. G. (2004). Economies of Scale, School Violence and the Optimal Size of Schools. **Applied Economics**, 36,1677-1684.

Flannery, D. J. (2006). **Violence and mental health in everyday life: Prevention and intervention strategies for children and adolescents**, Altamira press, Oxford, UK.

Flannery, D. J. , Wester, K. L. and Singer, M. I. (2004). A Impact of exposure to violence in school on child and adolescent mental health and behaviour. **Journal of Community Psychology**, 32 (5), 559–573.

Furlong, M. and Morrison, G. (2000). The school in school violence: Definitions and facts. **Journal of Emotional and Behavioral Disorders**, 8, 71–82.

Furlong, J. M., Greif, L.J., Bates, P.M., Whipple, D. A. and Jimenez, C.T. (2005). Development of the California School Climate and Safety Survey-Short Form, **Psychology in the School**, **42** (2), 137-149.

Galand, B., Lecocq, C., Philippot, P. (2007). School violence and teacher Professional disengagement. **British Journal of Educational Psychology**, **77**, 465-477

Goldstein, E.S., Young, A. and Boyd, C. (2007) Relational Aggression at School: Associations with School Safety and Social Climate. **Youth Adolescence**.

Gottfredson, D. (2007). Some thoughts About research on youth violence prevention. **American Journal of Prevention Medicine**, **33** (2), 104-106.

Gottfredson, G. D. and Gottfredson, D.C.(2001). What Schools Do to Prevent Problem Behavior and Promote Safe Environments. **Journal of Educational and Psychological Consultation**, **12** (4), 313–344.

Greene, M.B. (2005). Reducing Violence and Aggression in Schools. **Trauma, Violence and Abuse**, **6** (3), 236-253.

Gunter, H. H. and Ulrich, M. (2000). Violence in schools. **European Education**, **32** (1), 66-79.

Dönmez, B. (2001). Okul güvenliği sorunu ve okul yöneticisinin rolü . **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**, **7**(25), 63-74.

Güven, M. (2002). Okul güvenliğinde psikolojik danışmanların rolü ve görevleri. **Eğitim Araştırmaları**, **9**, 67-72

Güven, M. and Dönmez, B. (2002). Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Algı ve Beklentileri, **Çağdaş Eğitim Dergisi**, **3** (4), 59-68.

Hahn (2007) Effectiveness of Universal School-Based Programs to Prevent Violent and Aggressive Behavior. **American Journal of Preventive Medicine**.

Harber, C. (2002). Schooling as Violence: an exploratory School of Education. **Educational Review** 54 (1).

Hernandez,T. J. and Seem R. S. (2004). A Safe School Climate: A Systemic Approach and the School Counselor. **Professional School Counseling**, 7(4), 256-262.

Hill, S.C. and Drolet, J. C. (1999). School-related Violence Among High School students in The United states,1993-1995. **Journal of School Health**, 69 (7), 264-272

Holmes, T.S. and Holmes, M.R. (2004). **Violence, A contemporary reader**. New Jersey : Pearson Prentice Hall.

Hughes, M. (2004) How schools of social work perceive and responding to juvenile violence.A national survey. **Social Work Education**, 23 (1), 63-75.

Işık, H. (2004). Okul Güvenliği: Kavramsal Bir Bütünleme.**Milli Eğitim Dergisi**, 164.

İkeda, M. R. , Simon T. R. and Swahn, M. (2001). The Prevention of Youth Violence The Rationale for and Characteristics of four Evaluation projects. **American Journal of Preventive Medicine**, 20 (1), 15-21.

Joe, A. (1999). Safe havens: preventing violence and crime in schools. **American School and University**, 71 (6),18-22.

Johnson, W. D. and Johnson, R. T. (1995). **Reducing School Violence**. Virginia: Association For Supervision and Curriculum Development

Johnson, L., Naumann, K., Steed, A. and Hennessey, J. (2000). The Prevalence of School-Related Violence An Overview of Statistical and Perceptual Data.**School Violence Resource Center**.

Jones, E.S., Fisher,C.J., Grene,B.Z., Hertz, F.M. and Pritz.J.(2007). Healthy and Safe School Environment, Part I: Results From the School Health Policie and Programs Study 2006. **Journal of School Health** , 77(8), 522-548

Junger,M. , Feder,L., Clay,J., Cote,S. M. , Farrington, D. P. ,Freiberg, K.,Genoves, V.G., Homel, R., Lösel, F., Manning, M., Mazerolle, P., Santos, R., Schmucker, M., Sullivan, C., Sutton, C., Yperen, T. and Tremblay, R. E. (2007). Preventing Violence in Seven Countries: Global Convergence in Policies. **European Journal of Criminal Policy Resources**, **13**, 327–356

Juvonen,J. (2001). **School Violence. Prevalence, Fears and Prevention: RAND.**

Kapcı, E. G. (2004). İlköğretim öğrencilerinin zorbalığa maruz kalma türünün ve sıklığının depresyon, kaygı ve benlik saygısıyla ilişkisi. **A.Ü. Eğitim Bilimleri Dergisi**, **37**(1), 1-13.

Karagöz,Y. ve Ekici, S.(2004). Sosyal bilimlerde yapılan uygulamalı araştırmalarda kullanılan istatistiksel teknikler ve ölçekler. **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, **5**(1), 25-43.

Karasar, N. (2000). **Araştırmalarda rapor hazırlama**. Ankara: Nobel Yayınları.

Kennedy, M. (2006). Pathways to Safety. **American School and University**, **78** (11), 36-40.

Kingery, M.P., Coggeshall, M. B.and Alford, A. A. (1998).Violence at School: Recent Evidence From Four National Surveys. **Psychology in the Schools**.

Köknel,Ö. (2000). **Bireysel ve toplumsal şiddet**. İstanbul: Altın kitaplar Yayınevi.

Kitsantas,A. , Ware, W.H., Arias, M.R. (2004).Students'Perceptions of School Safety: Effects by community,School environment and substance Use variables. **Journal of Early Adolescence**.**24** (4),412-430.

Krug, E. G. , Mercy, A. J. , Dahlberg, L. L. , and Zwi, A. B. (2002). The world report on violence and health.**The Lancet**, **360**,1083-1082.

Leung, A. and Ferris, S.J. (2008). School Size and Youth Violence. **Journal of Economic Behavior and Organization**, **65**,318–333.

Larsen, E. (2003). Violence in U.S. Public Schools: A Summary of Findings. www.eric.ed.gov.

Larson, J. (1998). Managing student aggression in high schools: Implications for practice. **Psychology in the Schools**, **35**(3), 283-295.

Lindle, J.C. (2008). School Safety Real or Imagined Fear? **Educational Policy**, **22**(1), 28-44.

Luiselli, J. K. , Putnam, R. F., Handler, M.W.& Feinberg, A. B.(2005). Whole-School Positive Behaviour Support: Effects on student discipline problems and academic performance, **Educational Psychology**, **25** (2-3), 183–198.

MacLennan, B.W. (1999) Violence in the Schools; A Commentary, Summer 1999. **Journal of Child and Adolescent Group Therapy**, **9** (2), 95-101.

Marachi, R., Astor, R. A., Benbenishty, R. (2007). Effects of Student Participation and Teacher Support on Victimization in Israeli Schools: An Examination of Gender, Culture, and School Type. **Journal of Youth Adolescence** ,**36**, 225–240.

Margolin, G. and Gordis, E. B. (2000). The effects of family and violence on children. **Annual Review of Psychology**, **51**(5), 445- 479.

Martin, L. R. (1999). Violence in German schools – What school counsellors can do. **International Journal for the Advancement of Counselling**, **21**, 301-313.

Merwin, M. R. and Ellis, B. J. (2004). Children's Reasons for Living, Self-esteem, and Violence. **Archives of Suicide Research**, **8**, 251–261

Malley, J., Beck, M. and Adorno, D. (2001, Fall). Building an ecology for non-violence in schools. **International Journal of Reality Therapy**, **21** (1), 22-26.

Mann R. P., Borowsky, I., Stolz, A., Latts, E., Cart, C.U. and Brindis, C.D. (1998). **Youth Violence: Lessons From the Experts**. Division of General Pediatrics and Adolescent Health, Department of Pediatrics

McEvoy, A.(1999).The Relevance of Theory to the Safe Schools Movement. **Education and Urban Society**, **31**(3), 275-285

Miller, T. W., F. R. Kraus and L. J. Veltkamp (2005). Character Education as a Prevention Strategy in School-Related Violence, **The Journal of Primary Prevention**, 455-466.

Modzeleski, W. (2007).School based Violence Prevention Programs Offering Hope for School Districts. **American Journal of Preventive Medicine**, **33** (2S),107-108.

Mooij, T. (2005). National campaign effects on secondary pupils' bullying and violence. **British Journal of Educational Psychology** **75**, 489 – 511.

Morrel, R. (2002). A calm after the storm? Beyond schooling as violence. **Educational View** , **43** (1), 37- 46.

National Education Association.(2000).**Crisis Communications Guide and Toolkit**

National Center for Education Statistics.(2004).**Indicators ofSchool Crime and Safety.**

National Center for Education Statistics. (2003). **Violence in U.S. public schools: 2000**

National Center for Education Statistics. (2007). **Indicators ofSchool Crime and Safety.**

Natvig, G.K., Albrektsen, G and Qvarnstrom, U. (2001). School-Related Stress Experience as a Risk Factor for Bullying Behavior. **Journal of Youth and Adolescence**, **30** (5),561-575.

NSSC [National School Safety Center] (2006). [http://www. nssc1 .org](http://www.nssc1.org) (17.06.2006 tarihinde ulaşılmıştır)

Noaks, J. and Noaks, L. (2000). Violence in school: risk, safety and fear of Crime. **Educational Psychology in Practice**,**16** (1).

Nolle, L.K. , Guerino, P. , Dinkes, R., Chandler, K.(2007). Crime, Violence, Discipline, and Safety in U.S.Public School.Findings From the School Survey on Crime and Safety: 2005–06. National Center for Education Statistics,**U.S. Department of Education.**

O'Donnel, C. R. (2001). School Violence:Trends, Risk factors, prevention and Recommendations. **Law and Policy, 23**(3), 409-416.

O'reilly, E. M. and Verdugo, R. R. (1999). Safe school indicators: the data and social policy. **Education and Urban Society, 31** (3), 334-348.

Osler, A. and Starkey, H. (2005).Violence in schools and representations of young people: a critique of government policies in France and England. **Oxford Review of Education , 31**(2), 195–215.

Osofsky, H. J. and Osofsky, J. D. (2001). Violent and aggressive behaviors in youth: A mental health and prevention perspective. *Psychiatry. Interpersonal and Biological Processes, 64*, 285–295.

Özönder, M. C., Sağlam, S., Aksoy, E., Uluocak, Ş. ve Köktürk, G. V. (2005). **İlköğretim okullarında şiddet ve taciz.** Ankara: KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı.

Ögel, K. ,Tarı, I. ve Eke, C. Y. (2006). **Okullarda suç ve şiddeti önleme.** İstanbul: Yeniden sağlık ve Eğitim Derneği Yayınları.

Öğülmüş, S. (1995). **Okullarda (Liselerde) şiddet ve saldırganlık.** Yayınlanmamış araştırma raporu, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.

Öğülmüş, S. (1995b). **Tahripçilik.** Ankara Üniversitesi Basımevi. Ankara.

Öğülmüş, S. (1996). Liselerde şiddet olaylarının psikolojik temelleri, **6. Milli Eğitim Sempozyumu; Orta öğretimde yeniden yapılanma.** Türk Yurdu Yayınları, 35.

Öğülmüş, S. (2006). Okullarda Şiddet ve Alınabilecek Önlemler, **Eğitime Genç Bakış, 2** (7), 16-24.

Özönder, M. C. , Sağlam, S. , Aksoy, E. , Uluocak, Ş. ve Köktürk, G. V. (2005). **İlköğretim okullarında şiddet ve taciz**. Ankara: KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı.

Palmer, M. (2006). Violence Exposure, IQ, Academic Performance , and Children's Perception of Safety. **Evidence of protective Effects, 52 (2)**, 264-287.

Pearmain, R.(2005).Transformational experiences in young people: the meaning of a safe haven, **International Journal of Children' s Spirituality, 10 (3)**, 277–290.

Peterson, R. L., Larson, J. and Skiba, R. (2001). School Violence Prevention: Current Status and Policy Recommendations. **Law and Policy, 23 (3)**, 246–270.

Pişkin, M. (2006). Okul Şiddeti: Tanımı, Yaygınlığı ve Önleme Stratejileri. **Sosyal Politika**, 45-62.

Pişkin, M. (2002). Okul Zorbalığı: tanımı, türleri, ilişkili olduğu faktörler ve alınabilecek önlemler. **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 3 (2)**, 531-562.

Pişkin, M. and Ayas, T. (2005). Lise Öğrencileri Arasında Yaşanan Akran Zorbalığı Olgusunun Okul Türü Bakımından Karşılaştırılması, **Bildiri,VIII. Ulusal Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Kongresi, Marmara Üniversitesi**, 21-23 Eylül 2005, İstanbul.

Potts, A.(2006) Schools as dangerous places, **Educational Studies, 32 (3)**, 319–330

Ratner, Chiodo, Covington, Sokol, Ager and Black (2006). Violence Exposure, IQ, Academic Performance, and Children's Perception of Safety: Evidence of Protective Effects. **Merrill-Palmer Quarterly, 52 (2)**, 264-287.

Reddy, M., Borum, R., Berglund, J., Vossekuil, B., Fein, R. and Modzeleski, W. (2001). Evaluating Risk for Targeted Violence in Schools: Comparing Risk Assesment, Threat Assesment, and Other Approaches, **Psychology in the Schools, 38(2)**, 2001.

Reinke, M. W. And Herman, C. K. (2002). Creating School Environments that Deter Antisocial Behaviors in Youth. **Psychology in the School**, **39**(5), 549-557.

Richard, J., Dina, H. L., Miller, V., Carney, G.S. (2001). Adult recognition of school bullying situations. **Educational Research**, **43** (2), 133–146.

Robinson, H. J. and Clay, L.D. (2005). Potential in School Violence: Relationship Between Teacher Anxiety and Warning-Sign Identification, **Psychology in the Schools**, **42**(6), 623-630.

Rowe, D. (2006). Taking responsibility: school behaviour policies in England, moral development implications for citizenship, **Education Journal of Moral Education**, **35** (4), 519–531.

Sgarzi, M.J. and McDevitt, J. (2002). **Victimology, A Study of Crime Victims and Their Roles**. New Jersey:Prentice Hall

Shackford, S. (2003). School Violence: A Stimulus for Death Education:A Critical Analysis. **Journal of Loss and Trauma**, **8** (1), 35-40.

Shen, J. (1997) The evolution of violence in schools. **Educational Leadership**, **55** (2), 18-20.

Shearn, P.(2006).Teaching Practice in Safety Education: Qualitative Evidence. **Research Papers in Education**, **21** (3) 335–359.

Shafii, M and Shafii, S. L. (2003). School Violence, Depression, and Suicide. **Journal of Applied Psychoanalytic Studies**, **5** (2) 155-169.

Singer, M.I., Miller, D.B., Guo, S., Flannery, D., Frierson, T. and Slovak, K. (1999). Contributors to violent behavior among elementary and middle school children. **Pediatrics**, **104**, 878–884.

Smith, D. C. and Sandhu, D. S. (2004). Toward a Positive Perspective on Violence Prevention in Schools: Building Connections. **Journal of Counseling and Development**, **82** (287-293).

Speaker, K. M. and Petersen, G. J. (2000). School violence and adolescent suicide: strategies for effective intervention. **Educational Review**, **52** (1).

Springhall, J. (1999). Violent Media, Guns and Moral Panics: "The Columbine High School Massacre. **Paedagogica Historica**, **35** (3), 621-641.

Stewart E. B. (2007). Individual and School Structural Effects on African American High School Students' Academic Achievement. **The High School Journal**, 16-35.

Sümer, Z.H. and Aydın, G. (1999). Incidence of violence in Turkish schools: A review. **International Journal for the Advancement of Counselling**, **21**, 335–347.

Swaim, R. C. , Henry, K. L. and Kelly, K. (2006). Predictors of Aggressive Behaviors among Rural Middle School Youth. **The Journal of Primary Prevention**, **27** (3), 229-243.

Taylor, F., and Peterson, E. (2008). Youth Gang Membership and Serious Violent Victimization: The Importance of Lifestyles / Routine Activities. **Journal of Interpersonal Violence**, **10** (2), 1-24

Tezcan, M. (1996). **Bir şiddet ortamı olarak okul**. Cogito (şiddet). İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayınları.

Tolan, P. (2001). Youth Violence its Prevention in the United State: An Overview of Current Knowledge. **Injury Control and Safety Promotion**. **8** (1), 1-12.

Townsend, T. (1997). What makes Schools Effective ? A Comparison between School Communities in Australia and the USA. **School Effectiveness and School Improvement**, **8** (3), 311-326.

Xin, M., Len, L. S. and Deveda L. M. (2001). Bullying in school: nature, effects and remedies. **Research Papers in Education**, **16** (3) , 247-270.

Varnham, S. (2001). School standards and safety in New Zealand. **Education and the Law**, **13**(2), 163-171.

Verlinden, S. , Hersen. , M. and Thomas, J. (2000). Risk factors in school shooting .**Clinical Psychology Review** **20** (1), 3-54.

Verdugo, R. R. (1999). Safe schools: theory, data, and practices. **Education and Urban Society**, **31**(3), 267-274.

Watkins, C., Mauthner, M., Hewitt, R., Epstein, D. and Leonard, D. (2007). School violence, school differences and school discourses. **British Educational Research Journal**, **33** (1), 61–74

Wilde, J. (1995). **Anger management in school**. Lancaster: Technomic publishing.

Williams, K. , Rivera, L., Neighbours, R., Reznik, V. (2007). Youth Violence Prevention Comes of Age: Research, Training and Future Directions. **Annual Review of Public Health**, **28**, 195–211.

Witcomb, L. J. (1997). Causes of violence in Children. **Journal of Mental Health**, **6** (5), 433-442.

Young, M. E., Autry, D., Lee, Y.S., Messermer, E.J., Roach, S. P. and Smit, C.J. (2002). Development of the Student Attitudes Toward School Safety Measures (SATSSM) Instrument, **Journal of School Health**, **72** (3), 107-114.

Yıldırım, A. and Şimşek, H. (2004). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

OKUL GÜVENLİĞİ KONTROL LİSTESİ

Sayın yönetici,

“Okul Güvenliğini Kontrol Listesi”, okullarımızın, öğrencilerin ve okul personelinin kendilerini güvende hissettikleri yerler olup olmadığını belirlemek ve okul güvenliğini artırmaya yönelik çalışmalar için mevcut durumu gözden geçirmek amacıyla hazırlanmakta olan bir kontrol listesidir. Eğitim Psikolojisi alanında yapılan bir yüksek lisans tezinin bir bölümünü oluşturan bu çalışma, tamamlandığında, Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilgili birimlerinin ve okullarımızın yararlanabilecekleri bir ölçme aracı olacaktır.

Sizden, aşağıda sunulan kontrol listesindeki maddeleri değerlendirerek ilgili kutucuğu işaretlemeniz beklenmektedir. Bu araştırma ile toplanacak olan verilerin sadece araştırma amacıyla kullanılacağından ve izin alınmaksızın başka kişi veya kurumlarla paylaşılmayacağından kesinlikle emin olabilirsiniz.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Özlem Kütük

A.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Psikolojisi Programı Yüksek Lisans Öğrencisi

(Tez Danışmanı: Prof. Dr. Selahiddin Öğülmüş)

OKUL GÜVENLİĞİ KONTROL LİSTESİ

Göreviniz: Yönetici () Öğretmen ()

		EVET	HAYIR
1	Okulun sınırları (bahçe duvarları, parmaklıklar, vb.) kolayca fark edilecek kadar belirgindir; dolayısıyla fiziksel olarak çevredeki diğer birimlerden ayrı bir birim olduğu kolayca anlaşılmaktadır.		
2	Okul bahçesine giriş –çıkışlar kontrol altındadır.		
3	Okulun binalarına giriş –çıkışlar kontrol altındadır.		
4	Okulun fiziki kapasitesi ile (okul binasının büyüklüğü, derslik sayısı, vb.) okuldaki öğrenci sayısı uyumludur.		
5	Okulda güvenlik görevlisi vardır.		
6	Okulda güvenlik kamerası vardır.		
7	Okul binası içindeki tüm alanlar yeterince aydınlatılmaktadır.		
8	Okulda yangın veya hırsızlık gibi durumlara karşı alarm sistemi vardır.		
9	Okula ait herhangi bir alana zarar vermek amacıyla gerçekleştirilen yıkıcı davranışların yol açtığı tahribatlar en kısa sürede onarılmaktadır.		
10	Okulun, ziyaretçiler için uygulamakta olduğu belli bir politika (Giriş-çıkışların kayıt altında tutulması, ziyaretçi kartı uygulaması, ziyaretçiye okul içinde eşlik edilmesi, vb.) vardır.		
11	Okulda kılık-kıyafet yönetmeliği titizlikle uygulanmaktadır.		
12	Okulda ilkyardım konusunda eğitim almış personel bulunmaktadır.		
13	Okul güvenliğinin sağlanması, tüm okul personeli tarafından benimsenmiş ortak bir politikadır.		
14	Okul güvenliğini sağlamaya yönelik yazılı bir plan vardır.		
15	Okulda bir krize müdahale ekibi vardır.		
16	Okulda gerçekleşecek olası bir kriz durumunda tüm personelin görev tanımı açık bir şekilde belirlenmiştir.		
17	Okul ve çevresinde meydana gelen suç niteliğindeki tüm davranışlar kayıt altına alınmaktadır (Örneğin kim, nerede ve ne tür bir olaya karıştı, sonuç ne oldu, vb.).		
18	Anne babalar ve öğrenciler okul güvenliği konusunda düzenli aralıklarla bilgilendirilmektedir.		
19	Aileler, okul kuralları ve bu kuralların ihlal edilmesi durumunda uygulanacak yaptırımlar hakkında düzenli olarak bilgilendirilmektedir.		
20	Öğrenciler, okul kuralları ve öğrencilerden beklenen davranışlar hakkında düzenli olarak bilgilendirilmektedir.		
21	Okulda, risk altında bulunan ya da şiddete ve saldırıya maruz kalan öğrencilere psikolojik destek ve koruma sağlanmaktadır.		
22	Okulda meydana gelebilecek yıkıcı ve normal dışı davranışları erken teşhis etmeyi sağlayan ipuçlarına karşı öğretmenler ve okul personeli bilgilidir.		
23	Okulda öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik özel programlar (karar verme, sorun çözme, arabuluculuk eğitimi, vb.) uygulanmaktadır.		
24	Okulda öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda katılabilecekleri, yeterli sayıda ders dışı etkinlik (sosyal, kültürel, sportif, vb.) düzenlenmektedir.		
25	Okulda ortaya çıkabilecek acil bir durumda haberleşme ve bilgi akışı sağlamakla görevli bir birim veya görevli vardır.		
26	Öğrencilere ulaşabilmek için gerekli bilgiler (adres, telefon numarası, vb.) sürekli olarak güncellenmektedir.		
27	Okulda güvenliğini artırmak amacıyla basılı materyaller (afiş, el broşürü, vb.) ve/veya duyarlılık artırıcı kampanyalar düzenlenmektedir.		
28	Okul güvenliğini sağlamada yerel yönetimler veya kuruluşlarla işbirliği yapılmaktadır (Örneğin belediyeler, emniyet müdürlükleri, gençlik merkezleri, sağlık kuruluşları, vb.).		
29	Okulun bulunduğu semt/mahalle gençlerin ve çocukların suça yönelmeleri açısından düşük oranda risk taşımaktadır.		
30	Okulun bulunduğu çevre okul güvenliği konusunda duyarlıdır.		

